

Αμερικανός φιλέλληνας καταγράφει τις σημαίες της ελληνικής επανάστασης

Επιστολή του 1824

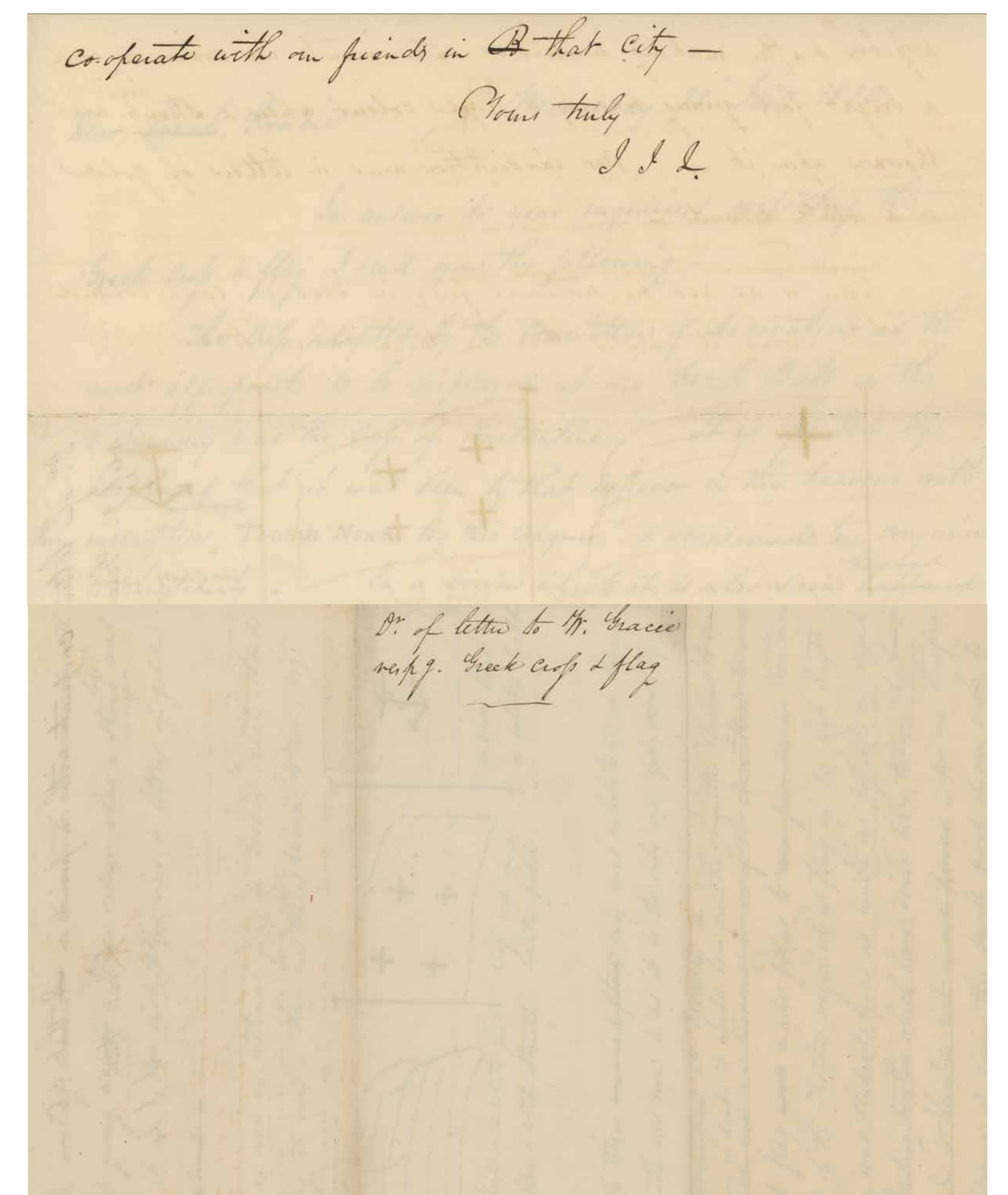
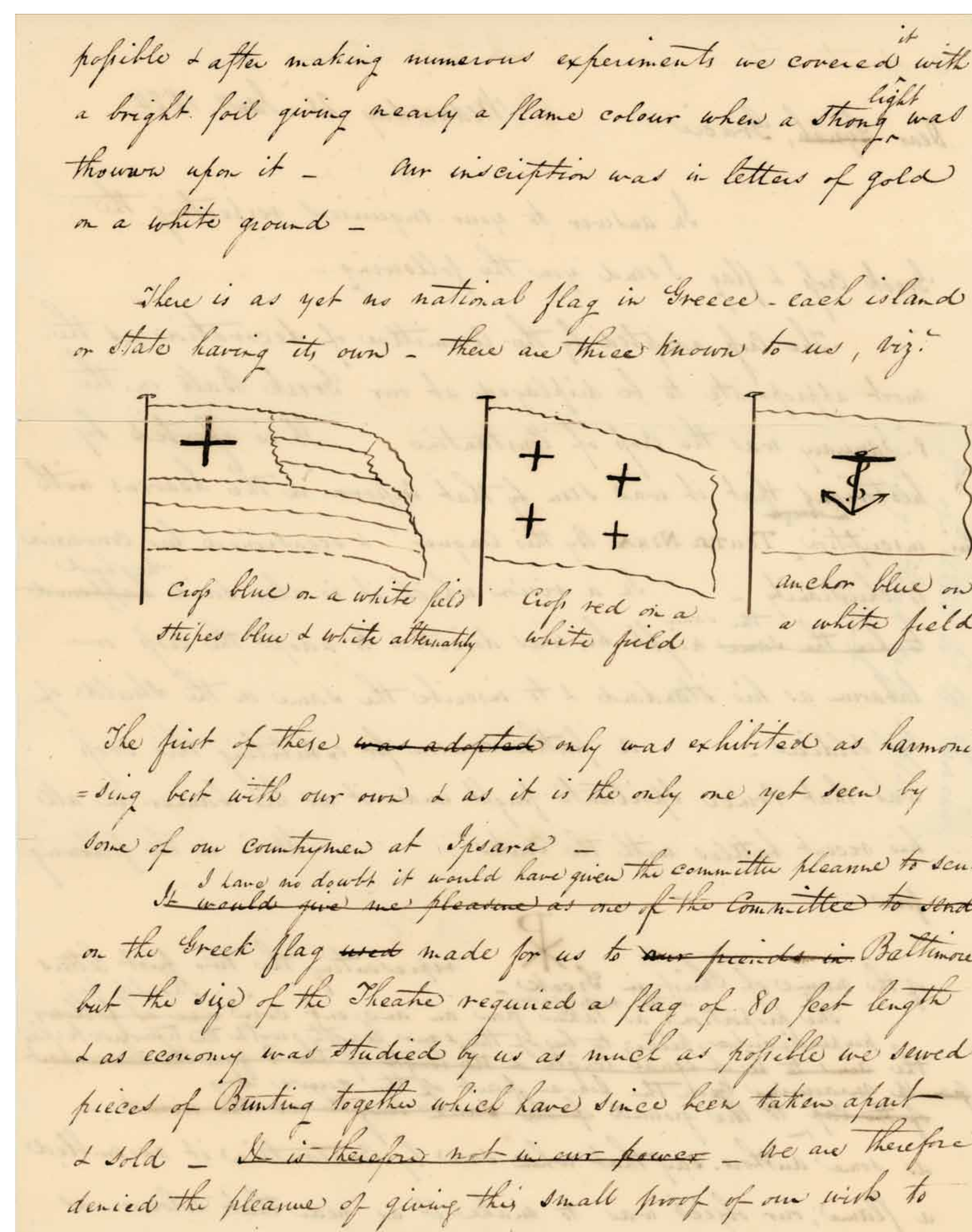
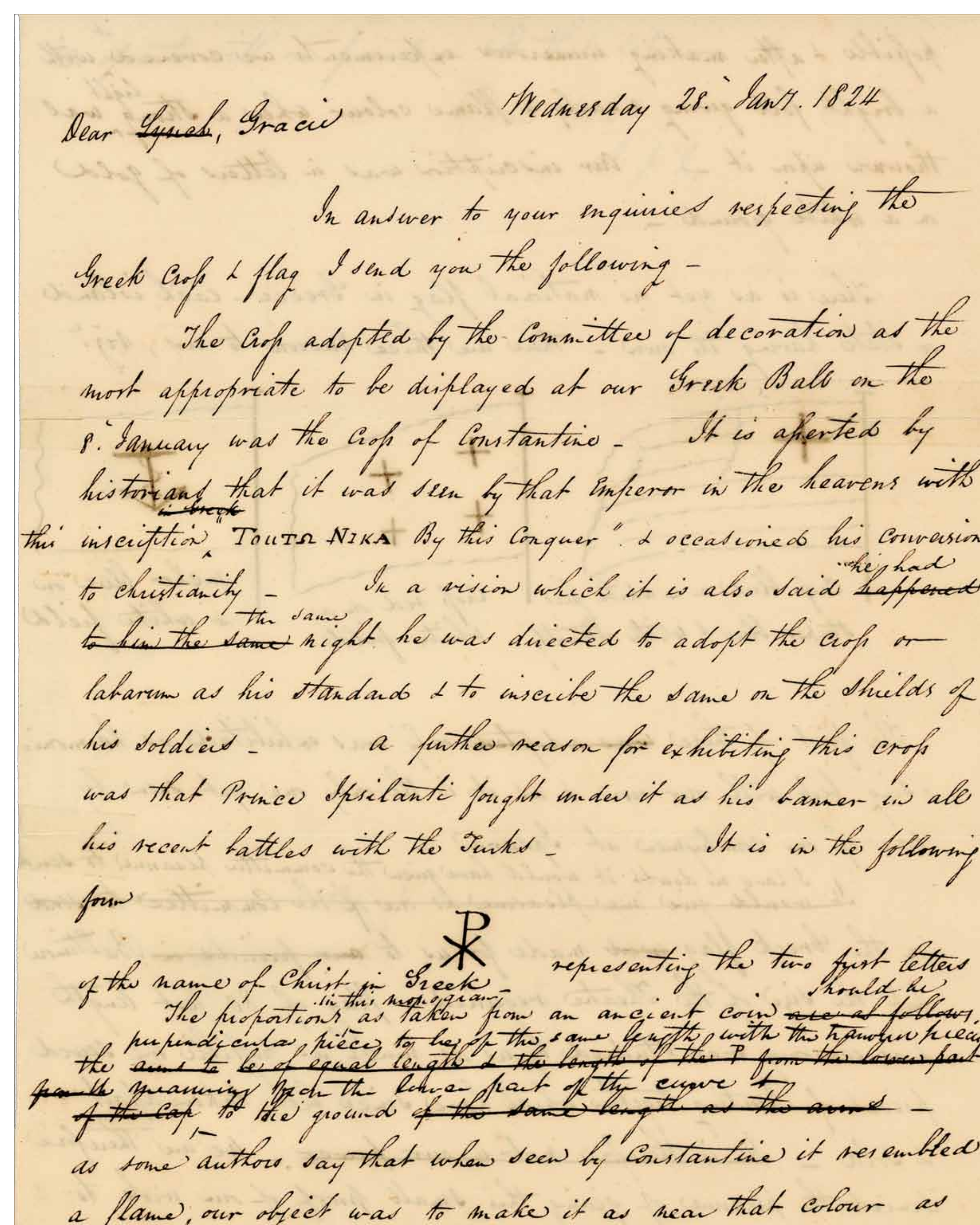
1824

Η έλευση της ηλεκτρονικής εποχής με το διαδίκτυο έδωσε στους συλλέκτες σπουδαίες δυνατότητες όσον αφορά την έρευνα για τον εμπλουτισμό των συλλογών τους, αλλά και την αποκάλυψη σπουδαίων ιστορικών τεκμηρίων.

Πριν από 15 χρόνια περίπου, σεφάροντας στο διαδίκτυο, έπεσα πάνω σε μια δημοπρασία Αρχείου-Βιβλιοθήκης στη Βαλτιμόρη, οργανωμένη από έναν άγνωστο τοπικό δημοπράτη βιβλίων και εφημέρων. Το λήμμα "GREECE" έκανε πάλι το θαύμα του αποκαλύπτοντας ένα πολύτιμο κομμάτι ελληνικής ιστορίας: Πρόκειται για σχέδιο επιστολής που γράφτηκε στις 28 Ιανουαρίου 1824 στη Νέα Υόρκη από τον J.J.L., για να σταλεί στη Βαλτιμόρη σε κάποιον Gracie.

Στην επιστολή αναφέρονται πολλά και σημαντικά για τον Ελληνικό Απελευθερωτικό Αγώνα, κυρίως για τα εμβλήματα (τον Σταυρό του Κωνσταντίνου, το ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ κ.ά.), τους συμβολισμούς και τις σημαίες του αγώνα. Επίσης αναφέρεται ότι οι πληροφορίες για τη σημαία προέρχονται από συμπατριώτες τους (Αμερικανούς), οι οποίοι την είχαν δει στα Ψαρά!!!

Το πιο συνταρακτικό βέβαια από όλα είναι η σελίδα της επιστολής με τα σχέδια των σημαιών και συνθημάτων σχεδιασμένα με σινική μελάνι το 1824. Ίσως πρόκειται για την πρώτη επίσημη καταγραφή της ελληνικής σημαίας επί χάρτου!

Μετάφραση της επιστολής

Όσον αφορά τις απορίες σου σχετικά με τον ελληνικό σταυρό και τη σημαία, σου στέλνω τα εξής:
Ο σταυρός που υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Διακόσμησης ως ο πιο κατάλληλος για να επιδειχτεί στον Ελληνικό Χορό της 8ης Ιανουαρίου ήταν ο σταυρός του Κωνσταντίνου. Αναφέρεται από τους ιστορικούς ότι ο σταυρός εθεάθη από τον εν λόγω Αυτοκράτορα στον Ουρανό με την επιγραφή ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ. Αυτό το όραμα προκάλεσε και τη μεταστροφή του στον χριστιανισμό. Με ένα άλλο όραμα, το οποίο επίσης λέγεται ότι είχε το ίδιο βράδυ, ωθήθηκε ώστε να υιοθετήσει τον Σταυρό ή Λάβαρο ως σύνθημά του και να το χαράξει στις ασπίδες των στρατιωτών του. Ένας επιπλέον λόγος για να εκτίθεται αυτός ο σταυρός ήταν ότι ο Πρίγκιπας Υψηλάντης πολέμησε με αυτόν για λάβαρό του σε όλες τις πρόσφατες μάχες του με τους Τούρκους. Είναι στο παρακάτω σχήμα, με τα 2 πρώτα γράμματα του ονόματος του Χριστού στα ελληνικά.

Οι αναλογίες σε αυτό το μονόγραμμα, όπως καταγράφονται από ένα αρχαίο νόμισμα, θα πρέπει να είναι: το κάθετο κομμάτι προς το πόδι να έχει το ίδιο μήκος με το από μεταξύ τμήμα της καμπύλης προς το έδαφος (δυσνόητο) - όπως μερικοί συγγραφείς λένε ότι, όταν το είδε ο Κωνσταντίνος, έμοιαζε με φλόγα. Για αυτό, και εμείς προσπαθήσαμε να πετύχουμε το χρώμα όσο το δυνατόν περισσότερο και, ύστερα από πολλούς πειραματισμούς, το καλύψαμε με ένα λαμπρό αλουμινοχάρτο που δίνει σχεδόν ένα χρώμα φλόγας όταν πέσει επάνω του ένα δυνατό φως. Οι επιγραφές μας ήταν χρυσά γράμματα σε λευκό φόντο. Δεν υπάρχει ακόμη εθνική σημαία της Ελλάδας. Κάθε νησί ή περιοχή έχει τη δική της.

Υπάρχουν τρεις γνωστές σε εμάς:
Γαλανός σταυρός σε λευκό φόντο.
Γαλανές και λευκές ρίγες εναλλάξ.
Γαλάζια άγκυρα σε λευκό πεδίο.

Η πρώτη από αυτές είναι η μόνη που εκτέθηκε ως η πιο ταιριαστή με τη δική μας, και δεδομένου ότι είναι η μόνη που την έχουν δει κάποιοι από τους συμπατριώτες μας στα Ψαρά. Δεν έχω καμία αμφιβολία ότι με ευχαρίστηση η Επιτροπή θα ήθελε να αποστείλει στην Ελληνική Σημαία, που κατασκευάστηκε για μας, στη Βαλτιμόρη, αλλά το μέγεθος του Θεάτρου απαιτούσε μια σημαία με 80 πόδια μήκος (!) και για λόγους οικονομίας, ράψαμε πολλά κομμάτια υφάσματος μαζί, τα οποία μετά χωρίστηκαν και πουλήθηκαν.

Έτσι, χάνουμε τη χαρά να δώσουμε αυτή τη μικρή απόδειξη της επιθυμίας μας να συνεργαστούμε με τους φίλους μας σε αυτήν την πόλη.

Για τον Φιλελληνισμό της εποχής

Η φιλελληνική κίνηση στην Αμερική, περί το 1823-24, είχε φουντώσει. Στις εκκλησίες γίνονταν κηρύγματα υπέρ της Επανάστασης, στα θέατρα ανέβαιναν ειδικές παραστάσεις για οικονομική ενίσχυση του Αγώνα, ενώ από το 1824 αμερικανικές εταιρείες έστελναν στην επαναστατημένη Ελλάδα σπαθιά, τουφέκια, πιστόλες, μικρά κανόνια και ιατρικά εφόδια!

Πολλοί Αμερικανοί πολέμησαν στο πλευρό της Ελλάδας, όπως ο George Wilson από το Ροντ Άιλαντ, ο James Williams από τη Βαλτιμόρη, ο Captain John M. Allen, στενός φίλος του στρατηγού Λαφαγέτ, ο William T. Washington από την Ουάσινγκτον και άλλοι.

Σε διάφορες πόλεις (Ν. Υόρκη, Βοστώνη, Βαλτιμόρη, Πίτσμπουργκ, Σινιάντι κ.α.) είχαν ιδρυθεί φιλελληνικά κομμάτια τα οποία συγκέντρωναν χρήματα και είδη προς αποστολή στην Ελλάδα από διάφορες εκδηλώσεις, όπως χορούς, συναυλίες κτλ. για την ανακούφιση του πενόμενου πληθυσμού. Το αποτέλεσμα αυτής της μεγάλης κινητοποίησης υπήρξε η αποστολή οκτώ πλοίων το 1827 με τρόφιμα και ρούχα στην Ελλάδα (Stephen A. Larrabee "Ελλάς 1775-1865, Πώς την είδαν οι Αμερικάνοι").

Ιστορική τεκμηρίωση της επιστολής

Η επιτροπή Φιλελλήνων της Ν. Υόρκης είχε οργανώσει χορό στις 8 Ιανουαρίου 1824. Φαίνεται πως κάποιο μέλος της επιτροπής της Βαλτιμόρης ζητούσε πληροφορίες για τη διακόσμηση του χώρου για τον χορό που ετοιμάζαν και εκείνοι. Πράγματι, ο χορός της Βαλτιμόρης έγινε τον Φεβρουάριο του 1824 και είχε μεγάλη επιτυχία.

Οραία περιγραφή του χορού και του στολισμού της αίθουσας με ελληνικές σημαίες -προφανώς κατά αντιγραφή του χορού της Ν. Υόρκης- δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Ελληνικά Χρονικά του Μέγερ που εκδιδόταν το 1824 στο Μεσολόγγι. Την περιγραφή του χορού αναδημοσίευσε ο Μπ. Άννινος στο "Οι Φιλέλληνες του 1821" και ο Χρ. Λάζος στο "Η Αμερική και ο ρόλος της στην επανάσταση του 1821" (Παπαζήσης 1983).

Ανάλογες φιλελληνικές εκδηλώσεις στην Αμερική είχαν και στους Βαλκανικούς πολέμους.

Σώμα Ελλήνων και φιλελλήνων εθελοντών εκ Νέας Υόρκης, με παραδοσιακές ενδυμασίες, που έχει έρθει στην Θεσσαλονίκη για τους Βαλκανικούς πολέμους.

Επιστολή του Φαβιέρου προς τον Εϋνάρδο

Από την Ύδρα στη Γενεύη το 1826

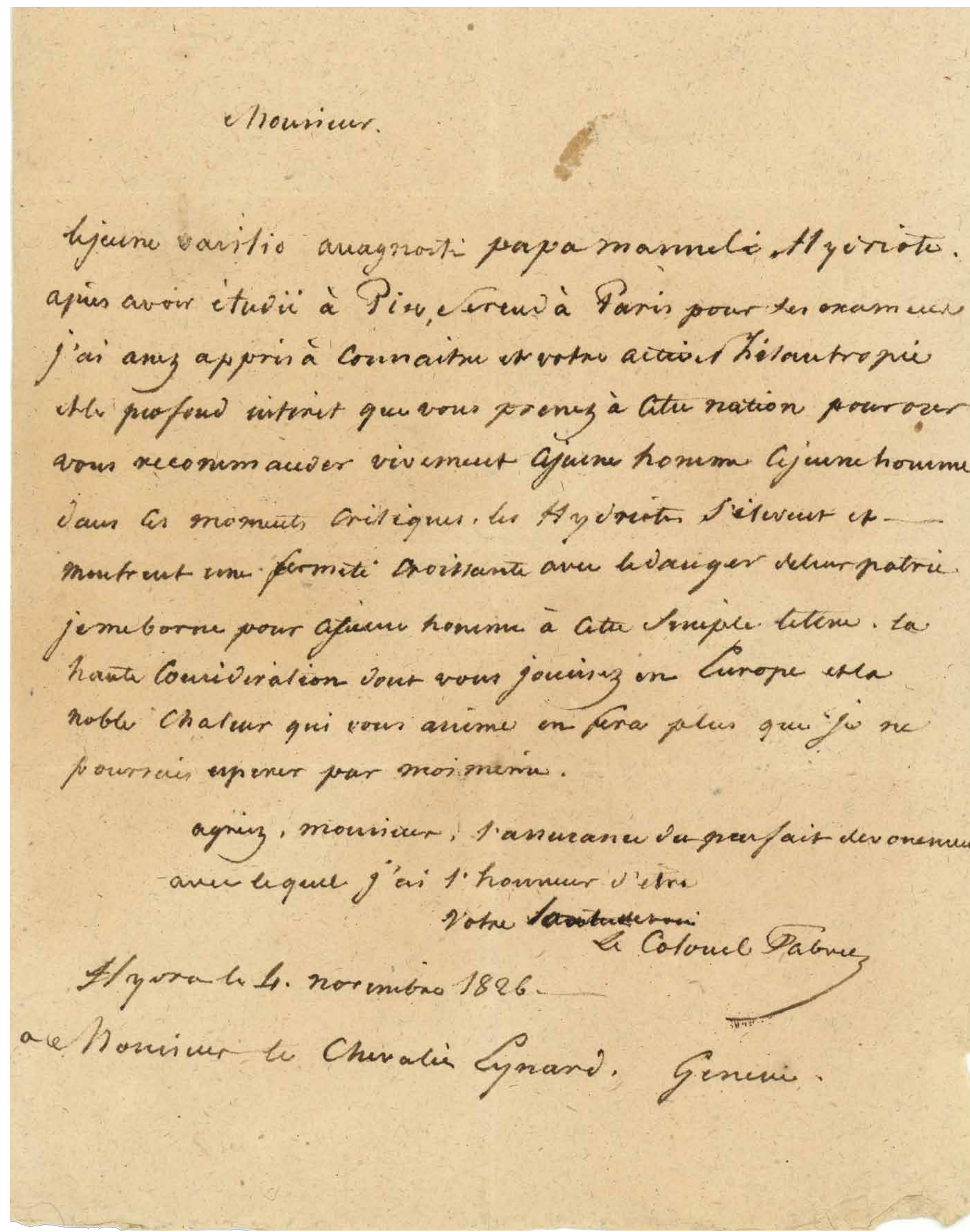
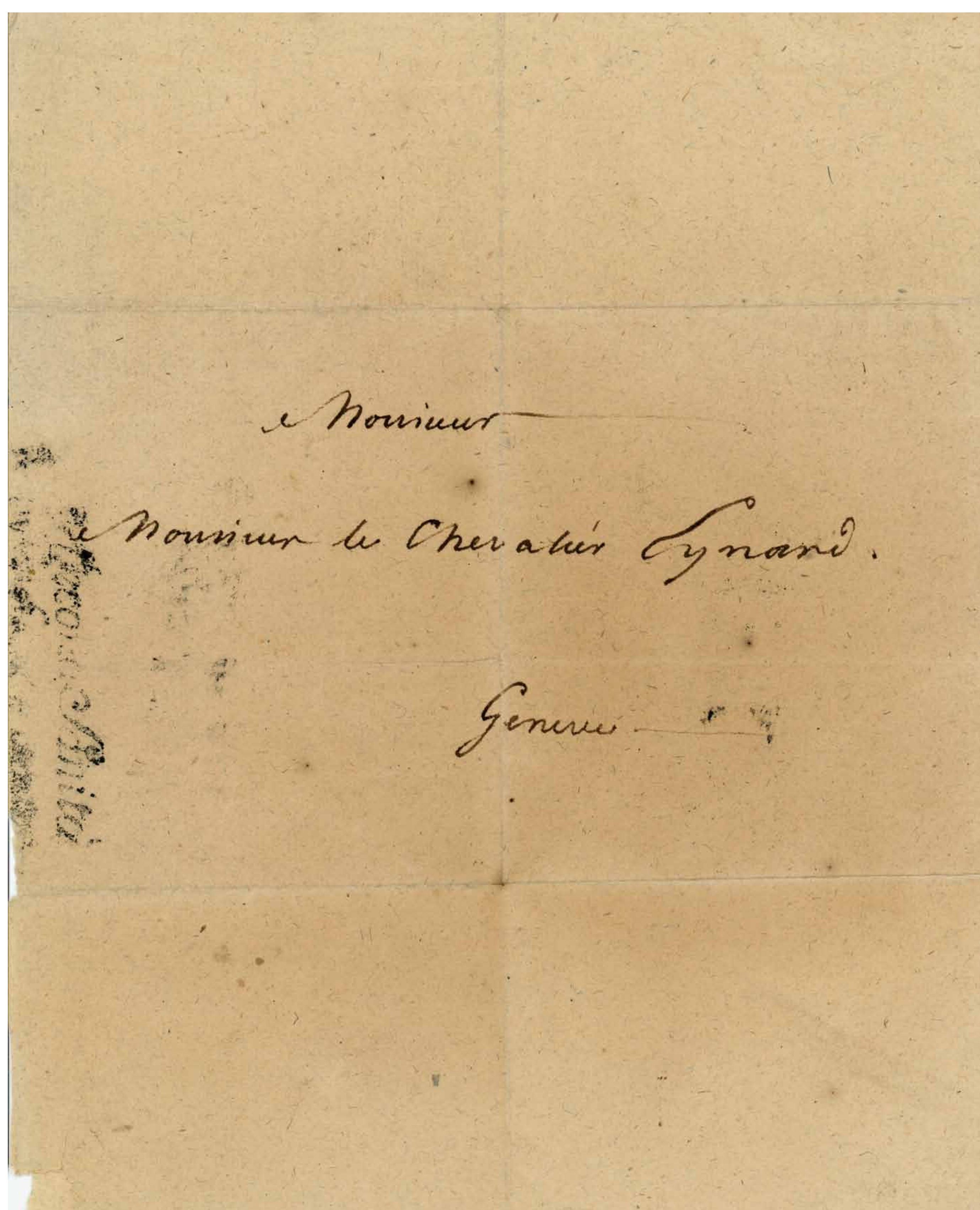
1826

Όταν το 1825 ο Ιμπραήμ είχε αποβιβαστεί στην Πελοπόννησο και η επανάσταση κινδύνευε, η ελληνική κυβέρνηση αναζήτησε στο πρόσωπο του Γάλλου συνταγματάρχη Κάρολου Φαβιέρου τον έμπειρο αξιωματικό, ο οποίος θα μπορούσε να οργανώσει τακτικό στρατό αντάξιο του, υπό τον Ιμπραήμ, αιγυπτιακού. Στις 30 Ιουλίου 1825 ο Φαβιέρου διορίστηκε οργανωτής και διοικητής του ελληνικού τακτικού στρατού.

Ο Φαβιέρου χαρακτηρίστηκε ως ένας από τους ειλικρινέστερους και πιο ανιδιοτελείς φιλέλληνες. Έδωσε πολλά παραδείγματα αισθήματος δικαίου, στρατιωτικής ευσυνειδησίας, γενναιοφροσύνης και ανιδιοτέλειας.

Στις 4 Νοεμβρίου του 1826, ο Φαβιέρου γράφει στον Ελβετό τραπεζίτη Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδο και εγγυάται για τον νεαρό Βασίλειο Αναγνώστη Παπαμανώλη από την Ύδρα, ζητώντας από τον γνωστό φιλέλληνα Εϋνάρδο να βοηθήσει τον νεαρό στις σπουδές του στην Ευρώπη, ενώ αναφέρεται με τα θερμότερα λόγια στον πατριωτισμό των Υδραίων.

Η επιστολή είναι σταλμένη από την Ύδρα στην Γενεύη στις 4 Νοεμβρίου του 1826 και έχει απολυμανθεί (σφραγίδα... SANITA), πιθανότατα στο Σεμλίν.

Μετάφραση της επιστολής

Κύριε,
Ο νεαρός Βασίλειος Αναγνώστη Παπαμανώλης από την Ύδρα, αφού μελέτησε στην Πίζα, θα βρίσκεται στο Παρίσι για τις εξετάσεις σας. Γνωρίζοντας και τη φιλανθρωπική σας δράση και το βαθύ ενδιαφέρον που δείχνετε γι' αυτό το έθνος, παίρνω το θάρρος να σας συστήσω θερμά αυτόν τον νεαρό άνδρα στις κρίσιμες στιγμές. Οι Υδραίοι ξεσηκώνονται (ζυπνούν) και δείχνουν μια αυξανόμενη αποφασιστικότητα απέναντι στον κίνδυνο της πατρίδας τους. Δεσμεύομαι για αυτό το νεαρό άτομο με αυτή την απλή επιστολή. Η υψηλή εκτίμηση που απολαμβάνετε στην Ευρώπη και η μεγαλόψυχη ζεστασιά που σας χαρακτηρίζει, θα κάνουν περισσότερο για το θέμα από ό,τι θα μπορούσα να ελπίζω ο ίδιος για τον εαυτό μου. Σας διαβιβάζω, κύριε, την επιβεβαίωση της απεριόριστης αφοσίωσης με την οποία έχω την τιμή να σας αντιμετωπίζω.

Ο Συνταγματάρχης Φαβιέρου
Ύδρα, την 4η Νοέμβριου 1826

(Η μετάφραση αποδίδει το πνεύμα του κειμένου και δεν έχει γίνει κατά λέξη)

Le Colonel Fabvier

Για τον Φαβιέρου και τον Εϋνάρδο

Ο **Κάρολος Φαβιέρου** (Charles Nicolas Fabvier) (1783-1855) ήταν Γάλλος φιλέλληνας στρατηγός και διοικητής του τακτικού στρατού της Ελλάδας κατά την ελληνική επανάσταση. Θεωρείται ο ικανότερος και ο πλέον αγαπητός από όλους τους φιλέλληνες αξιωματικούς που αγωνίστηκαν στο πλευρό των Ελλήνων επαναστατών στο διάστημα από το 1823 έως το 1828. Φορούσε φουστανάκι και στο κεφάλι έφερε σαρίκι, παρόμοιο με εκείνων που φορούσαν οι στρατηγοί Νικηταράς και Μακρυγιάννης. Είχε προσαρμοστεί τόσο πολύ στη ζωή των αγωνιστών, ώστε κανείς δεν ήταν δυνατό να αντιληφθεί πως δεν ήταν Έλληνας.

Ο **Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος** (Jean-Gabriel Eynard) (1775-1863) ήταν Ελβετός τραπεζίτης, φιλέλληνας, τιμημένος με τον τίτλο του Ευεργέτη του Ελληνικού Έθνους.

Στις 30 Νοεμβρίου 1826, ο Φαβιέρου με 530 άνδρες διέσπασε την πολιορκία της Ακρόπολης μεταφέροντας πολεμοφόδια και παρέμεινε πολιορκημένος εκεί μέχρι τις 24 Μαΐου 1827, οπότε και συνθηκολόγησε.

Στην επέτειο για τα 100 χρόνια της μάχης αυτής και της κατάληψης της Ακρόπολης των Αθηνών από τον ελληνικό στρατό, η Ελληνική Δημοκρατία τίμησε τον στρατηγό Φαβιέρου με έκδοση σειράς τριών γραμματοσήμων με χαραγμένα τα λόγια: "ΤΩ, ΦΑΒΙΕΡΟΥ,"

Σπάνιος φάκελος 1ης ημέρας κυκλοφορίας (1 Αυγ. 1927) της σειράς του Φαβιέρου

Μετάλλιο του 1926 προς τιμήν του Φαβιέρου

Δεριγνύ, ο Θριαμβευτής της Ναυμαχίας του Ναυαρίνου

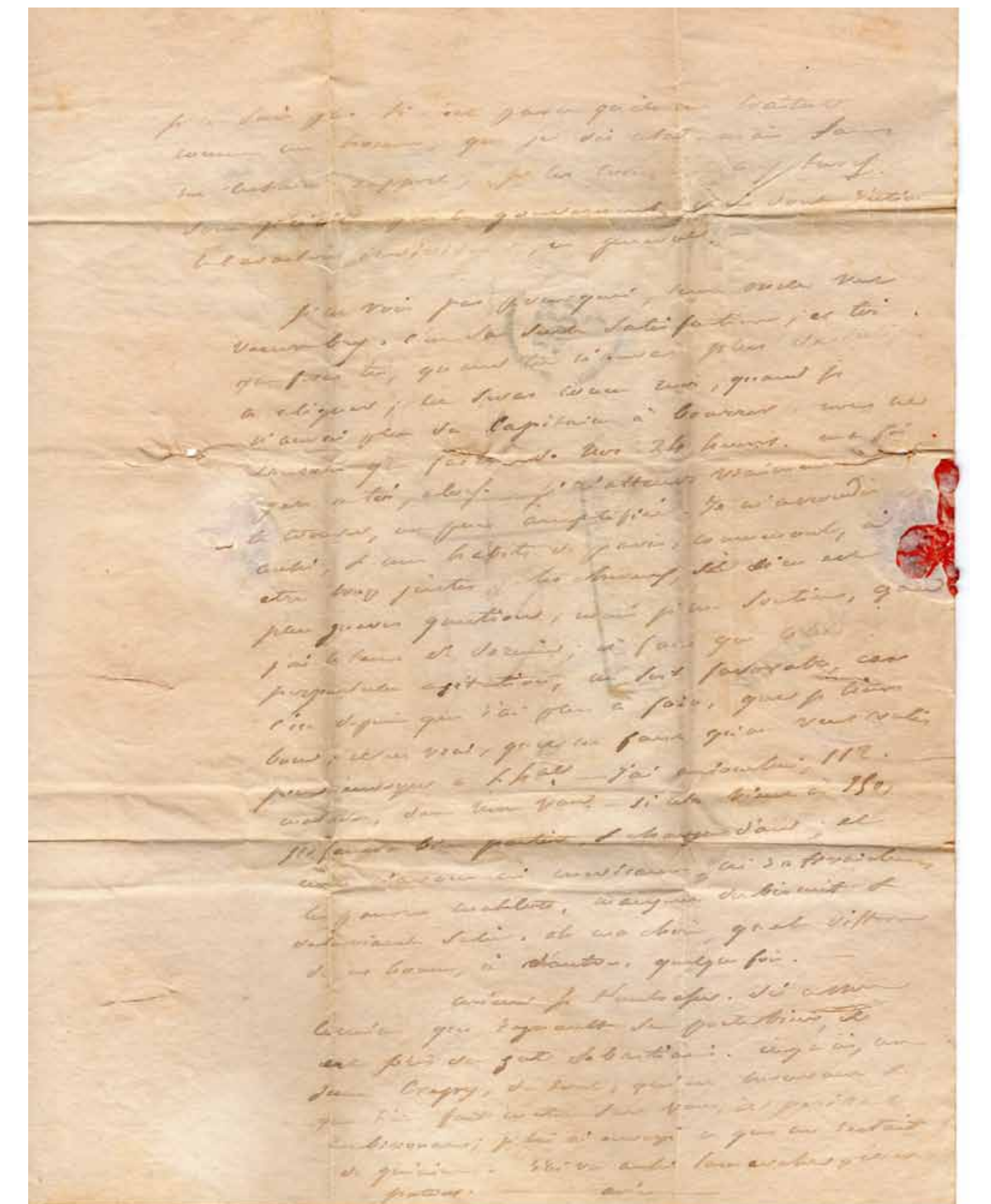
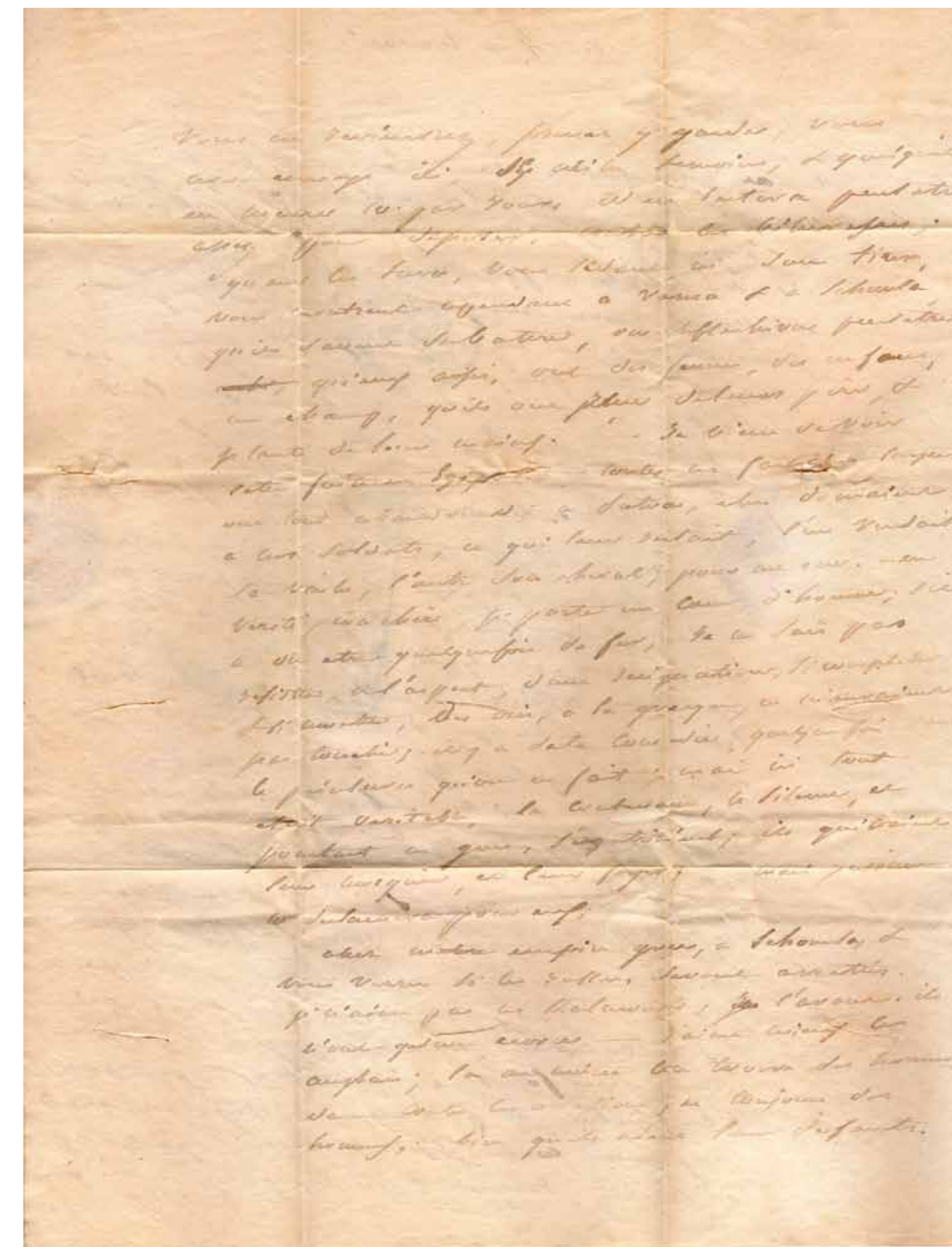
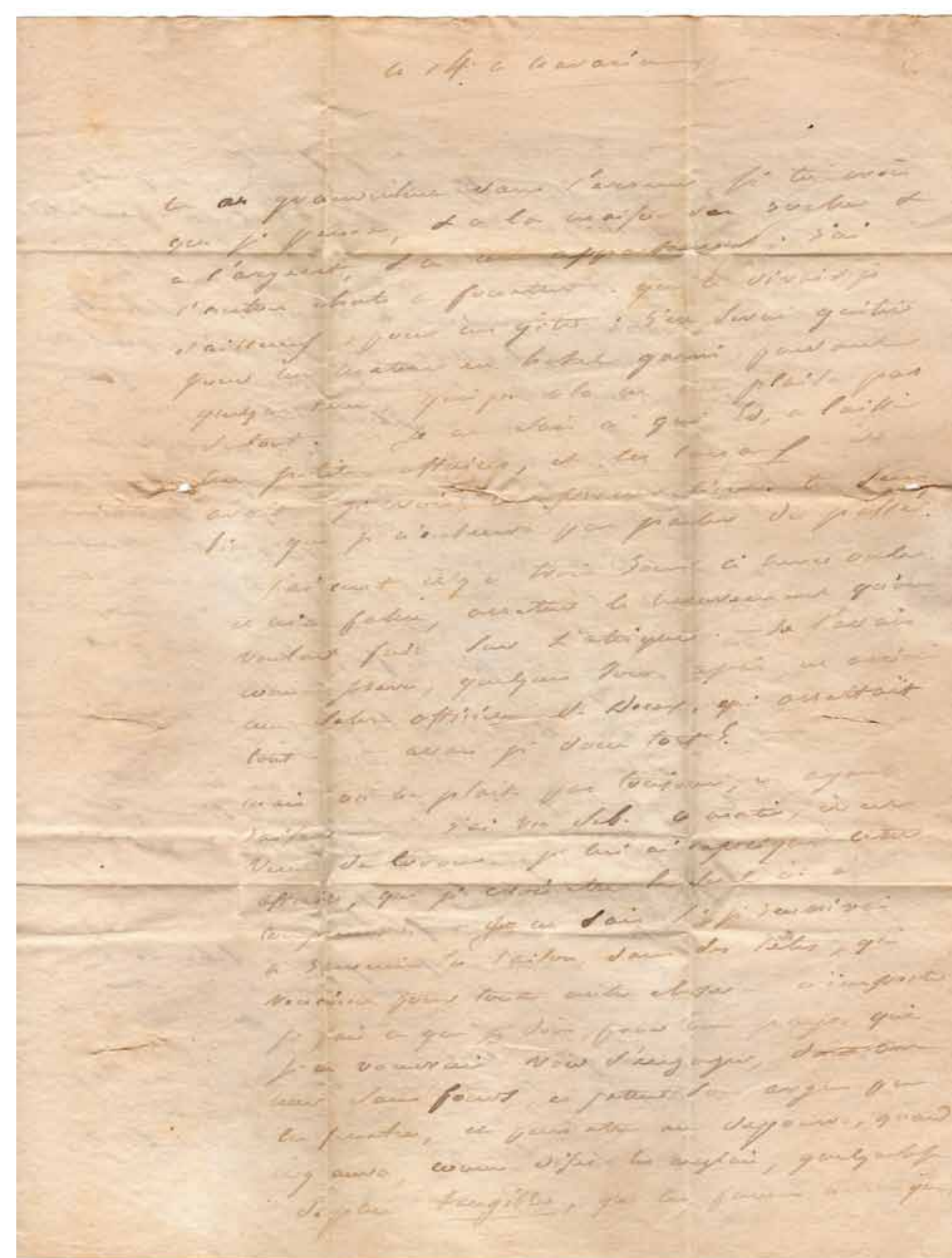
Επιστολή του 1828, από το Ναυαρίνο στο Παρίσι

1828

Marie Henri Daniel Gauthier, comte de Rigny (1782–1835) ή, όπως έχουμε συνηθίσει να τον αναφέρουμε στα ελληνικά, Κόμης Δεριγνύ. Ήταν ο ναύαρχος του γαλλικού στόλου στην Ναυμαχία του Ναυαρίνου (1827).

Πρόκειται για ιδιόχειρη επιστολή του Δεριγνύ προς τη Μαντάμ δε Ριγνύ στο Παρίσι με ημερομηνία **“Την 14η (Οκτωβρίου 1828) εν Ναυαρίνω”**. Δυστυχώς η ανάγνωση και μετάφραση της επιστολής δεν έχει γίνει δυνατή μέχρι τώρα, λόγω του εξαιρετικά δυσανάγνωστου γραφικού χαρακτήρα του συγγραφέα. Ωστόσο από λέξεις και τμήματα φράσεων, που μπορέσαμε να εντοπίσουμε και να μεταφράσουμε, μπορούμε με σιγουριά να πούμε ότι στις τρεις πυκνογραμμένες σελίδες της επιστολής, ο Δεριγνύ αναφέρεται σε προσωπικά ζητήματα αλλά κυρίως στην πορεία των επιχειρήσεων εκκαθάρισης: **“...μόλις είδα την έξοδο (των στρατευμάτων του Ιμπραήμ) προς την Αίγυπτο, μία πλήρης εγκατάλειψη...”**

Η επιστολή μεταφέρθηκε με γαλλικό πολεμικό πλοίο στη Μασσαλία, όπου και απολυμάνθηκε, και στη συνέχεια με ταχυδρομική άμαξα στο Παρίσι όπου έφθασε τη 16η Νοεμβρίου.

Η συμμετοχή του Δεριγνύ στον πόλεμο για την ελευθερία

Στις 24 Ιουνίου 1827 υπογράφηκε στο Λονδίνο συνθήκη μεταξύ Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας που αναγνώριζε τη δημιουργία ελληνικού κράτους. Ταυτόχρονα, προέβλεπε την επέμβαση των τριών Μεγάλων Δυνάμεων, εάν Έλληνες και Τούρκοι δεν δέχονταν τους όρους της σύμβασης. Οι Έλληνες δέχτηκαν την πρόταση, όχι όμως και ο Σουλτάνος. Έτσι, ο Δεριγνύ με τον Βρετανό ναύαρχο Κόδριγκτον και τον Ρώσο Χέυδεν ηγήθηκαν του συμμαχικού στόλου στο Ναυαρίνο. Η νικηφόρος ναυμαχία που ακολούθησε είχε ως αποτέλεσμα τη συντριβή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου και άνοιξε τον δρόμο για την ελευθερία της Ελλάδας. Μετά τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου, ο Ιμπραήμ βρέθηκε σε δυσχερέστατη θέση: τον Αύγουστο 1828 υπεγράφη συμφωνία μεταξύ του ηγεμόνα της Αιγύπτου Μωχάμεντ Άλη και του Κόδριγκτον. Η συμφωνία προέβλεπε να εγκαταλείψει ο αιγυπτιακός στρατός την Πελοπόννησο και να επιστρέψει στην Αίγυπτο. Ο Ιμπραήμ αρνούταν συστηματικά να τηρήσει τη συμφωνία, με αποτέλεσμα οι Γάλλοι να δημιουργήσουν την περίφημη εκστρατευτική αποστολή στον Μοριά (Expédition de Morée), για την εκκαθάριση του τόπου από τα τουρκοαιγυπτιακά στρατεύματα. Με σύντομες πολεμικές επιχειρήσεις των γαλλικών στρατευμάτων, υποστηριζόμενες ναυτικά από τον στόλο του Δεριγνύ, καταλήφθηκαν κατά σειρά το κάστρο του Ναυαρίνου (6 Οκτωβρίου), της Μεθώνης (7 Οκτωβρίου), της Κορώνης (9 Οκτωβρίου) και βεβαίως το κάστρο του Μοριά κοντά στο Ρίο της Πάτρας (30 Οκτωβρίου). Σε όλες αυτές τις επιχειρήσεις, που θεμελίωσαν την ελευθερία της Ελλάδας, ο ρόλος του Δεριγνύ ήταν καθοριστικός.

Για την επέτειο για τα 100 χρόνια από τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου, το 1927 η Ελληνική Δημοκρατία εόρτασε το γεγονός, που άνοιξε τον δρόμο για την ελευθερία της Ελλάδας, με έκδοση σειράς πέντε γραμματοσήμων, ένα εκ των οποίων τιμά τον ναύαρχο Δεριγνύ. (τα γραμματόσημα των Ναυάρχων επισημάνθηκαν με νέες ονομαστικές αξίες το 1932, λόγω αύξησης των ταχυδρομικών τελών).

Φάκελος με γραμματόσημα του ναύαρχου Δεριγνύ, σταμμένος από τον σημαντικό ποιητή Ναπολέοντα Λαπαθιώτη στον επίσης σημαντικό Γάλλο ποιητή Julien P. Monod, το 1932.

Οι ανησυχίες του Καποδίστρια προς τον Ιωάννη-Γαβριήλ Ευνάρδο

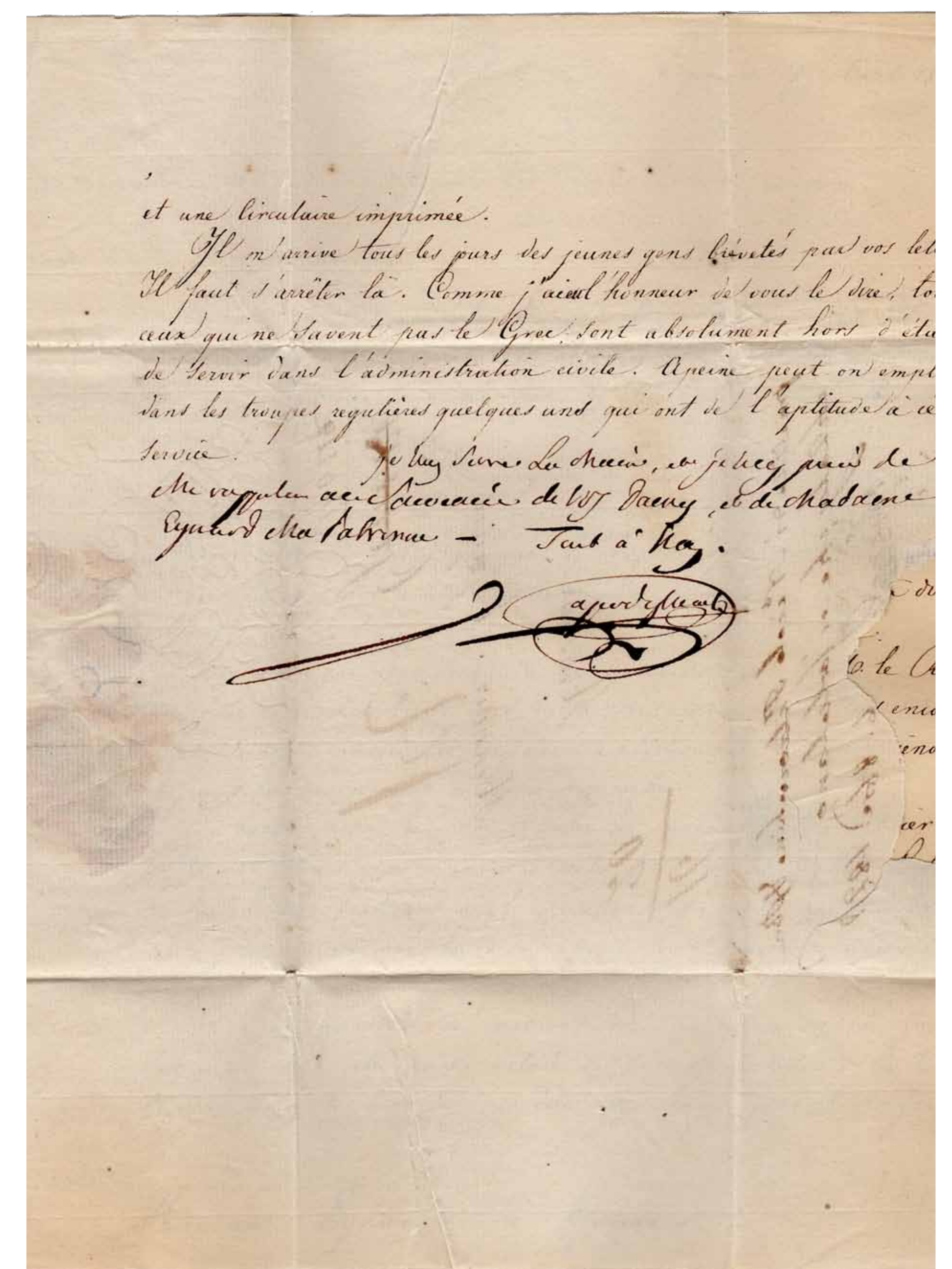
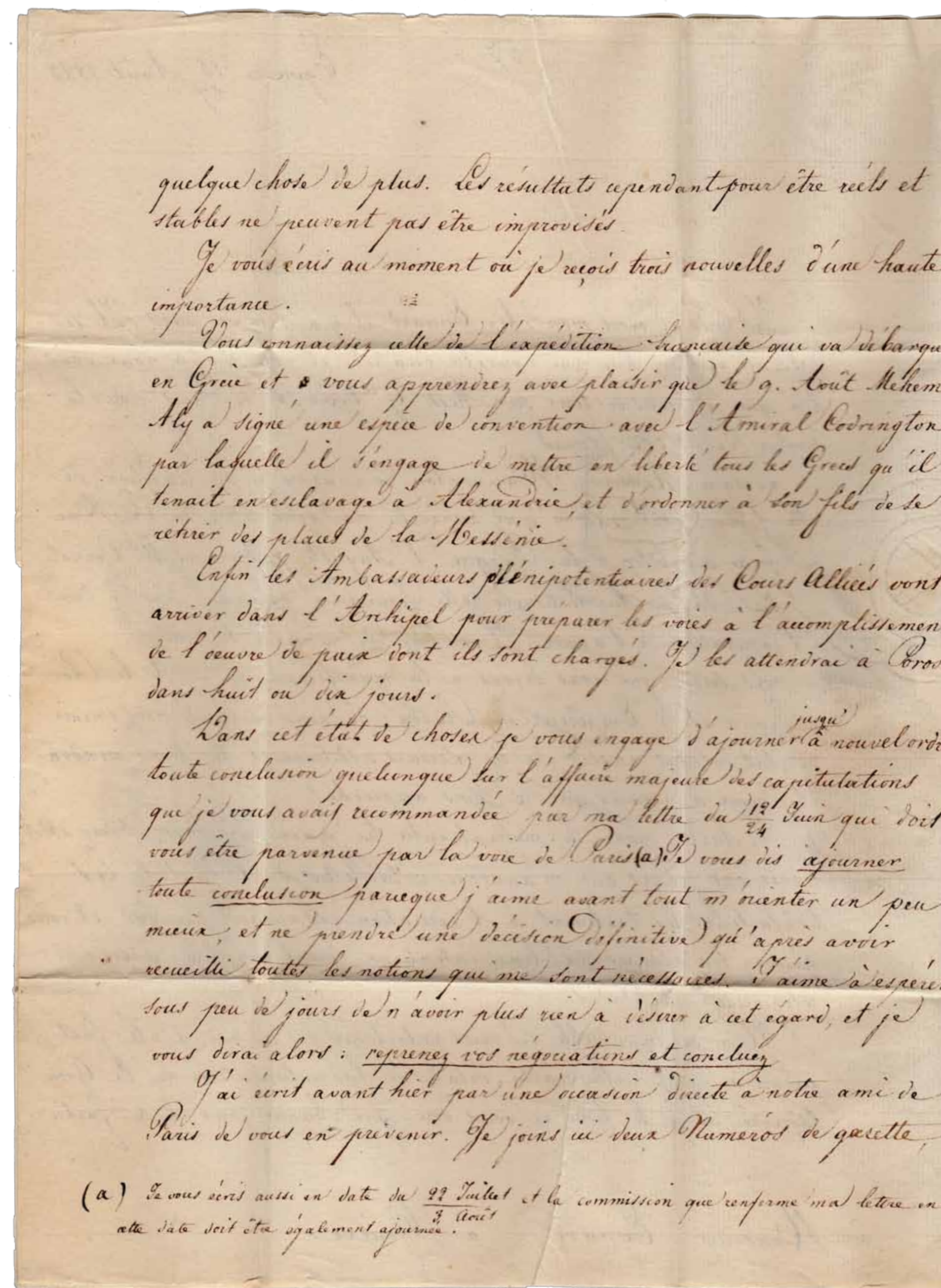
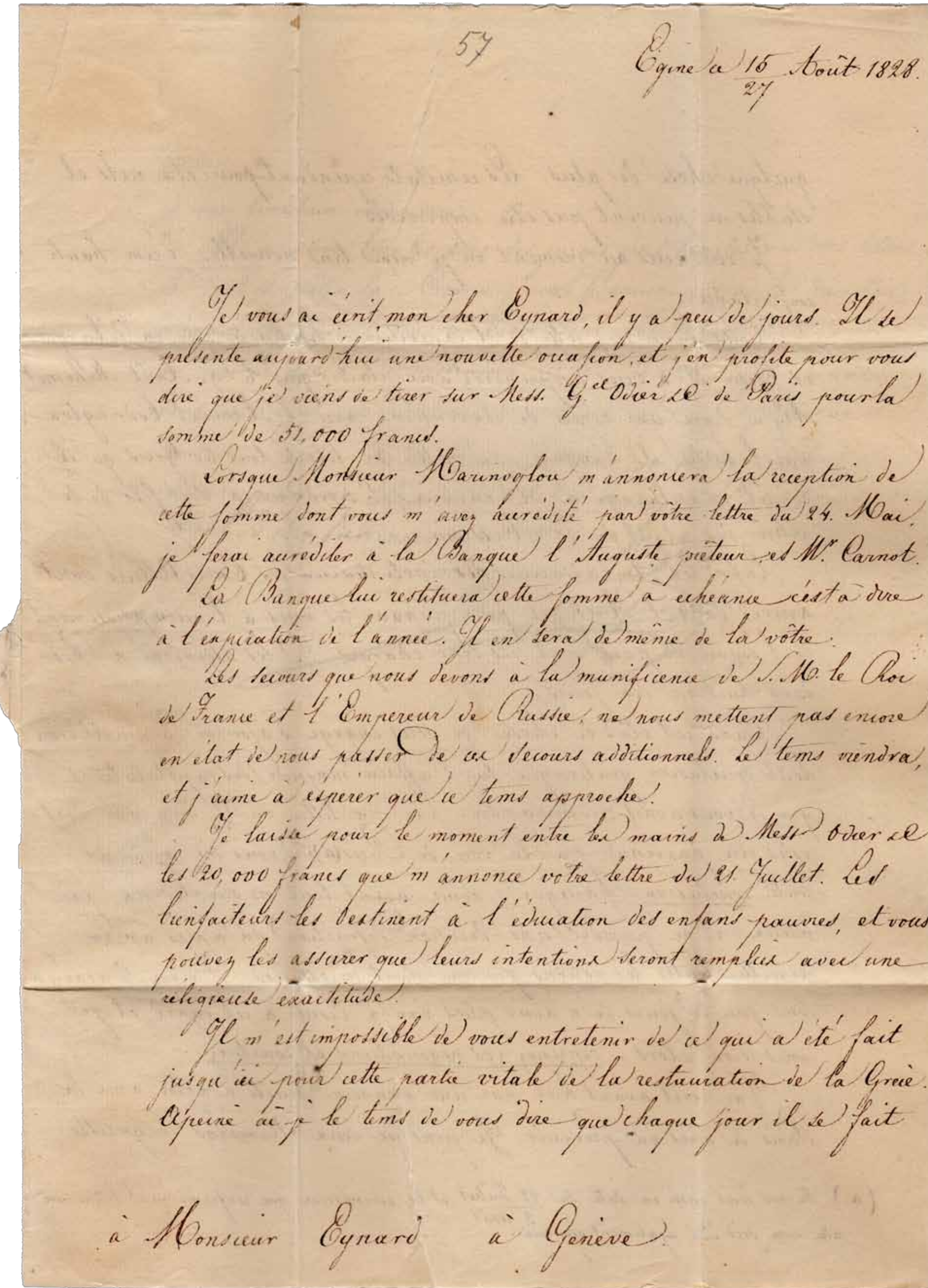
Δύο Επιστολές του 1828

1828

Οι δύο επιστολές του Ιωάννη Καποδίστρια προς τον φίλο του, Ελβετό φιλέλληνα, Ιωάννη-Γαβριήλ Ευνάρδο έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο όσο αφορούν τον αποστολέα και τον παραλήπτη όσο και το περιεχόμενό τους.

Οι δύο επιστολές είναι γραμμένες στα γαλλικά από το χέρι του γραμματικού του Καποδίστρια, ενώ η αποφώνηση είναι γραμμένη από τον ίδιο. Έχουν συνταχθεί σε περίοδο ιδιαίτερα κρίσιμη για την τύχη του υπό σύσταση νεοελληνικού κράτους και αυτό αντανακλάται στο περιεχόμενό τους.

Το 1828 ήταν χρονιά δύσκολη και αποφασιστική για την επιτυχή έκβαση της Επανάστασης. Ο Καποδίστριας είχε ήδη επιστρέψει στην Ελλάδα από τον Ιανουάριο, για να αναλάβει τη διακυβέρνηση και να οργανώσει κράτος πάνω σε ερείπια. Πέρα από τις σοβαρότατες οικονομικές δυσκολίες, ελλόχευε ο κίνδυνος να καταπνιγεί η Επανάσταση με την παρουσία του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο. Η γαλλική εκστρατευτική αποστολή στην Πελοπόννησο στα τέλη Αυγούστου ανάγκασε τον Ιμπραήμ να αποχωρήσει. Στη συνδιάσκεψη του Πόρου που ακολούθησε με την παρουσία των πρεσβευτών των μεγάλων δυνάμεων, ο Καποδίστριας προσπάθησε να πετύχει την ευνοϊκότερη οριοθέτηση των συνόρων του νεοελληνικού κράτους.

Τω Ιππότη Κ. Ευνάρδω εις Γενεύην

Αθήνη, 15 / 27 Αυγούστου 1828

Σε έγγραφο, αγαπητέ μου φίλε, προ ολίγων ημερών, και σήμερον, παρισταμένης νέας ευκαιρίας, σε γράφω δηλοποιών ότι έσυρα επί τους Κ. Οδιέ κ.α. διά τα 51,000 φράγκα εφ' οις με επιστώσας. Όταν ο Κ. Μαρινόγλος μοι γράφει ότι έλαβε ταύτην την ποσότητα, θέλω πιστώσει παρά τη τραπέζη των τε σεβαστών δανειστών (τον Βασιλέα της Βαυαρίας) και τον Κ.Καρντόν, και η Τράπεζα θέλει τω αποδώσει την ποσότητα εν τη προθεσμία, ήτοι εις την λήξην του έτους. Το αυτό δε έσται και περί της σής.

Αι συμβολαί ας λαμβάνομεν παρά της μεγαλοδωρίας των σεβαστών ανάκτων Γαλλίας και Ρωσίας δεν μας καθιστών ακόμη οίους να μην χρειάζομεθα και τα πρόσθετα βοηθήματα. Αλλ' έρχεται και τούτου καιρός, και ελπίζω ότι δεν είναι μακράν.

Προς το παρόν αφήνω εις χείρας του Κ.Οδιέ τα 20,000 φράγκα α μοι εξαγγέλει το γράμμα σου της 21 Ιουλίου, αποκληρούμενα παρά των ευεργετών εις παιδαγωγίαν των πτωχών παιδιών, και δύνασαι να τους βεβαιώσεις ότι η γνώμη των θέλει εκπληρωθεί μετά της ευλαβεστάτης ακριβείας.

Αδύνατον μοι είναι να σε λαλήσω ήδη περί των μέχρι τούδε γενομένων κατά το ζήτηκότατον τούτο μέρος της παλιγενεσίας της Ελλάδος, και μόλις έχω καιρόν να σοι είπω ότι κα'έκαστην κάτι κάνομεν επ'αυτού. Αλλά τα γινόμενα, εάν μέλλωσι να έχωσιν υπόστασιν και μονιμότητα, δεν πρέπει να αυτοσεδιάζονται.

Σε γράφω καθ' ην στιγμήν τρεις αξιολογώταται ειδήσεις λαμβάνω. Την μεν περί της εις Ελλάδα σταλεμένης γαλλικής εκστρατείας γνωρίζεις. Χαρήθι δε μαθών και ότι η 9 (Ν.) του παρόντος ο Μεχμεταλής υπέγραψε μετά του ναυάρχου Κοδριγγτώνος σύμβασιν τινά δι ης υποσχέται να ελευθερώσει μεν όλους τους εν Αλεξανδρεία αιχμαλώτους Έλληνας, να προστάξει δε τον υιόν του να εκχωρήσει των Μεσοηγητικών φρουρίων. Τέλος οι πληρεξούσιοι πρέσβεις των συμμαχών αυτών έρχονται εις το Αιγαίον ίνα προοιδοποιήσωσι τα της τελέσεως του ειρηνευτικού έργου ο επιτρέπη εις αυτούς, και εις οκτώ ή δέκα ημέρας τους περιμένο εις Πόρον.

Διά ταύτα σε παρακαλώ να αναβάλεις μέχρι δευτέρας διαταγής πάσαν εκπεραιώσιν περί των μισθοφορικών συμβάσεων (capitulations), περί των σοι έγγραφα της 12/24 Ιουνίου διά της οδού των Παρισίων. Σου λέω να αναβάλεις οποιαδήποτε σύναψη, επειδή προτιμώ πρωτίστως να ενημερωθώ λίγο καλύτερα, και να λάβω την τελική απόφαση αφού συγκεντρώσω όλα τα απαραίτητα στοιχεία. Ευελπιστώ ότι σε λίγες μέρες δεν θα έχομε να ασχοληθώμε με το θέμα και θα σου πω: συνεχίσεις τις διαπραγματεύσεις και κατέληξες.

Έγγραφα προχθές άμεσα στον φίλο μας στο Παρίσι για να σε προειδοποιήσει. Επισυναπτών δύο αριθμούς της Εφημερίδας Κυβερνήσεως, και μιας έντυπης εγκυκλίου. Καταφάθων καθημερινά μεν άνδρες με συστατικές σου επιστολές. Πρέπει να σταματήσεις εδώ. Όπως είχα την τιμή να σου πω, κάποιος που δεν γνωρίζει ελληνικά είναι απολύτως ανίκανος να υπηρετήσει στη δημόσια διοίκηση. Μόλις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε τακτικά στρατεύματα όσοι έχουν κάποια ικανότητα στη συγκεκριμένη υπηρεσία.

(και από το χέρι του Καποδίστρια): Σου αφιγγώ το χέρι και σε παρακαλώ να υπενθυμίσεις την ανάμνησή μου στις κυρίες σας, και να τη διαβιβάσεις στη κα Ευνάρδου.

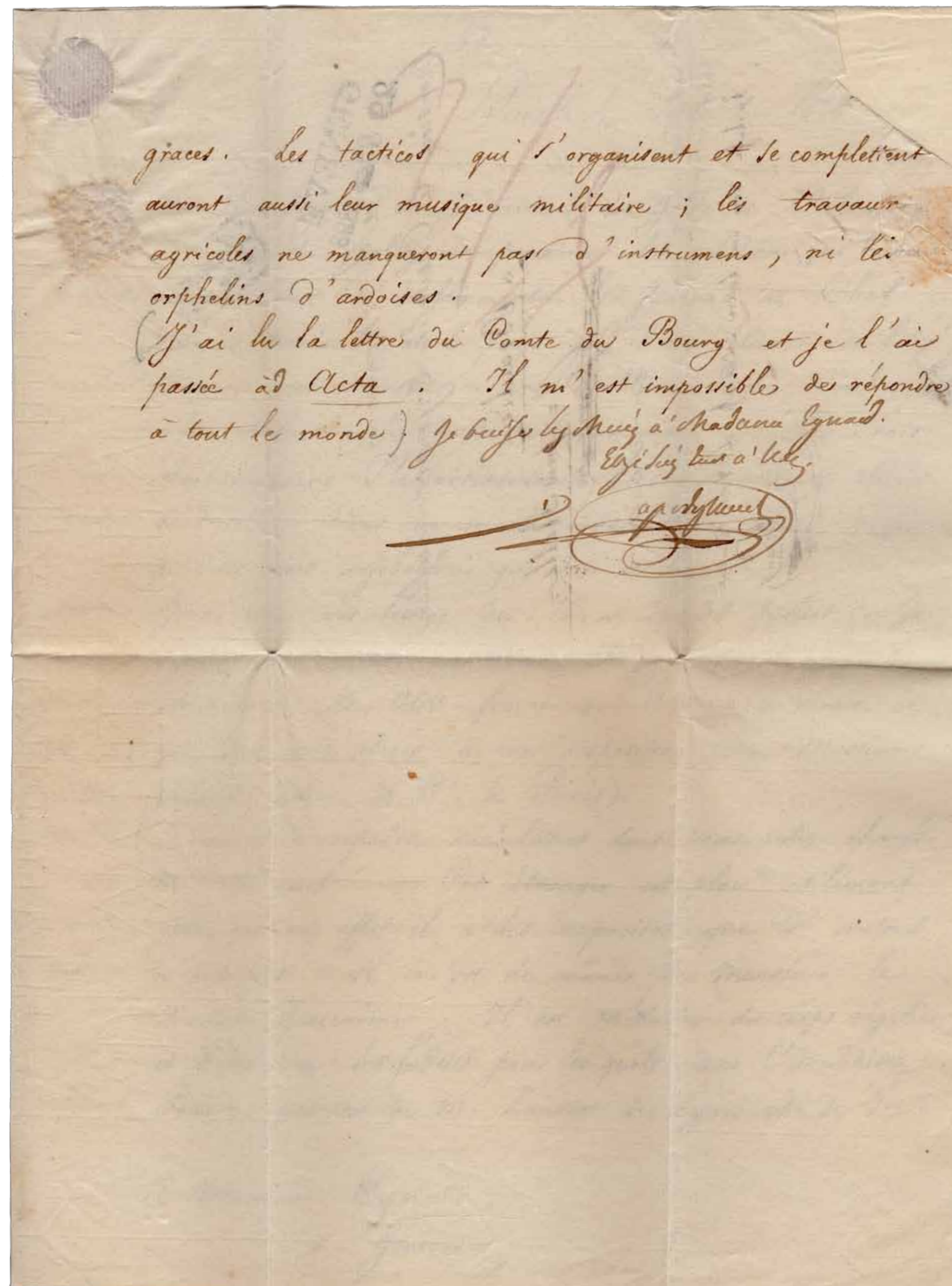
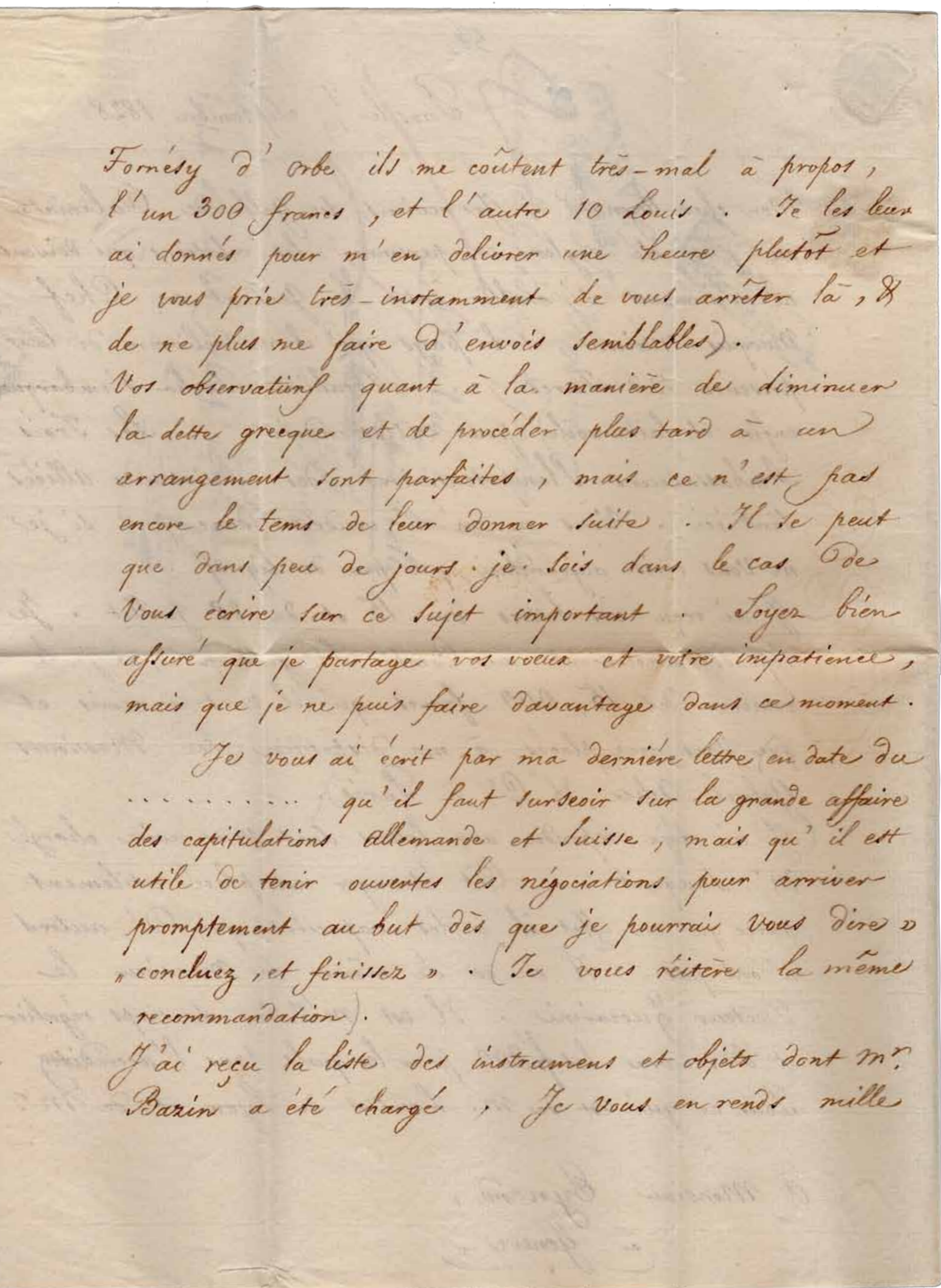
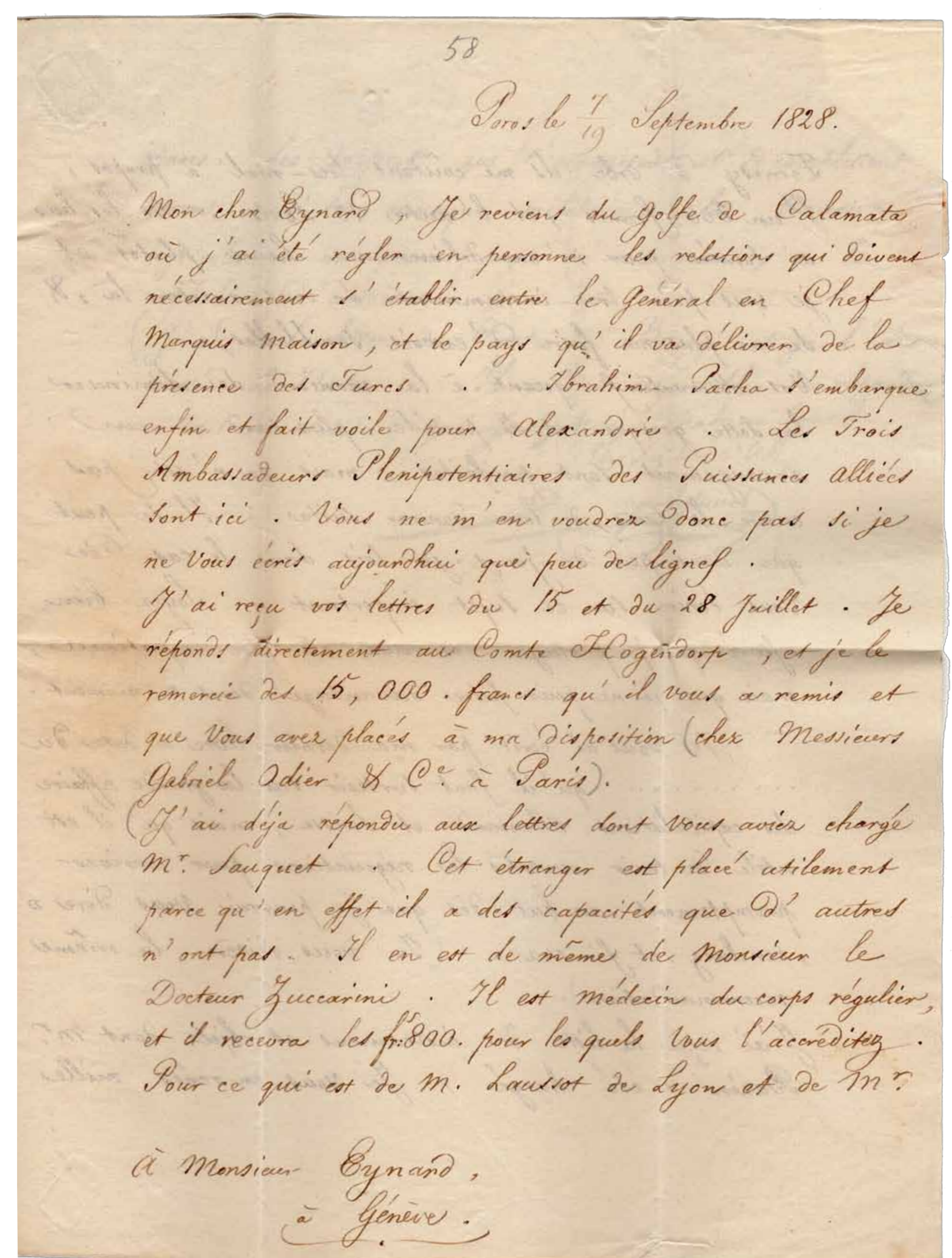
Όλος δικός σου,
Ι. Καποδίστριας (υπογραφή)

Όλος δικός σου,
Ι. Καποδίστριας (υπογραφή)

Ιωάννης Καποδίστριας

Το κείμενο της επιστολής Α
διατηρείται η ορθογραφία της εποχής

Τω Ιππότη Κ. Ευνάρδω εις Γενεύην

Πόρω, 9 / 21 Σεπτεμβρίου 1828

Αγαπητέ μου Ευνάρδε, επέστρεψα από του Μεσοηγητικού κόλπου, όπου υπήγα να ευθετήσω μόνος τας αναγκαίας εσομένας σχέσεις μεταξύ του αρχιστρατήγου Μαρχίονος Μαϊζώνος και του τόπου ον μέλλει να ελευθερώσει από τους Τούρκους. Ο Ιβραήμ Πασάς τέλος αποβιβάζεται και κάνει πανία προς Αλεξάνδρεια. Οι τρεις πληρεξούσιοι επιπροσβεβηταί των συμμαχών δυνάμεων είναι εδώ. Μη με κακίσαις λοιπόν αν σοι γράψω σήμερον ολιγοτάτους στίχους.

Έλαβον τα γράμματά σου των 15 και 28 Ιουλίου, και ευθυβόλως αποκρίνομαι τω κόμητι Οογενδόρπ, ευχαριστών δια τα 15,000 φράγκα α σοι έμβασε και μοι προχερήρισας. Άρισται είναι αι γνώμη σου περί ελαττώσεως του Ελληνικού χρέους και των μετά ταύτα διαπράξεων, αλλ' έτι καιρός δεν είναι να τας ενεργήσωμεν. Ίσως όμως μετ' ολίγας ημέρας δινηθώ να σε γράψω περί τούτου. Πέποισο δε ότι τα αυτά μετά σου εύχομαι και οργα, αλλά το νυν δεν δύναμαι να κάμω περισσώτερον. Δια του τελευταίου μου σ' έγγραφο να αναβάλεις μεν την μεγάλην περί μισθοφορικού Τερμανικού τε και Ελβετικού επιβολήν, αλλά να κρατείς ανοικτάς τας διαπραγματείας, ίνα ευθύς έχομεν το ποθούμενον καθώς σοι μηνύσω να κλείσεις και τελειώσεις.

Έλαβον την σημείωσιν των εργαλείων και άλλων αναγκαιών δια την γεωργίαν και τα σχολεία περί ων ερρόντισον ο Κ.Βαζίνος, και μωρίς σε ευχαριστώ. Οι τακτικοί, συνταττόμενοι και επισιμπληρούμενοι, θέλοισιν έχει και αυτοί την στρατιωτικήν αυτών μουσικήν. Αλλά και εις τα γεωπονικά έργα δεν θέλοισι λείψη τα σπέρνα, ούτε τα πινακίδια εις τα ορρανά.

Διάβασα το γράμμα του Κόμη του Βουργ και το έθεσα στο αρχείο. Μου είναι αδύνατο να απαντώ σε όλον τον κόσμο.

(και από το χέρι του Καποδίστρια δισυανγνώστως αποχαιρετισμός με αναφορά στην κα Ευνάρδου)

Ι. Καποδίστριας (υπογραφή)

Ιωάννης-Γαβριήλ Ευνάρδος

Το κείμενο της επιστολής Β
διατηρείται η ορθογραφία της εποχής

Ο Καποδίστριας Κυβερνήτης της Ελλάδας 1830

Επιστολή-Διάταγμα του Κυβερνήτη προς την επί της Εθνικής Τραπέζης Επιτροπή

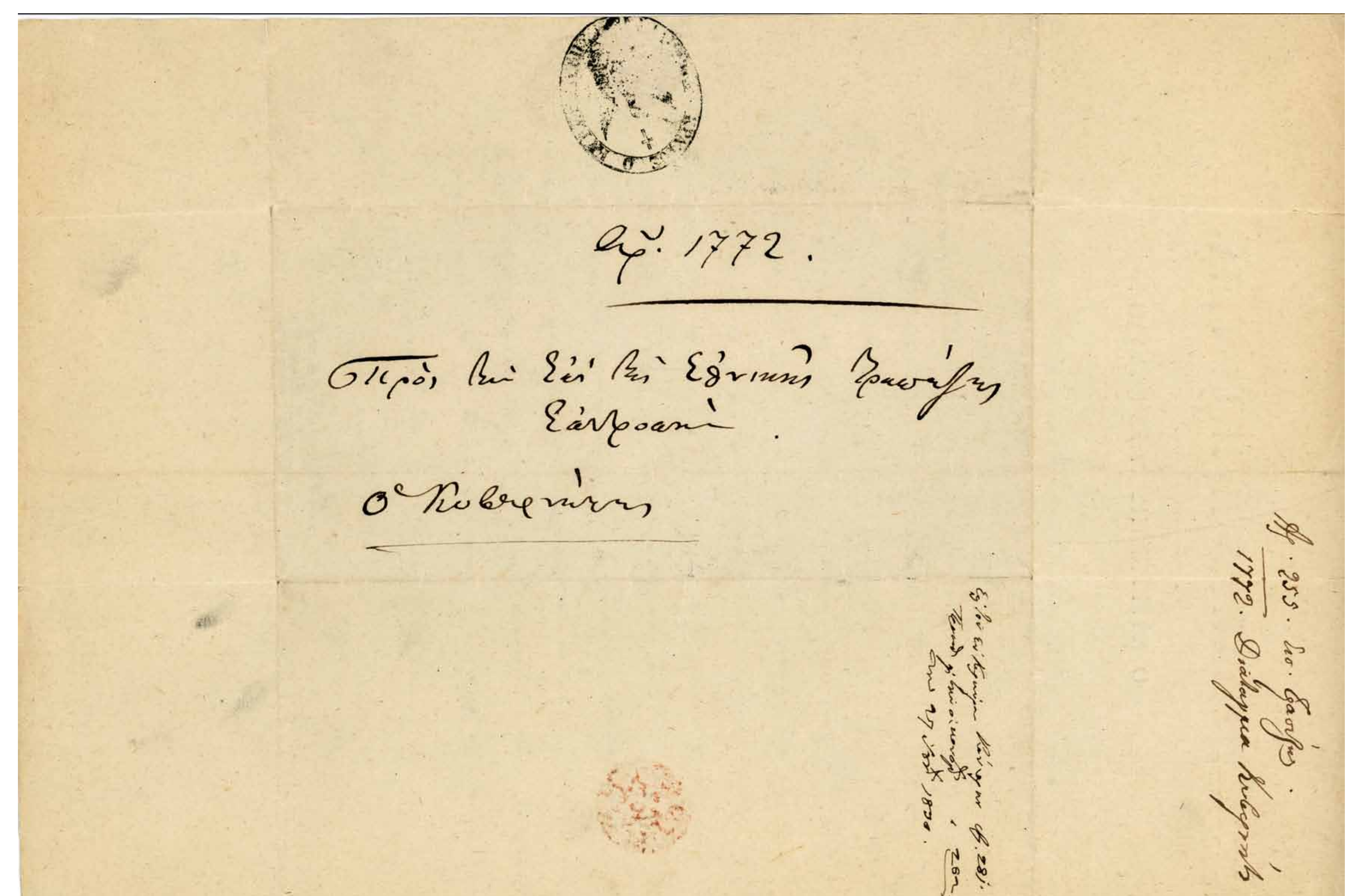
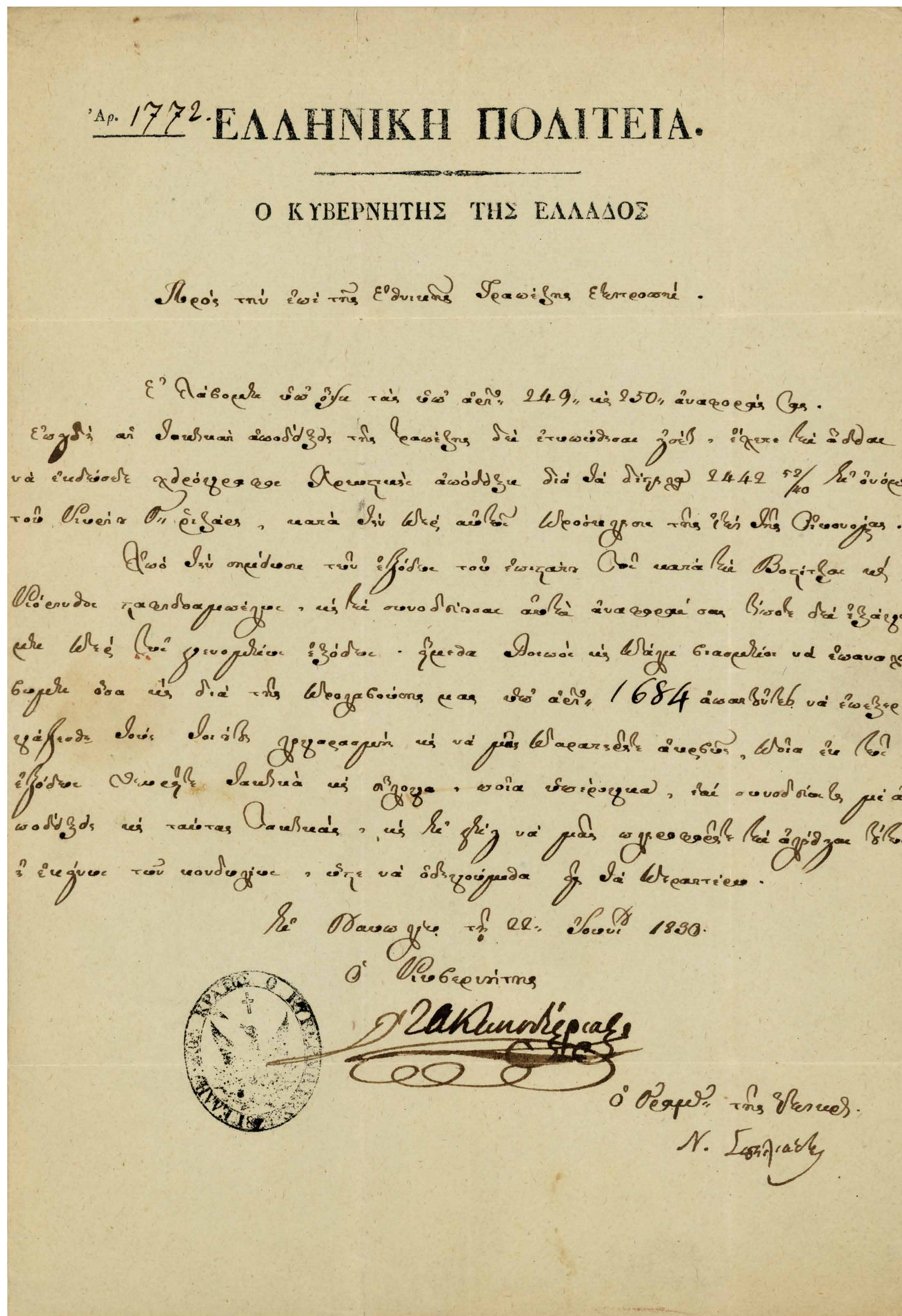
1830

Με την άφιξή του στην Ελλάδα, ο Καποδίστριας έχει να αντιμετωπίσει τα τεράστια οικονομικά προβλήματα που άφησε ο πόλεμος για την ανεξαρτησία. Προσπαθεί να θέσει τις βάσεις ενός συστήματος διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες μιας χώρας, η οποία για 8 χρόνια είχε εγκαταλείψει κάθε παραγωγική διαδικασία. Για τον λόγο αυτό, συστήνει την “επί της Εθνικής Τραπέζης Επιτροπή”.

Η επιστολή που εκτίθεται δεν έχει αποδελτιωθεί πλήρως. Ωστόσο, είναι σαφές ότι αναφέρεται σε ρυθμιστικές διατάξεις των δημόσιων οικονομικών, σε δημοπρατήσεις προσόδων της επικράτειας, π.χ. σταφιδάμπελοι Βοστίτσης (Αίγιον) και Κορίνθου.

Η επιστολή υπογράφεται από τον Ιωάννη Καποδίστρια και από τον Γραμματέα της Επικράτειας Ν. Σπηλιάδη. Ο Νικόλαος Σπηλιάδης (Τριπολιτσά 1785-Ναύπλιο 1862) ήταν Φιλικός, πρωτεργάτης του αγώνα του 1821, συγγραφέας και πολιτικός της νεοσύστατης Ελλάδας, πληρεξούσιος στην Δ΄ και Ε΄ Εθνοσυνέλευση το 1829 και 1832 αντίστοιχα και Γραμματέας της Επικράτειας στην κυβέρνηση Καποδίστρια.

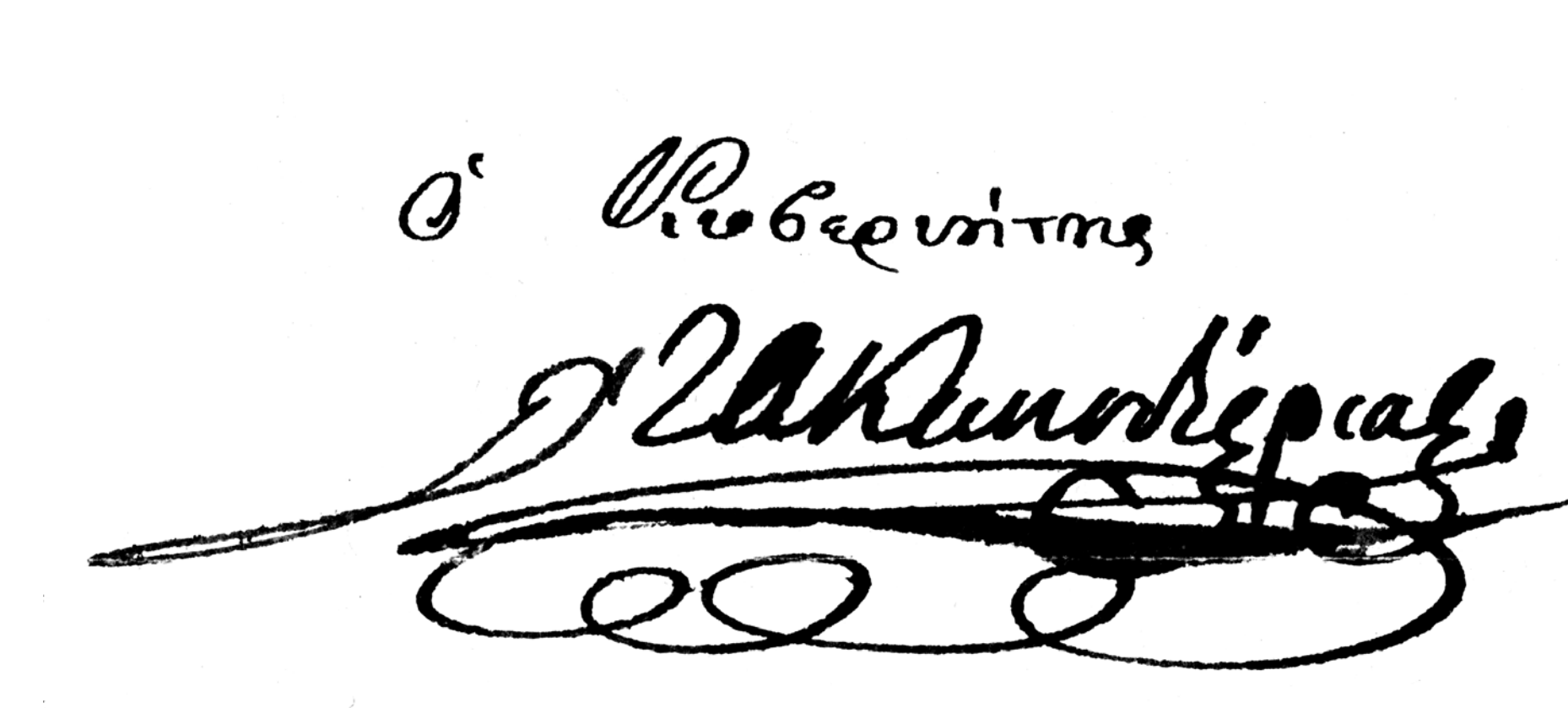
Με την επιστολή αποστέλλεται το υπ’ αριθμό 1772 διάταγμα του κυβερνήτη προς την επί της Εθνικής Τραπέζης Επιτροπή για εφαρμογή.

Το κείμενο της επιστολής

Προς την επί της Εθνικής Τραπέζης Επιτροπή
Ελαβόμεθα υπ’ όψη τας υπ’ αριθμ 249 και 250 αναφοράς σας
Επειδή οι διατακτικά αποδείξεις της τραπέζης δεν ετυπώθησαν εισέτι, έχετε την άδεια να εκδώσετε χειρόγραφη χρεωστική απόδειξη δια τα δίστηλα* 2442 52/40 επ’ ονόματι του Κυρίου Γ. Ριζάρη κατά την περί αυτού πρόσκλησιν της ίδιας της οικονομίας.
Από την σημείωση των εξόδων του επιτρόπου των κατά την Βόσπιτσα και Κόρινθο σταφιδαμπέλων και τας συνοδεύουσας αυτά αναφοράς σας τίποτε δεν εξάγομεν περί των γενομένων εξόδων -είμεθα λοιπόν ως ... να επαναλάβουμε όσα ως δια της προλαβούσης μας υπ’ αριθμ. 1684 απατήσεται;; να επεξεργάζεσθε τους λοιπούς λογαριασμούς και να μας παρατέθετε ακριβώς ποια εκ των εξόδων θεωρείτε τακτικά και άσπογα, ποια υπέρρογκα και συνοδεύοντας με αποδείξεις και ταύτας τακτικά, ως δε και να μας πληροφορείτε τατούτα... των κονδυλίων, ώστε να οδηγούμεθα δια τα περαιτέρω.

*εννοεί τα ισπανικά δίστηλα, διαδεδομένο διεθνές νόμισμα της εποχής.

“Η Δικαία απόφασις του Θεού διά την απελευθέρωσιν της Ελλάδος”
Εικονογραφία του 21, στοχασμός Μακρυγιάννη, χειρ. Παν. Ζωγράφου

Ο Χριστόδουλος ο “Μακεδών” αγωνιά το 1838 για την τύχη της πατρίδας του

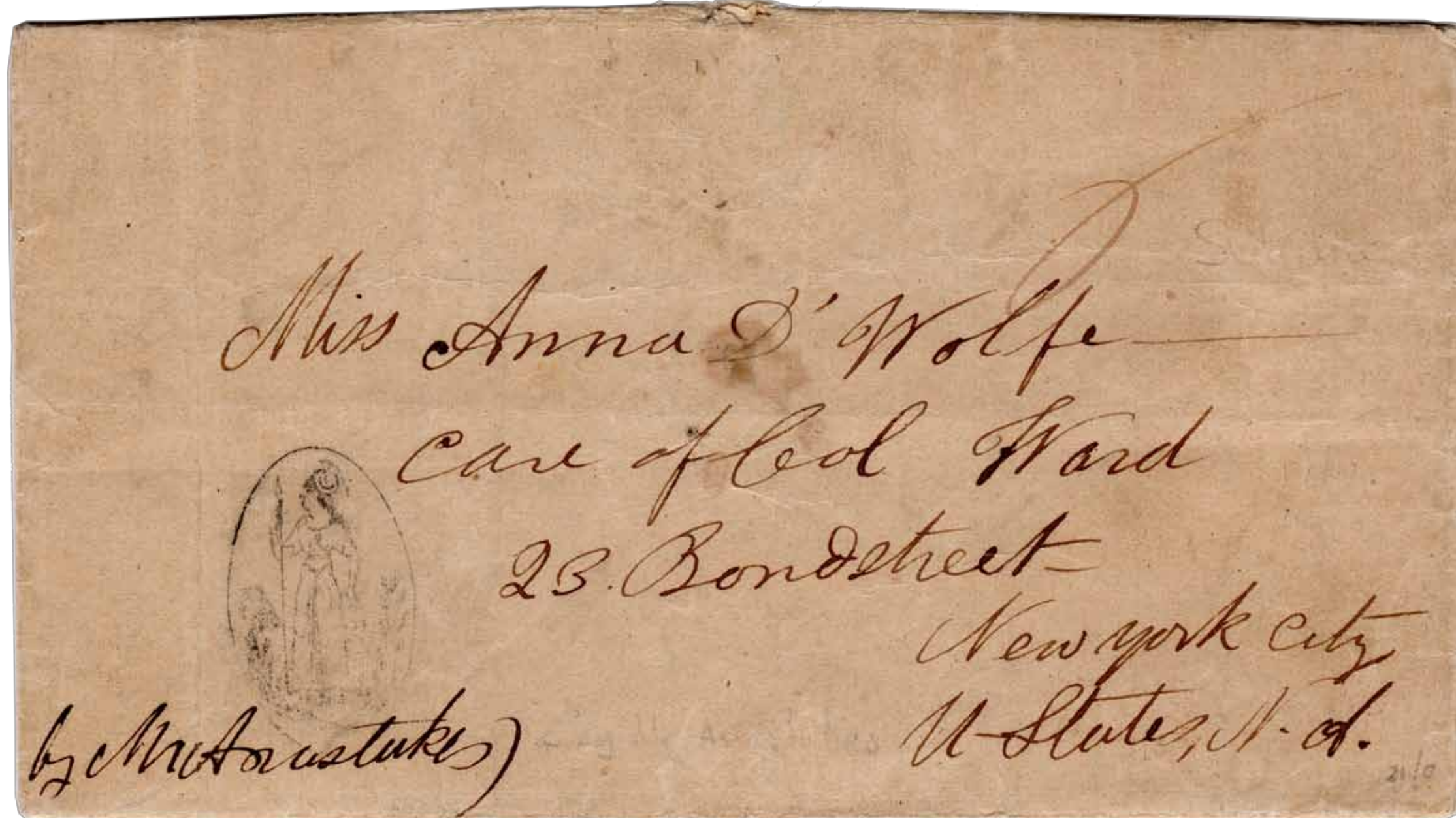
Επιστολή του 1838 από τη Σμύρνη στις ΗΠΑ

1838

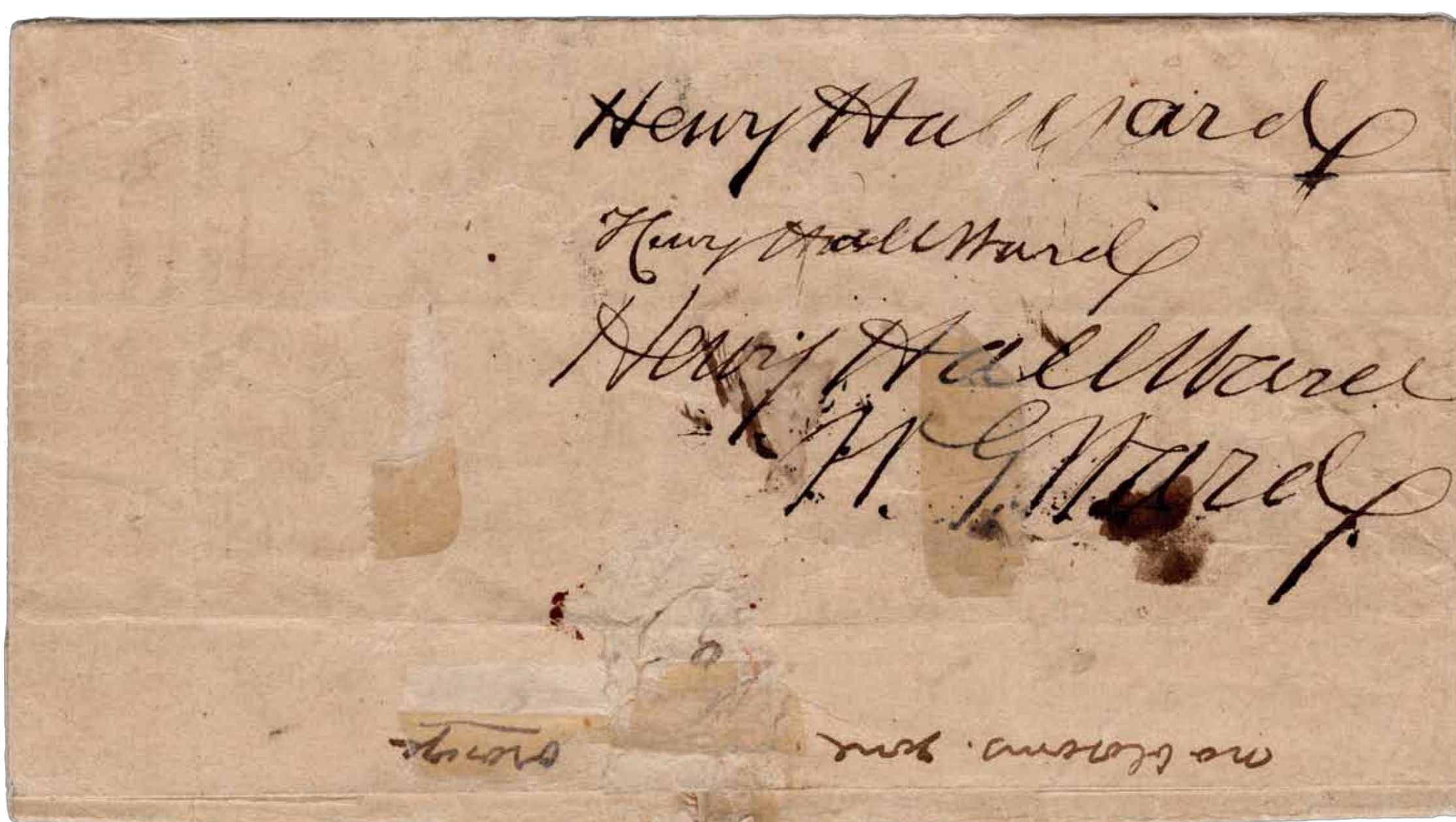
Με την επανάσταση του 1821 αρχίζει και ο αγώνας στη Μακεδονία για την απελευθέρωση. Οι εξεγέρσεις όμως του Εμμανουήλ Παπά στη Χαλκιδική και του Ζαφειράκη Θεοδοσίου στη Νάουσα το 1822 είχαν καταπιγεί από τους Τούρκους.

Με το Πρωτόκολλο του 1830 αποφασίστηκε η ίδρυση ενός ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους. Αυτό περιλάμβανε την Πελοπόννησο και τις Κυκλάδες, ενώ τα προς βορρά σύνορα ορίστηκαν στη γραμμή Αχελώου-Σπερχειού, αφήνοντας εκτός ελληνικής επικράτειας σημαντικό μέρος της Στερεάς Ελλάδας. Ακόμα και η προσθήκη εδαφών μέχρι την περιοχή της Λαμίας με το έκτο Πρωτόκολλο του Λονδίνου (Αύγουστος 1832) δεν στάθηκε ικανή να σβήσει το αίσθημα αγανάκτησης που προκαλούσε στους Έλληνες πατριώτες η περιορισμένη έκταση του νέου ελληνικού κράτους. Ειδικότερα για τους Μακεδόνες, η απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό των πατρικών εδαφών αποτελούσε διακαή πόθο και μόνιμη επιδίωξη.

Από το περιεχόμενο της επιστολής γίνεται αντιληπτό ότι ο συντάκτης ήταν κάποιος σημαίνον πρόσωπο της εποχής. Πιθανότατα οπλαρχηγός του αγώνα της Επανάστασης του 1821, ασχολήθηκε αργότερα με την πολιτική ταγμένος στο στρατόπεδο των Συνταγματικών. Συνέχιζε την οργάνωση του αγώνα για την απελευθέρωση των αλύτρωτων πατρίδων. Από τη Σμύρνη γράφει στην Αμερικανίδα φίλη του εμπιστευτικά. Το περιεχόμενο ασφαλώς ήταν πολύ ενοχοποιητικό, εάν έπεφτε στα χέρια των οθωμανικών αρχών. Γι' αυτό, πιστεύουμε ότι χρησιμοποίησε ως ψευδώνυμο το Χριστόδουλος ο Μακεδών και εμπιστεύτηκε την επιστολή στον νεαρό κύριο Αναστάκη για την ασφαλή απομάκρυνσή από την Τουρκία και την υπερατλαντική μεταφορά της επιστολής. Η αποδέκτρια, Anna D. Wolfe στη Νέα Υόρκη, σίγουρα έτρεφε φιλελληνικά αισθήματα και υποστήριζε τον αγώνα για ανεξαρτησία.

Η οβάλ σφραγίδα στη μπροστινή όψη της επιστολής που απεικονίζει τη θεά Αθηνά και τη γλάυκα είναι πιθανότατα η προσωπική σφραγίδα του αποστολέα.

My Dear friend
 February 17th 1838 Smyrna
 In Greece
 I was just going to bed, being called out... but but your presence... for a pair of black eyes... I was not guilty... believe me than that maid... more than often I used to frequent the house of Adonis... at Athens for the purpose of taking a peep of a young dark eyed one... I hope to be with my Patriotic... I am afraid to die with pleasure too... but my country I cannot and will not... No Greek shall be free... The young gentleman... Mr Anastakis... has left his country... I have rather wish than forsake his... I anticipate meeting... I shall be pleased to see you... my uncle who I used to tell you was... The Governor of Santourie and another of Locos.

But for all this believe that whether in the presence of the King or the return of my... all I never forget my friends... heart (the Constitutional) had then... but I will return... I will write to you now as though it... for the last time for who can tell in this dark world if you will ever... I hope to be with my Patriotic... I am afraid to die with pleasure too... but my country I cannot and will not... No Greek shall be free... The young gentleman... Mr Anastakis... has left his country... I have rather wish than forsake his... I anticipate meeting... I shall be pleased to see you... my uncle who I used to tell you was... The Governor of Santourie and another of Locos.

We shall begin from Macedonia... all is accomplished... from some high place looking from my... is waiting? regard in Greece... The delicate Mother and the... have led the... The enclosed are... blossom here in January... a warm and... how do the... we meet we see each other... oft as place... have been with me... I feel... I also visited the family of... his two daughters... two boys of... and write to... Van... I am not... Christodoulos M. of Macedonia.

Το κείμενο της επιστολής

Σμύρνη, Ιωνία, 17η Φεβρουαρίου 1838

Αγαπητή μου φίλη...

...πίστεψέ με, ήθελα να σου γράψω πιο γρήγορα αλλά δεν ήταν δυνατόν. Όσο βρισκόμουν στην Αθήνα το μυαλό μου αποσπούσαν, μέρα και νύχτα, πολιτικά ζητήματα. Παρόλα αυτά όμως, πίστεψέ με, όπου και να βρισκόμουν, είτε παρουσία του Βασιλιά είτε μόνος στο δωμάτιό μου ποτέ δεν ξέχασα τους φίλους μου.

Από την Αθήνα αναγκάστηκα να φύγω διότι το κόμμα μου (το Συνταγματικό) είχε ήδη ηττηθεί. Αλλά θα επιστρέψω... Αγαπητή Άννυ, σου γράφω τώρα σαν να επρόκειται για στερνή φορά. Ποιος μπορεί να γνωρίζει σ' αυτόν τον σκοτεινό κόσμο που ζούμε τί θα φέρει η επόμενη ώρα? Το ερχόμενο καλοκαίρι ελπίζω να βρισκομαι με τα Παλικάρια μου. Μπορώ να υπομένω τη φτώχεια αν χρειαστεί, ακόμα και να πεθάνω με ευχαρίστηση. Αλλά δεν μπορώ, ούτε θα αφήσω να χάσω την πατρίδα μου. Όχι. Η Ελλάδα θα ελευθερωθεί. Ο νέος άνδρας, ο κος Αναστάκης στον οποίον εμπιστεύομαι αυτό το γράμμα έχει αφήσει την πατρίδα του, ίσως για το καλό του, αλλά εγώ θα προτιμούσα να αφανιστώ για πάντα παρά να την εγκαταλείψω τώρα που χρειάζεται βοήθεια. Προσοδικώ Νίκη. Πολλές φορές ονειρεύομαι ξύπνιος ότι σαρώνω τις πεδιάδες με τους θαρραλέους Έλληνες μου. Ο θεός μου τον οποίον σου ανέφερα παλαιότερα ότι είχε χαθεί, είναι πλέον κυβερνήτης της Σαντορίνης, και ένας άλλος θεός μου κυβερνήτης της Λοκρίδας.

Θα ξεκινήσουμε από τη Μακεδονία και θα συνεχίσουμε προς τα κάτω μέχρι ο σκοπός μας να εκπληρωθεί. Εμπνεόμαστε: η Σουλιώτισσα μάνα και η Σπαρτιάτισσα αδελφή ηγούνταν του πολέμου, ναι, είναι αλήθεια!

Εσωκλείω μπουμπουκία από την Ιωνία. Τα δένδρα εδώ ανθίζουν τον Ιανουάριο, όταν εσύ θα κάθεται δίπλα στη ζέστη της φωτιάς. Μακάρι να ήσουν μαζί μου στα τόσα μέρη που επισκέφθηκα και ιδιαίτερα στο Μεσολόγγι. Εκεί είδα πολλά πράγματα και ένιωσα πολλά περισσότερα αλλά δεν μπορώ να γράψω γι' αυτά ούτε μια λέξη. Επίσης συνάντησα την οικογένεια του Μάρκου Μπότσαρη, οι δυο του κόρες είναι σαν ρόδα.

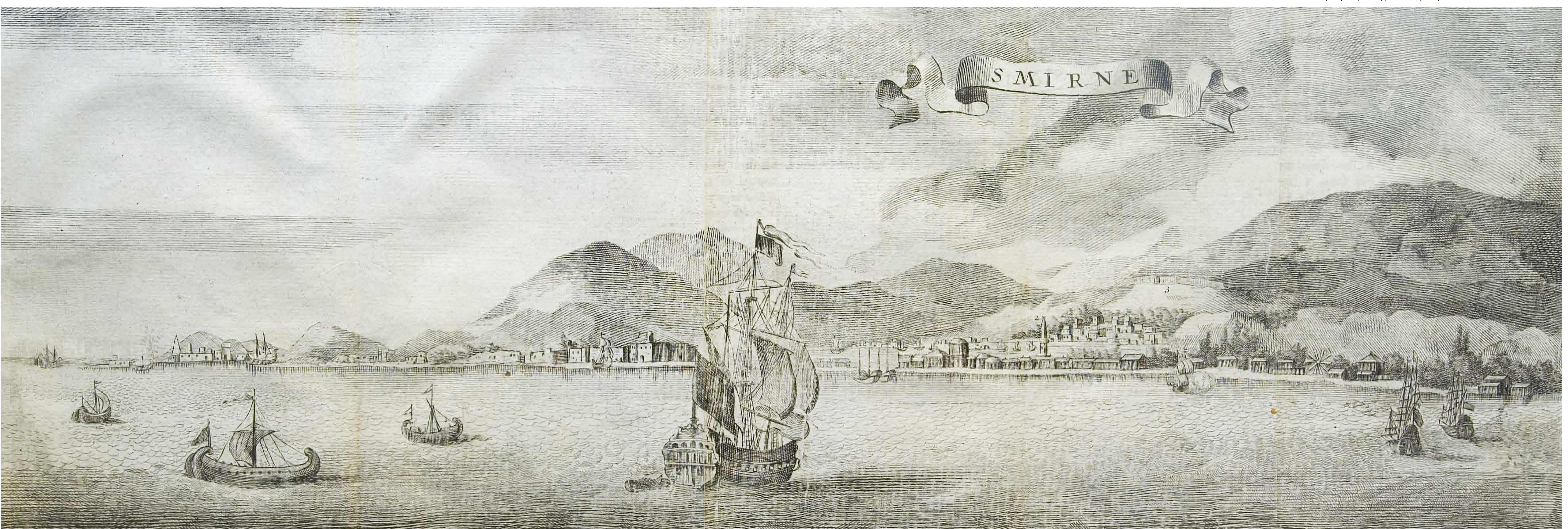
Αγαπητή μου Άννυ, ο Θεός να σε ευλογεί και γράψε μου στη διεύθυνση Λ.Μ. Ευάγγελος, Φροντίδα του Γενικού Προξένου της Σμύρνης και όπου και να βρισκομαι αυτός θα με βρει.

Είλικρινά δικός σου,
 Χριστόδουλος ο Μακεδών.

Αικατερίνη-Ρόζα Μπότσαρη
 Ο Μακεδονομάχος δεν φαίνεται υπερβολικός στην περιγραφή του όσον αφορά στις κόρες του Μάρκου Μπότσαρη: τουλάχιστον η μία, η Αικατερίνη-Ρόζα Μπότσαρη, της οποίας το πορτραίτο σώζεται σε ζωγραφικό πίνακα της εποχής, δικαιολογεί τον χαρακτηρισμό της ως "ρόδα"! (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο)

Η Σμύρνη σε χαλκογραφία του 1696 (Albrizzi)

Η Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου και η Εθνική Τράπεζα

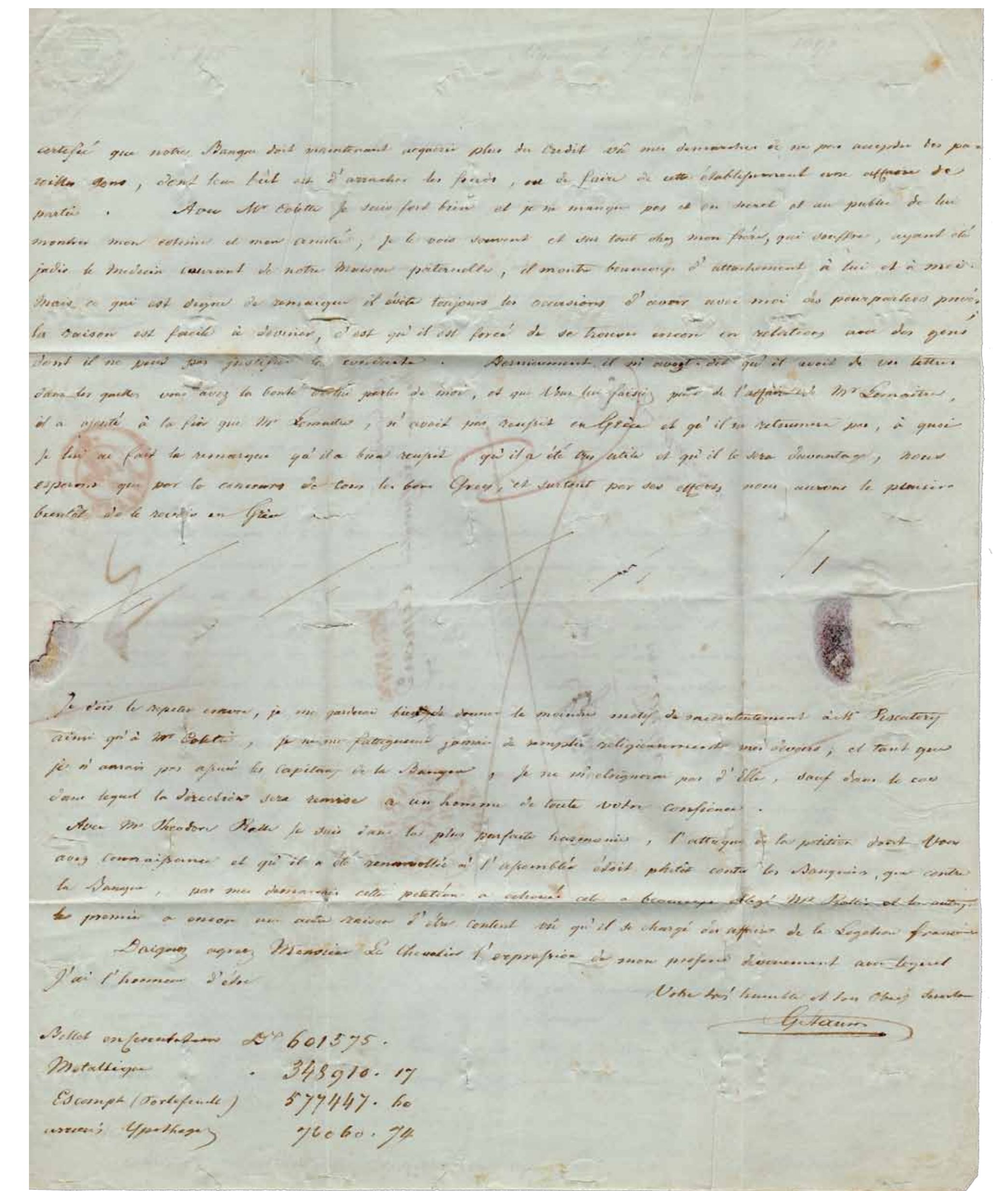
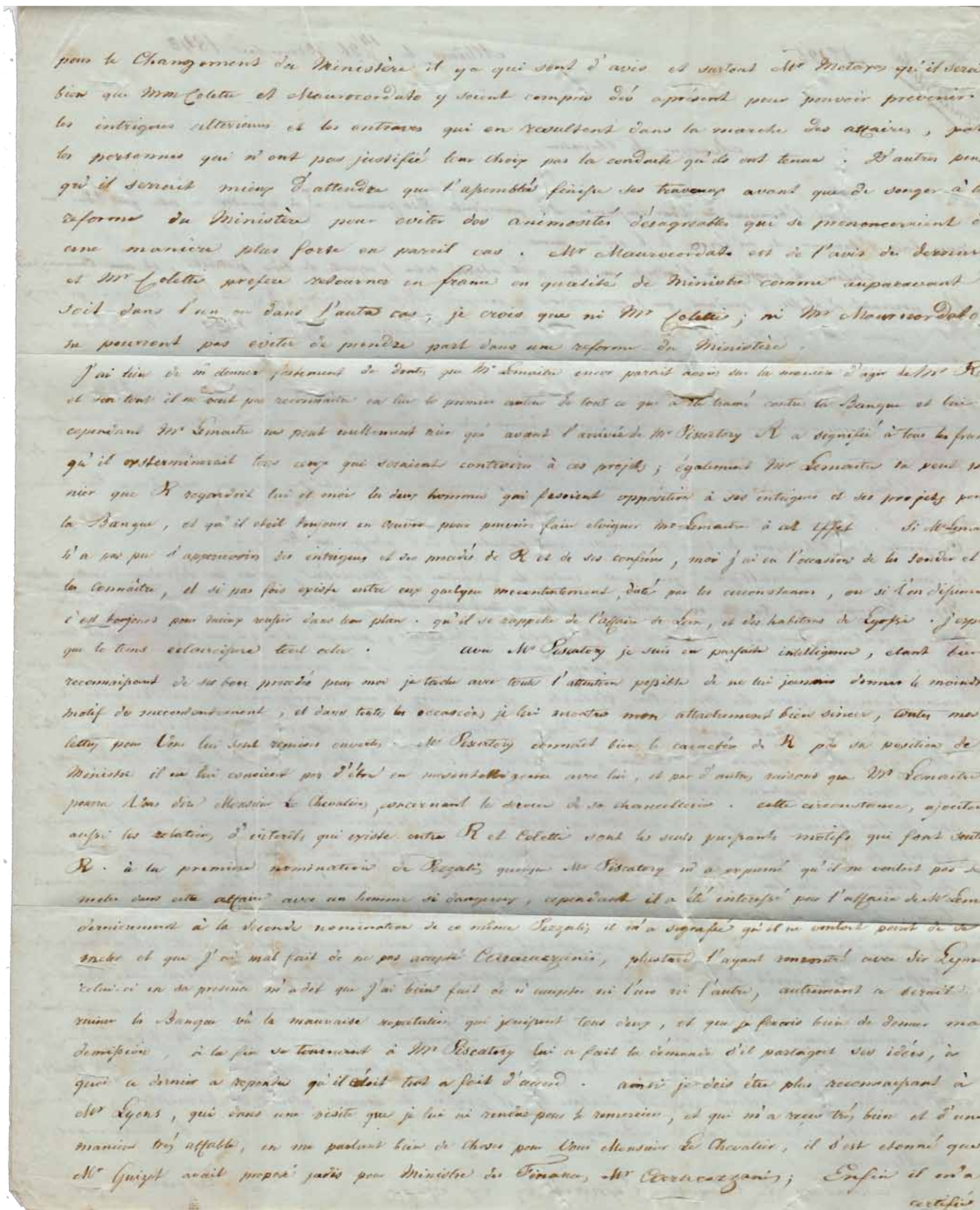
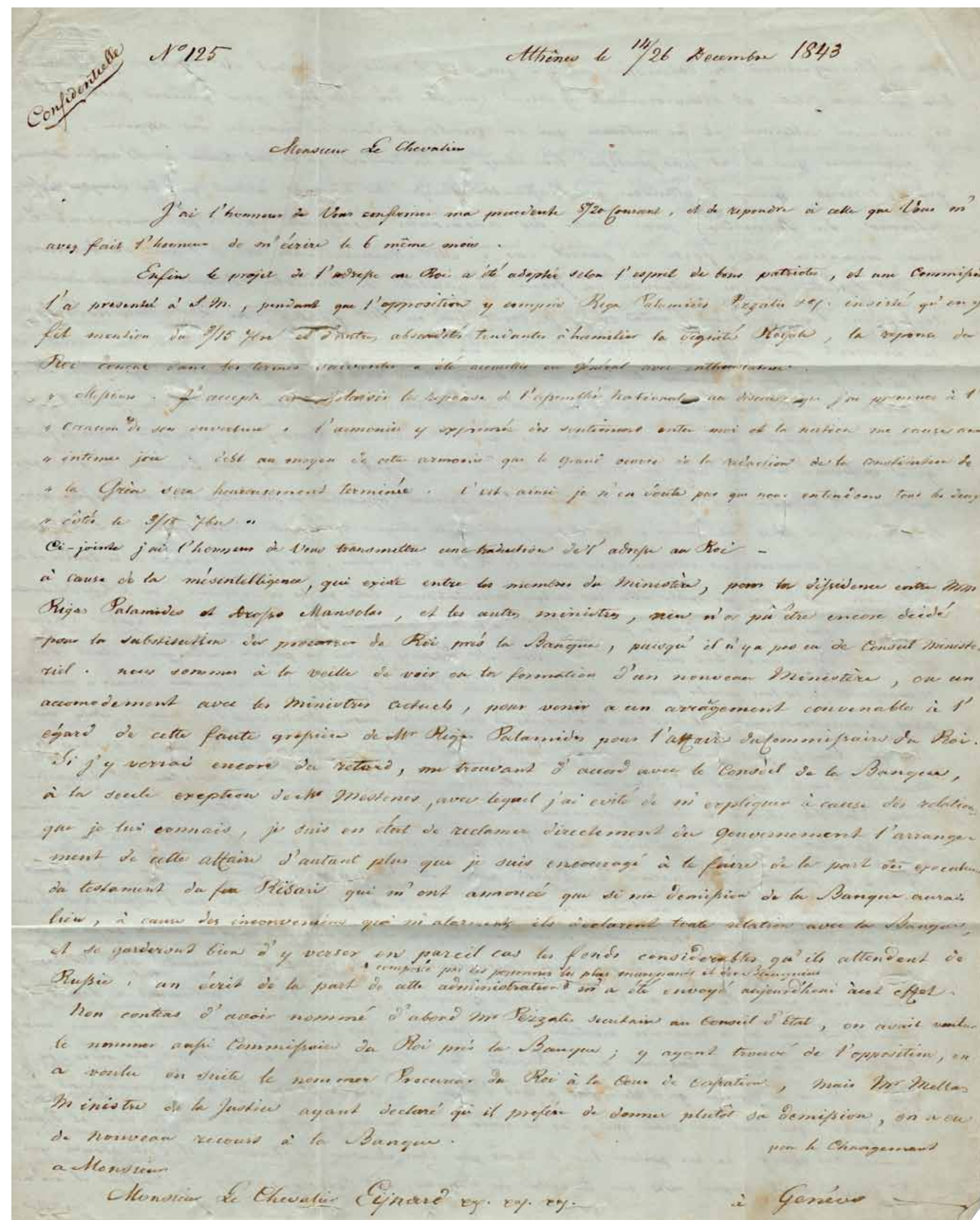
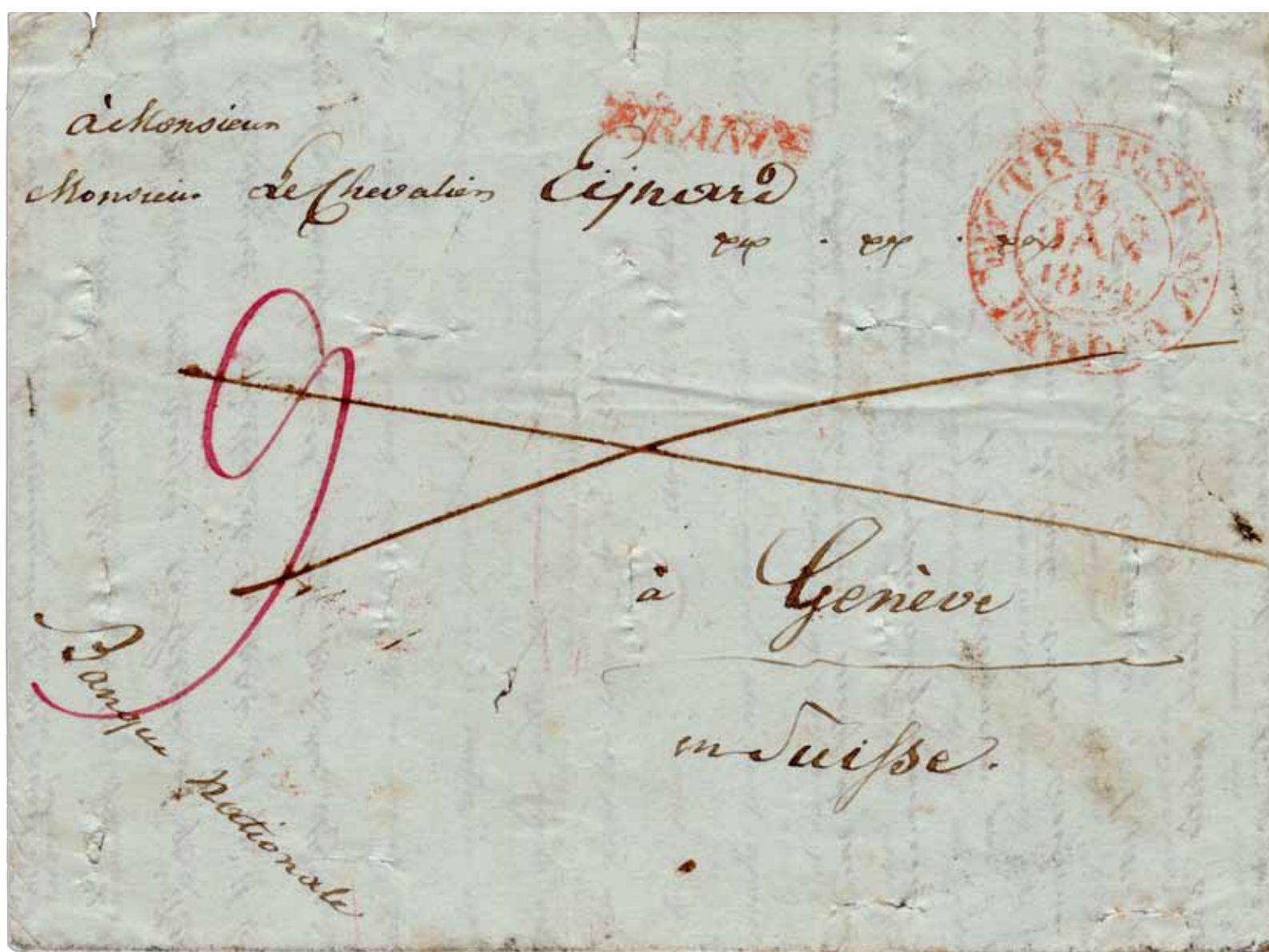
Επιστολή του Γεωργίου Σταύρου προς τον Εϋνάρδο το 1843

1843

Η απολυταρχική διακυβέρνηση του Όθωνα, η πτώχευση του ελληνικού δημοσίου το 1843 και η εκβιαστική τακτική των ξένων δανειστών συνείναν στην επιδείνωση της κοινωνικής και πολιτικής κατάστασης στη χώρα. Η στρατιωτική εξέγερση υπό τον συνταγματάρχη Δημήτρη Καλλέργη με την προτροπή του Μαυροκορδάτου, ανάγκασε τον Όθωνα να δεχτεί τη συγκρότηση Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης, η οποία ψήφισε το Σύνταγμα του 1844, το πρώτο σύνταγμα της Ελλάδας.

Τα γεγονότα της Επανάστασης της 3ης Σεπτεμβρίου είναι γνωστά. Υπενθυμίζουμε μόνον ότι στρατιωτικά αποσπάσματα είχαν σταλεί από τον Καλλέργη για να καταλάβουν κτίρια ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία του κράτους, μεταξύ αυτών και το κτίριο της Εθνικής Τράπεζας.

Η επιστολή που παρουσιάζεται αναδίδει το κλίμα των συνταρακτικών γεγονότων της εποχής. Πρόκειται για εμπιστευτική επιστολή, γραμμένη στη γαλλική γλώσσα από το χέρι του Γ. Σταύρου, πρώτου διευθυντή της Εθνικής Τράπεζας, προς τον Εϋνάρδο στη Γενεύη με ημερομηνία "Αθήνα, τη 14/26 Δεκεμβρίου 1843". Μέσα σε τρεις πικνογραμμένες σελίδες, ο Γ. Σταύρος αναλύει λεπτομερώς τη νέα πολιτική κατάσταση, τους ανθρώπους που απαρτίζουν το νέο υπουργικό συμβούλιο (Παλαμής, Μανσόλας, Μελάς κ.α.) και τις προστριβές μεταξύ τους. Αναφέρεται στον Μαυροκορδάτο και τον Κωλέττη και δίνει την εντύπωση του σταθερού τιμονιέρη που χειρίζεται αποτελεσματικά τα ζητήματα της τράπεζας μέσα στο ραγδαία εξελισσόμενο πολιτικό σκηνικό.

Σύντομα αποσπάσματα και πληροφορίες από την επιστολή

Σταχυολογώντας: "...Τελικώς, σε πνεύμα συνενόησης μεταξύ των καλών πατριωτών υιοθετήθηκε ένα ψήφισμα το οποίο επιδόθηκε από την επιτροπή στην Αυτού Βασιλική Υψηλότητα, αφού παρακάμφθηκαν κάποιες ανόητες αντιρρήσεις ότι το λεκτικό του ψηφίσματος θα ταπεινώνε την βασιλική αξιοπρέπεια... η απάντηση του Βασιλέως έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από το κοινό. Έχω την τιμή να εσωκλείσω μεταφρασμένο αντίγραφο του ψηφίσματος."

"...Λόγω της έλλειψης συνενόησης μεταξύ των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου, ιδιαίτερα μεταξύ του Παλαμής και του Μανσόλα αλλά και άλλων υπουργών, αποφασίστηκε να αντικατασταθεί ο Βασιλικός Επίτροπος της Τραπεζής καθώς στην ουσία δεν υπάρχει Υπουργικό Συμβούλιο. Είμαστε στα πρόθυρα του σχηματισμού νέου Υπουργικού Συμβουλίου."

"Η εντύπωση μου είναι ότι ο Κωλέττης προτιμάει να επιστρέψει στην Γαλλία ως Υπουργός και να αποφύγει έτσι τις εδώ ανακατατάξεις..."

"Με τον Κωλέττη τα πηγαίνουμε περίφημα και δεν κρατάω κρυφή στο κοινό την εκτίμησή και την φιλία μου προς αυτόν..."

Επίσης, δίνει και μία ενδιαφέρουσα πληροφορία σχετικά τα τραπεζογραμμάτια που βρίσκονταν σε κυκλοφορία στο τέλος Δεκεμβρίου 1843. Η αξία τους ανέρχονταν σε 601.575 δραχμές! Δυστυχώς, από τα τραπεζογραμμάτια της πρώτης έκδοσης δεν έχει διασωθεί κανένα στις μέρες μας, εκτός από μία σειρά δοκιμίων που υπάρχει στη συλλογή της Εθνικής Τράπεζας.

Προσεκτική παρατήρηση αποκαλύπτει ότι η επιστολή μεταφέρθηκε ιδιωτικώς από την Αθήνα στην Τεργέστη και ταχυδρομήθηκε από εκεί την 3/1/1844 προς την Γενεύη. Λόγω του "ευαίσθητου" περιεχομένου της επιστολής ο Γ. Σταύρος ήθελε να αποφύγει το ενδεχόμενο να διαβαστεί από αδιάκριτα μάτια στην Ελλάδα. Γι' αυτό, χρησιμοποίησε ιδιωτικά μέσα μέχρι την Τεργέστη.

Ιστορικά στοιχεία για τον Γεώργιο Σταύρο και την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας

Ο Γεώργιος Σταύρος (1788-1869) υπήρξε μέλος της Φιλικής Εταιρείας, εθνικός ευεργέτης και τραπεζίτης. Είναι ευρύτερα γνωστός ως ο πρώτος διευθυντής της Εθνικής Τράπεζας. Γι' αυτό το πορτραίτο του κοσμεί το δίκτυο των καταστημάτων της και ως εκ τούτου αποτελεί οικεία εικόνα για τους συναλασσόμενους με την Τράπεζα.

Ύστερα από τη συμμετοχή του στα οργανωτικά του αγώνα για την απελευθέρωση από τους Τούρκους, συμμετείχε στην τριμελή επί της Οικονομίας Επιτροπή και στη Διεύθυνση της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας που ίδρύει ο Καποδίστριας (1828-32). Το 1835 καθίσταται μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και εκεί γνωρίζεται με τον έμπειρο οικονομολόγο Athemond de Rigny, πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τον οποίον είχε στείλει στην Ελλάδα το γαλλικό κράτος με παρέμβαση του Εϋνάρδου, για να οργανώσει τα οικονομικά της χώρας. Μέσω του de Rigny ο Γ. Σταύρος θα γνωριστεί με τον Εϋνάρδο, με τον οποίον θα αναπτύξει μακρόχρονη, στενή και ειλικρινή φιλία.

Το 1838, ύστερα από προτροπή και κεφάλαια του Εϋνάρδου, Σταύρος και de Rigny συστήνουν Προεξοφλητικό Γραφείο στην Αθήνα. Οι θετικές επιπτώσεις στην οικονομία από τη λειτουργία του γραφείου επηρέασαν ευνοϊκά τον βασιλιά Όθωνα για την ίδρυση τράπεζας. Ταυτόχρονα, υπό την καθοδήγηση του Εϋνάρδου, οι δύο άντρες προχωρούν σε διαπραγματεύσεις με την ελληνική κυβέρνηση για την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας.

Τον Μάρτιο του 1841 δημοσιεύεται ο νόμος περί συστάσεως Εθνικής Τράπεζης, ενώ στις 17 Νοεμβρίου η προκαταρκτική γενική συνέλευση των μετόχων τον εκλέγει παμψηφεί πρώτο διευθυντή της Τράπεζας.

Τον Ιανουάριο του 1842 ξεκινά τη λειτουργία της η Εθνική Τράπεζα. Την ίδια χρονιά τίθενται σε κυκλοφορία τα πρώτα τραπεζογραμμάτια της Εθνικής Τράπεζας, τα οποία κατασκευάστηκαν στη Γαλλία με τη φροντίδα του Εϋνάρδου.

Το 1966, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία τίμησαν τους Γ. Σταύρο και Εϋνάρδο για τα 125 χρόνια από την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας, με μια όμορφη έκδοση τεσσάρων γραμματσούμων σε σχέδια του χαράκτη Τάσσου.

Το χαρτονόμισμα πρώτης έκδοσης των 50 δρχ του 1841 (από το αρχείο της ΕΤΕ).

Στην εικόνα, το εσωτερικό (έγχρωμο) δίφυλλο από το διαφημιστικό τευχίδιο των ΕΛΤΑ για την έκδοση.

Σκωτσέζος περιηγητής θαυμάζει τους Εβραίους της Θεσσαλονίκης Επιστολή του 1841

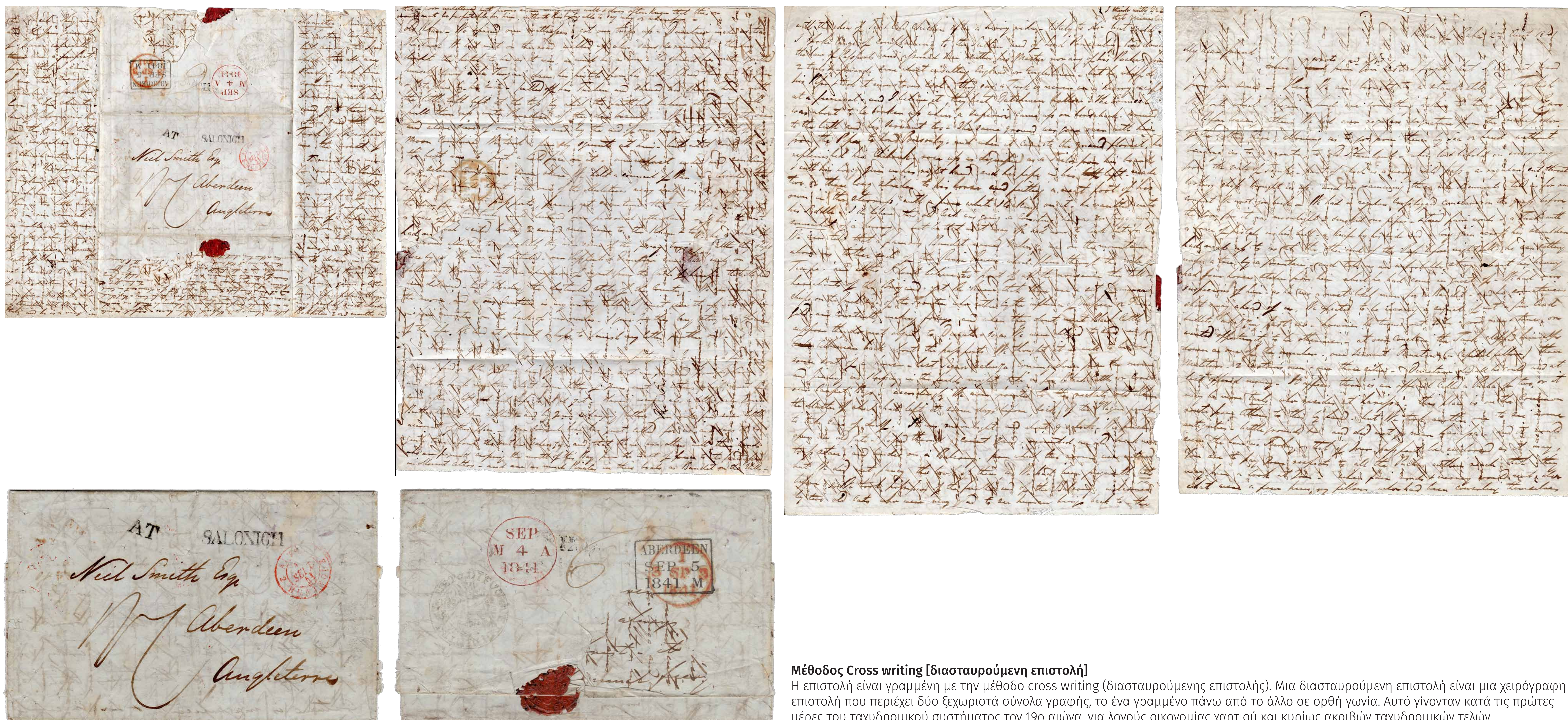
1841

Εξαιρετική επιστολή γραμμένη στις 2 Αυγούστου του 1841 στο χάνι των Τεμπών [Khan of Baba: Μπάμπα ήταν η παλιά ονομασία του χωριού Τέμπη που βρίσκεται στην είσοδο της κοιλάδας], καθ' οδόν προς τη Θεσσαλονίκη.

Ο συντάκτης της επιστολής είναι Σκωτσέζος, επικεφαλής ομάδας που αποτελείται από τρεις περιηγητές, τρεις αγωγιάτες, δύο οπλοφόρους και έναν υπηρέτη. Στην επιστολή περιγράφονται η πορεία προς τη Θεσσαλονίκη, οι διελεύσεις των συνόρων, οι ληστές της περιοχής και άλλα πολλά.

Οι περιηγητές φθάνουν στη Θεσσαλονίκη στις 9 Αυγούστου. Εν αντιθέσει με τον Αμερικανό περιηγητή της επόμενης επιστολής, ο επιστολογράφος δηλώνει ότι η Τουρκία είναι ωραία χώρα, εκφράζει τον θαυμασμό του για τις ανατολίτικες φορεσιές και κυρίως για τους Ισπανοεβραίους της Θεσσαλονίκης, τους οποίους προσομοιάζει με τον Χριστό!!!

Η επιστολή ταχυδρομήθηκε από τη Θεσσαλονίκη με το αυστριακό ταχυδρομείο (SALONICH), ταξίδεψε δια ξηράς μέσω Σεμλίνου (προάστιο Βελιγραδίου), όπου απολυμάνθηκε, πέρασε από τη Γαλλία (Huningue της Αλσατίας) και τελικά έφτασε στο Aberdeen της Σκωτίας στις 5 Σεπτεμβρίου του 1841.

Μέθοδος Cross writing [διασταυρούμενη επιστολή]

Η επιστολή είναι γραμμένη με την μέθοδο cross writing (διασταυρούμενης επιστολής). Μια διασταυρούμενη επιστολή είναι μια χειρόγραφη επιστολή που περιέχει δύο ξεχωριστά σύνολα γραφής, το ένα γραμμένο πάνω από το άλλο σε ορθή γωνία. Αυτό γίνονταν κατά τις πρώτες μέρες του ταχυδρομικού συστήματος τον 19ο αιώνα, για λογούς οικονομίας χαρτιού και κυρίως ακριβών ταχυδρομικών τελών.

Μεταφρασμένα αποσπάσματα από την επιστολή

Για το ταξίδι

Πριν αναχωρήσουμε από την Αθήνα, είχαμε την τακτική μας υπογραφή από τον πρεσβευτή του Σουλτάνου η οποία μας επέτρεπε να πάμε εκεί από τη θάλασσα ή την ξηρά χωρίς να δεσμευόμαστε σε μία διαδρομή. Όταν ιδού λοιπόν βγαίνουμε από την κοιλάδα του Τεμπών, ένα μέρος της οποίας είναι ένα πολύ άγριο πέρασμα, ένας τύπος με εμφάνιση φονιά εξέτασε τα έγγραφα μας και είπε ότι πρέπει να επιστρέψουμε στη Λάρια, την οποία είχαμε παρακάμψει, για να δούμε κάποιες αρχαιότητες και για να αποδώσουμε τα σέβη μας στον Πασά... Η διήγηση συνεχίζεται με τις δυσκολίες του ταξιδιού, με την αποφυγή ληστών, τις συναντήσεις με Τούρκους αξιωματούς, όπου συνήθως τη λύση δίνει το μπαξίσι ή ένα καλό γεύμα από κρύο κοτόπουλο διαπιστώνοντας βέβαια ότι "ένας Τούρκος ποτέ δεν βιάζεται, πάρα μόνον σε κηδεία".

Για τη Θεσσαλονίκη, 9 Αυγούστου 1841

Φθάσαμε εδώ και λίγες ημέρες στη Θεσσαλονίκη ύστερα από ένα πολύ κουραστικό ταξίδι...

Ο πρόξενός μας μόλις μας κάλεσε και μας είπε ότι είναι αλήθεια τα όσα ακούσαμε για τον παράνομο Βαλέντζα, καθώς επίσης και ότι υπάρχουν και άλλοι ληστές, οι οποίοι με τις συμμορίες τους αλωνίζουν από τον κόλπο της Θεσσαλονίκης μέχρι τις ακτές της Ελλάδας, αλλά και μέχρι το Άγιο Όρος. Και υπάρχουν τόσο πολλοί πειρατές στη θάλασσα όσο και ληστές στα βουνά. Πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες που δεν συναντήσαμε κάποιον από αυτούς τους ευγενείς κυρίους...

Είμαι πολύ ευχαριστημένος με τα ταξίδια μας στην Ελλάδα και την Τουρκία, αλλά είναι σκληρή δουλειά να ταξιδεύεις επάνω σε άλογο και ιδιαίτερα με αυτόν τον ζεστό καιρό, Αθήνα, Κόρινθος, Θήβες, Μαραθώνα, Θερμοπύλες... πρέπει να σου τα πω από κοντά.

Η Τουρκία είναι μία ωραία χώρα, οι μινιρέδες της δίνουν στις πόλεις και τα χωριά της μία ωραιότερη όψη από ό,τι στα αντίστοιχα ελληνικά... Η ανατολίτικη φορεσιά είναι υπέροχη και γεμάτη χάρη συγκρινόμενη με τα δικά μας στενά ρούχα...

Ο Ισπανοεβραίος εδώ είναι ωραίος χαρακτήρας, για σκιστόρισμα εννοώ. Φορούν την ανατολίτικη φορεσιά και μεταξύ των Εβραίων, ειδικά αυτοί της Ισπανίας, αποτελούν εξαιρετικό υλικό για σπουδή. Έχουν τόσο όμορφα πρόσωπα, ώστε κάποιες φορές φαντάζομαι ότι βλέπω τον ίδιο τον Σωτήρα μας να στέκεται μπροστά μου...

Για την εκκλησία της Σκωτίας

Ο αποστολέας αναφέρεται και σε εκκλησιαστικά ζητήματα της Σκωτίας. Τον απασχολεί η καθαίρεση επτά ιερέων του Strathbogie τον Μάιο 1841 από τη Γενική Συνέλευση της Εκκλησίας της Σκωτίας λόγω της προτεραιότητας που έδιναν στην παρακολούθηση και συμμόρφωση με τους νόμους του κοσμικού κράτους, σε σχέση με τους εκκλησιαστικούς. Το ζήτημα της προτεραιότητας και υπερίσχυσης του κοσμικού σε σχέση με τον εκκλησιαστικό νόμο οδήγησε στο Σχίσμα του 1843, κατά το οποίο ένα μεγάλο μέρος της Εκκλησίας της Σκωτίας αποσχίσθηκε από την Αγγλικανική Εκκλησία και δημιούργησε την Ελεύθερη Εκκλησία της Σκωτίας.

Τύποι Εβραίων της Θεσσαλονίκης από καρτ ποστάλ του 1900: Κοσμική κυρία, Καφεπώλης, Αγθοφόρος.

Αμερικάνος περιηγητής διεκτραγωδεί τη δυσωδία της Θεσσαλονίκης

Επιστολή του 1877

1877

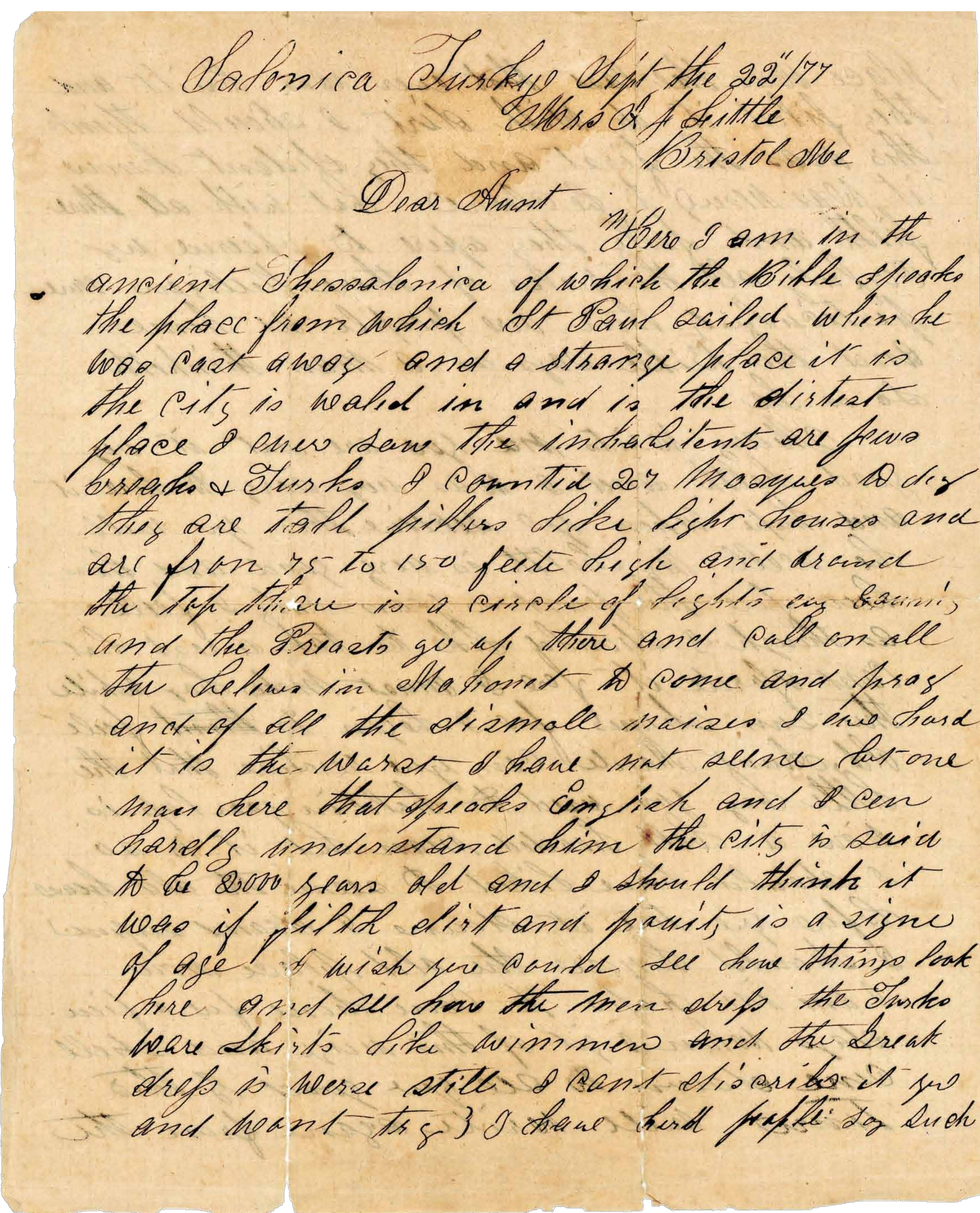
Η Θεσσαλονίκη, ως περικλειστή από περιφερειακό τείχος πόλη των Βαλκανίων αλλά και της Ανατολής, αναφέρεται από πολλούς περιηγητές του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα ως ιδιαίτερα βρώμικη και δυσώδης. Το παραλιακό τείχος εμποδίζει την απορροή των ακαθάρτων προς τη θάλασσα και τον εξαιρισμό της πόλης, ενώ οι χαμηλότερες κεντρικές συνοικίες ήταν ιδιαίτερα πυκνοκτισμένες και κατοικούνταν από φτωχά λαϊκά στρώματα (Εβραίους χαμάληδες, πλανόδιους πωλητές, αγωγιάτες κ.ά.) σε άθλιες συνθήκες.

Εξάιρεση αποτελούσαν η δυτική είσοδος της πόλης (η οδός Φράγκων και η συνοικία Μάλτας) όπου διέμεναν Ευρωπαίοι έμποροι, η Άνω Πόλη όπου διέμεναν Οθωμανοί αξιωματούχοι, ενώ από το 2^ο μισό του 19^{ου} αιώνα άρχισε να αναπτύσσεται η περιοχή των Εξοχών για τα εύπορα στρώματα.

Η κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται με την κατεδάφιση του παραλιακού τείχους τη δεκαετία του 1860, ενώ η πρώτη φάση εκσυγχρονισμού της πόλης ολοκληρώθηκε με τη σύνταξη πολεοδομικού σχεδίου και τη διάνοξη σημαντικών οδικών αρτηριών (Αγ. Σοφίας, Τσιμισκή κ.ά.), αμέσως μετά τη μεγάλη πυρκαγιά του 1890.

Η επιστολή που εκτίθεται είναι ταχυδρομημένη στις 22 Σεπτεμβρίου του 1877 προς τη θεία του περιηγητή στο Bristol της πολιτείας Maine των ΗΠΑ.

Πέρα από τα δυσάρεστα σχόλια, η επιστολή περιέχει σημαντικές πληροφορίες για τη ζωή στην πόλη.

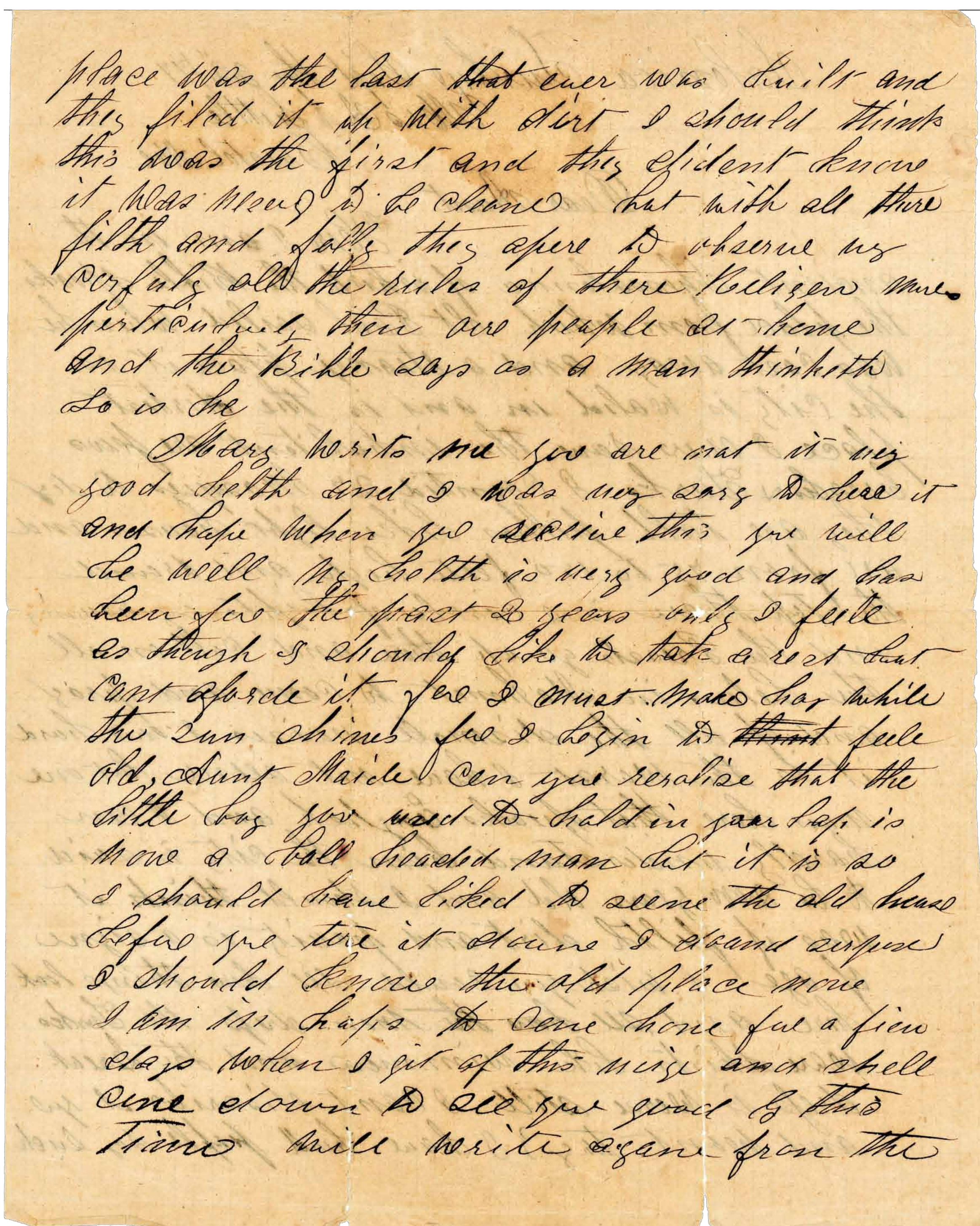

Το κείμενο της επιστολής και η μετάφραση

Here I am in the Ancient THESSALONIKA, of which the Bible speaks, the place from which St. Paul sailed when he was cast away, and a strange place it is. The City is walled in and it is the dirtiest place I ever saw. The inhabitants are Jews, Greeks & Turks. I counted 27 Mosques today. They are tall pillars, like light houses, and are from 75 to 150 feet high and around the top there is a circle of lights.. And the Priests go up there and call on all the believers in Mohammed to come and pray, and of all the dismal noises I ever heard, it is the worst. I have not seen but one man here that speaks English, and I can hardly understand him.

The city is said to be 2000 years old, and I should think it was, if filth, dirt.. is a sign of age. I wish you could see how things look here and see how the men dress. The Turks wear skirts like women, and the Greek dress is worse still.. I have heard people say such place was the last that ever was built and they filled it up with dirt. I should think this was the first and they didn't know it was necessary to clean. But with all their filth and folly, they appear to observe very carefully all the rules of their religion more particularly than our people at home, and the Bible says, as a man thinketh, so is he..

My health is very good and has been for the past 2 years, only I feel as though I would like to take a rest, but I can't afford it, for I must make hay while the sun shines, for I begin to feel old.. Can you realize that the little boy you used to hold in your lap is now a bald headed man?

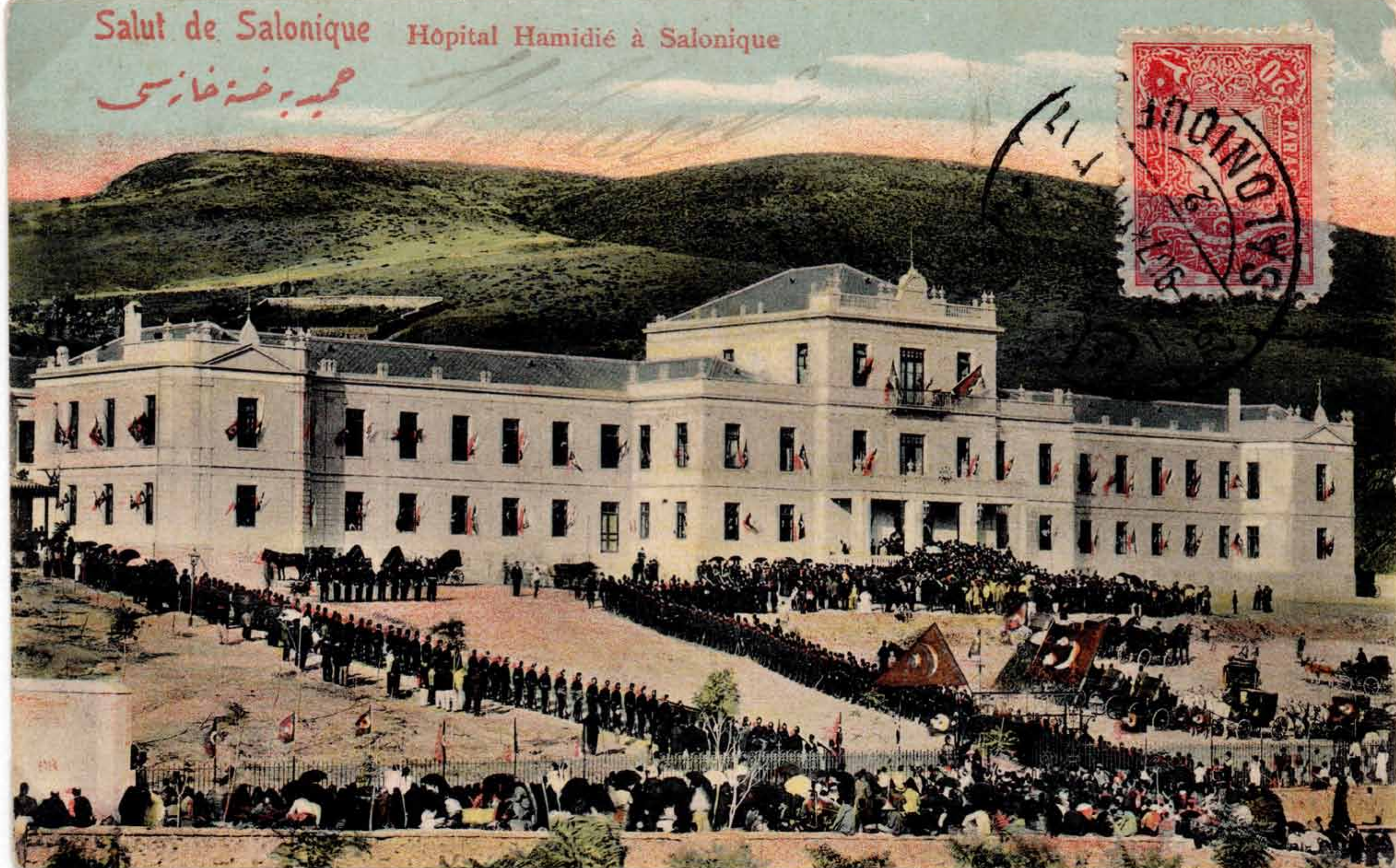
“Εδώ βρίσκομαι στην Αρχαία ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, για την οποία μιλάει η Αγία Γραφή, τον τόπο από τον οποίο ο Άγιος Παύλος έπλευσε, αφού ναυάγησε, και είναι ένα περίεργο μέρος. Η πόλη είναι περιτειχισμένη και είναι ο πιο βρώμικος τόπος που έχω δει ποτέ. Οι κάτοικοι είναι Εβραίοι, Έλληνες και Τούρκοι. Μετρήσαμε 27 τζαμιά σήμερα. Είναι υψηλοί πυλώνες, όπως οι φάροι, και είναι από 75 έως 150 πόδια ψηλά, και γύρω από την κορυφή υπάρχει ένας κύκλος από φώτα... Και οι ιερείς ανεβαίνουν εκεί και καλούν όλους τους πιστούς του Μωάμεθ να έρθουν να προσευχηθούν. Από όλους τους ζοφερούς θορύβους που έχω ακούσει ποτέ, αυτός είναι ο χειρότερος. Δεν έχω δει εδώ παρά μόνο έναν άνθρωπο που να μιλάει αγγλικά και δεν μπορώ να τον καταλάβω.

Η πόλη λέγεται ότι είναι 2000 ετών και θα πρέπει να δεχτώ ότι είναι έτσι, εάν η βρωμιά και η δυσωδία είναι ένα σημάδι της ηλικίας. Θα ήθελα να δεις πώς φαίνονται τα πράγματα εδώ και να δεις πώς ντύνονται οι άντρες. Οι Τούρκοι φορούν φουστές σαν γυναίκες και οι ελληνικές ενδυμασίες είναι ακόμη χειρότερες. Έχω ακούσει τους ανθρώπους να λένε ότι ένα τέτοιο μέρος ήταν το τελευταίο που χτίστηκε ποτέ και το γεμίζουν με βρωμιά. Θα πίστευα ότι αυτό ήταν το πρώτο που κτίστηκε και δεν ήξεραν ότι έπρεπε να το καθαρίζουν. Αλλά με όλη τους τη βρωμιά και την ανυπακοή, φαίνονται να τηρούν πολύ προσεκτικά όλους τους κανόνες της θρησκείας τους, πολύ πιο προσεκτικά από ό,τι ο λαός μας στη πατρίδα. Γιατί η Βίβλος λέει όπως σκέφτεται ο άνθρωπος, έτσι είναι αυτός...

Η υγεία μου είναι πολύ καλή και ήταν τα τελευταία 2 χρόνια, μόνο που αισθάνομαι σαν να ήθελα να ξεκουραστώ, αλλά δεν μου επιτρέπεται, γιατί πρέπει να το εκμεταλλευτώ όσο αντέχω, γιατί αρχίζω να γερνώω... Μπορείτε να συνειδητοποιήσετε ότι το μικρό αγόρι που κρατούσατε στην αγκαλιά σας είναι τώρα ένας φαλακρός άνδρας;”

Χαρακτικό των αρχών του 19^{ου} αιώνα με τις ενδυμασίες της περιοχής, στις οποίες ειρωνικά αναφέρεται ο Αμερικάνος.

Η Θεσσαλονίκη εκσυγχρονίζεται και καθαρίζεται. Δύο υφαιές σχετικές με το θέμα καρτ ποστάλ από το τέλος του 19^{ου} αιώνα: "Εργάτες με μάνικες καθαρίζουν τους δρόμους στο σιντριβάνι" και "Τα εγκαίνια του Δημοτικού Νοσοκομείου".

Περί χολέρας και αντισημιτισμού στην Καβάλα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα

Ταχυδρομημένα ντοκουμέντα της εποχής 1890-1910

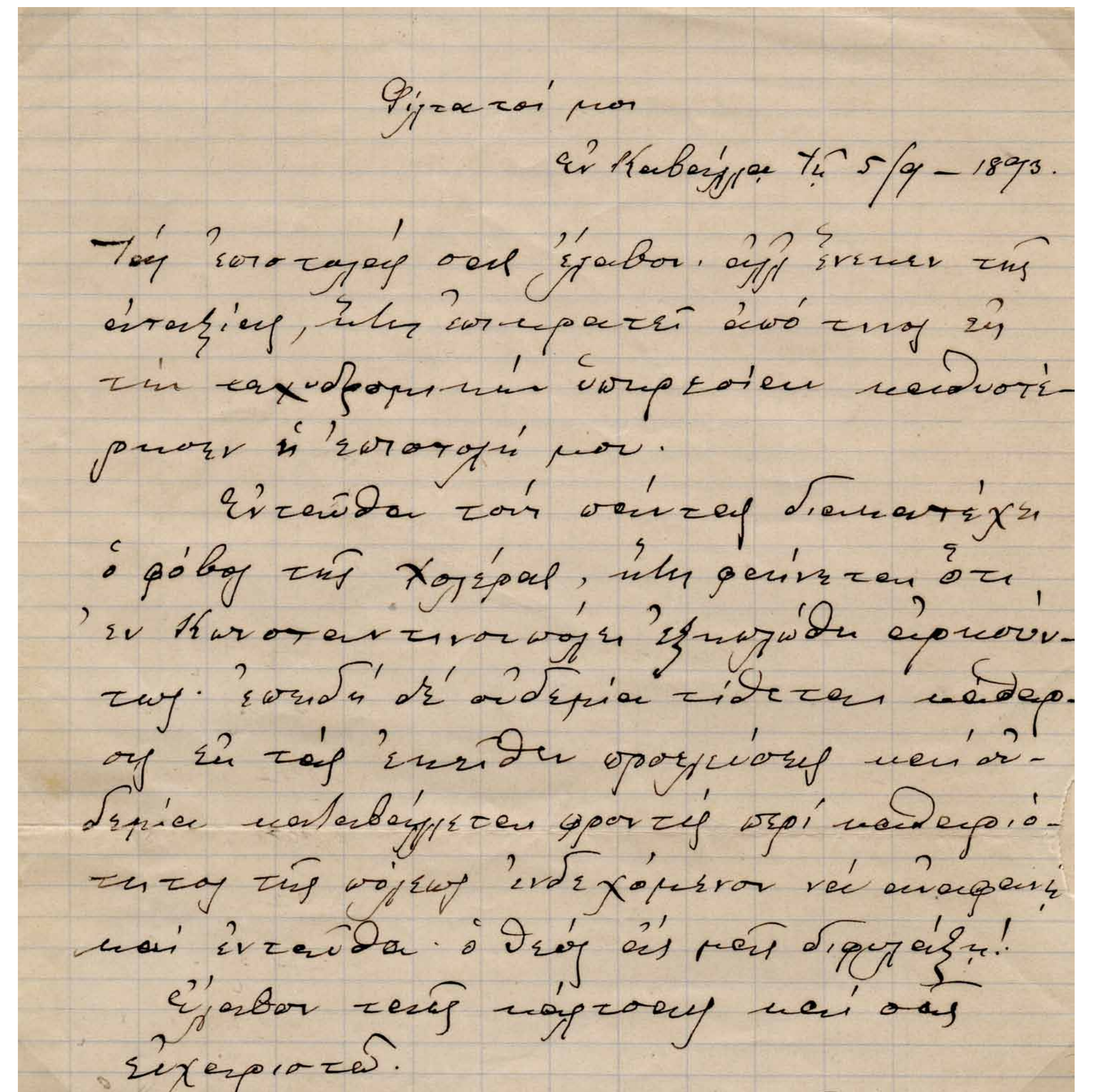
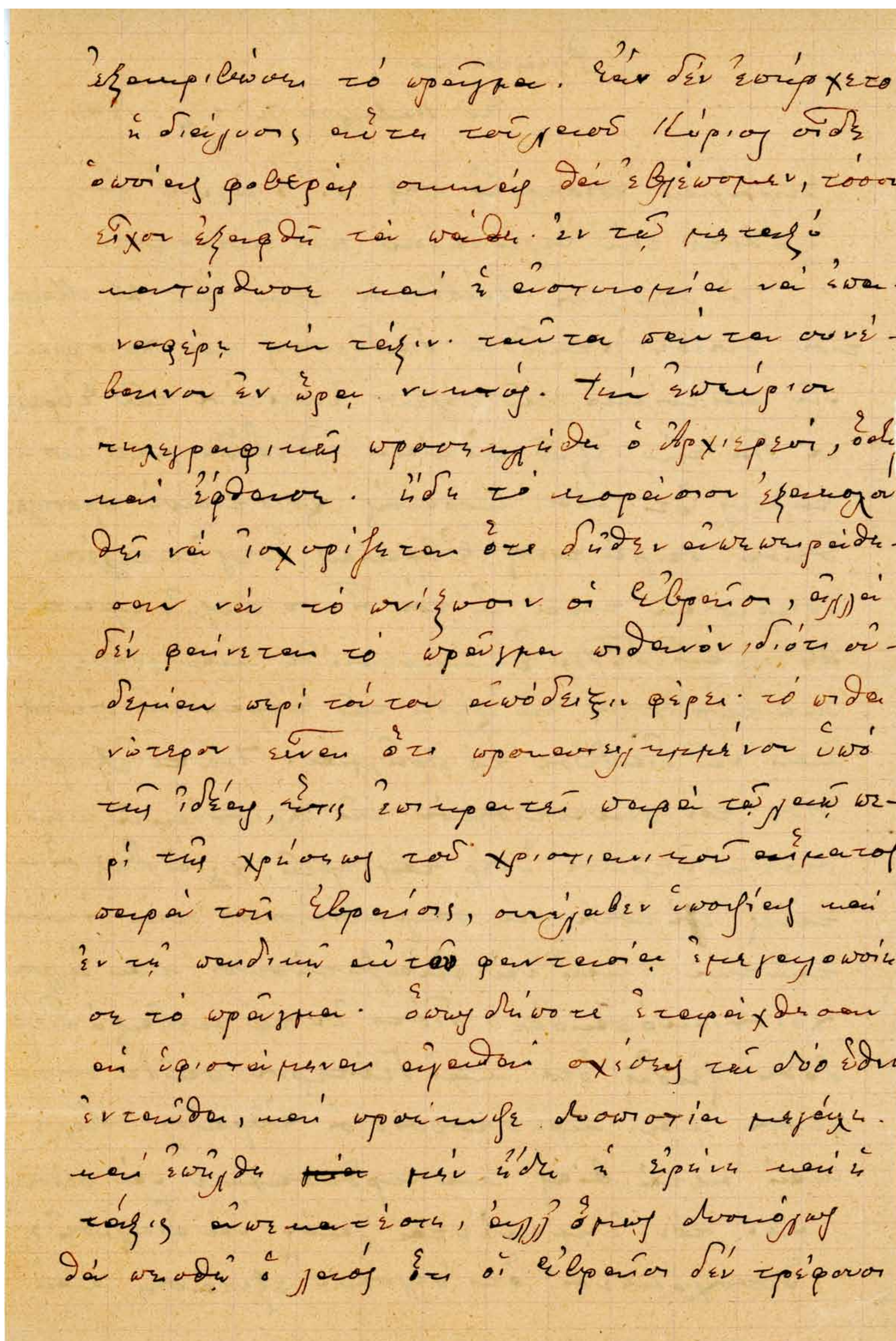
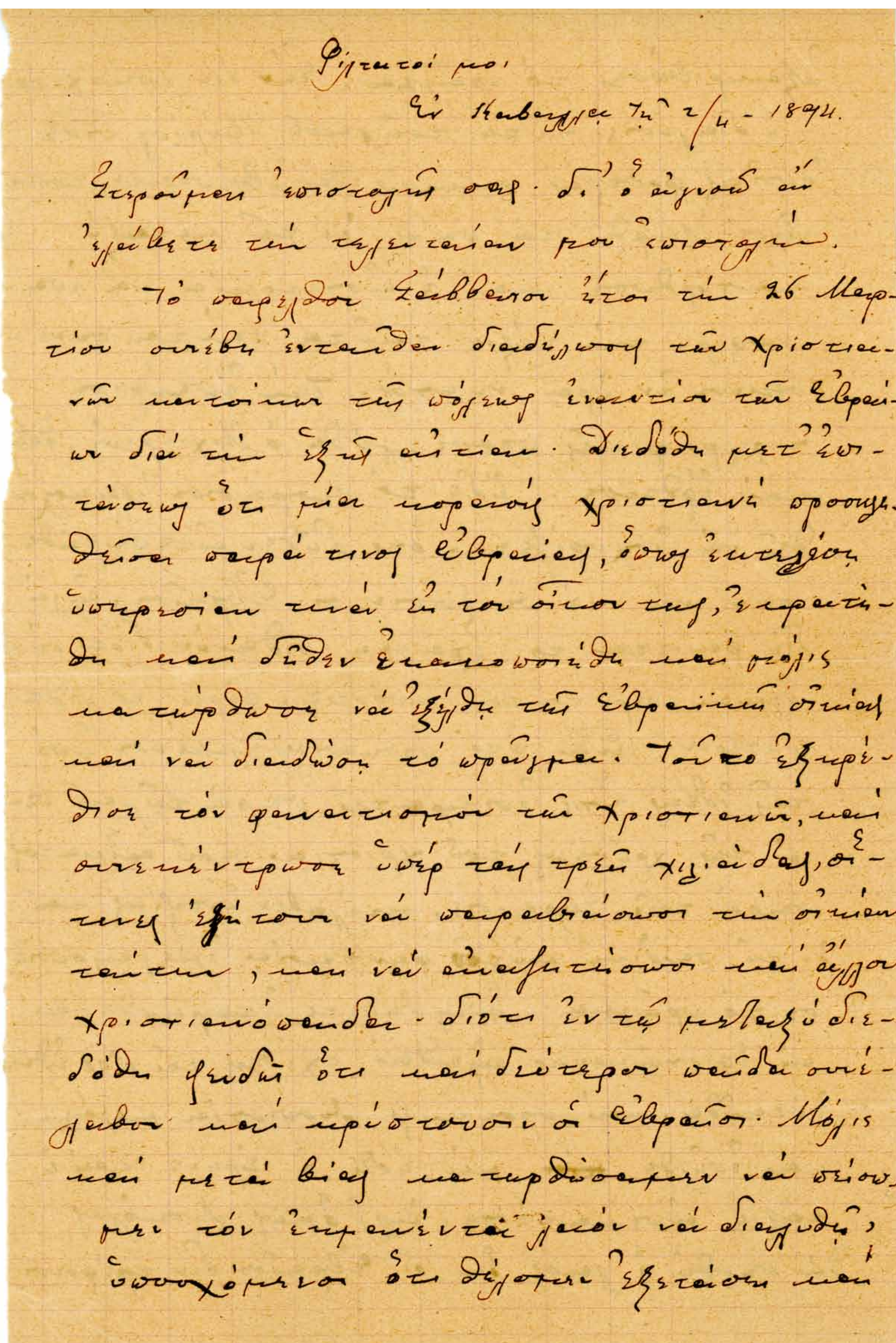
1890's

Η Καβάλα, ως κέντρο της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπου από τον 19^ο αιώνα καλλιεργείται η εξαιρετική ποικιλία καπνού "χρυσόφυλλα [μπασμάδες]", αλλά και λόγω του φυσικού λιμανιού της που έχει τη δυνατότητα εξυπηρέτησης μεγάλων εμπορικών πλοίων, καταφέρνει, από το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, να ελέγχει την επεξεργασία, την εμπορική εκμετάλλευση και το εξαγωγικό εμπόριο των καπνών -και όχι μόνον- της Βαλκανικής. Εξελίσσεται σε μια σημαντική πόλη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, όπου ζουν Έλληνες, Οθωμανοί, Βούλγαροι, Εβραίοι και Λεβαντινοί. Η ανάπτυξη του καπνεμπορίου φέρνει εμπορικούς οίκους της Ευρώπης που επιθυμούν να εξασφαλίσουν τα πολυπόθητα καπνά, αλλά και προξενεία ευρωπαϊκών χωρών για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους.

Στο έκθεμα περιλαμβάνονται τρεις επιστολές με ντοκουμέντα από την κοινωνική ζωή της Καβάλας του 1890 που αναφέρονται στην απειλή επιδημίας χολέρας στην πόλη, αλλά και σε κρούσματα αντισημιτισμού, καθώς και δύο φακέλοι-ντοκουμέντα δυτικότροπων συνηθειών που έφερε η οικονομική ανάπτυξη.

Δύο επιστολές γραμμένες στις 8 Σεπτεμβρίου 1893 και 2 Απριλίου 1894, από εξέχοντα Έλληνα χριστιανό γιατρό, έναν εκ των επιφανών κατοίκων της Καβάλας

Το κείμενο της επιστολής Α

διατηρείται η ορθογραφία της εποχής

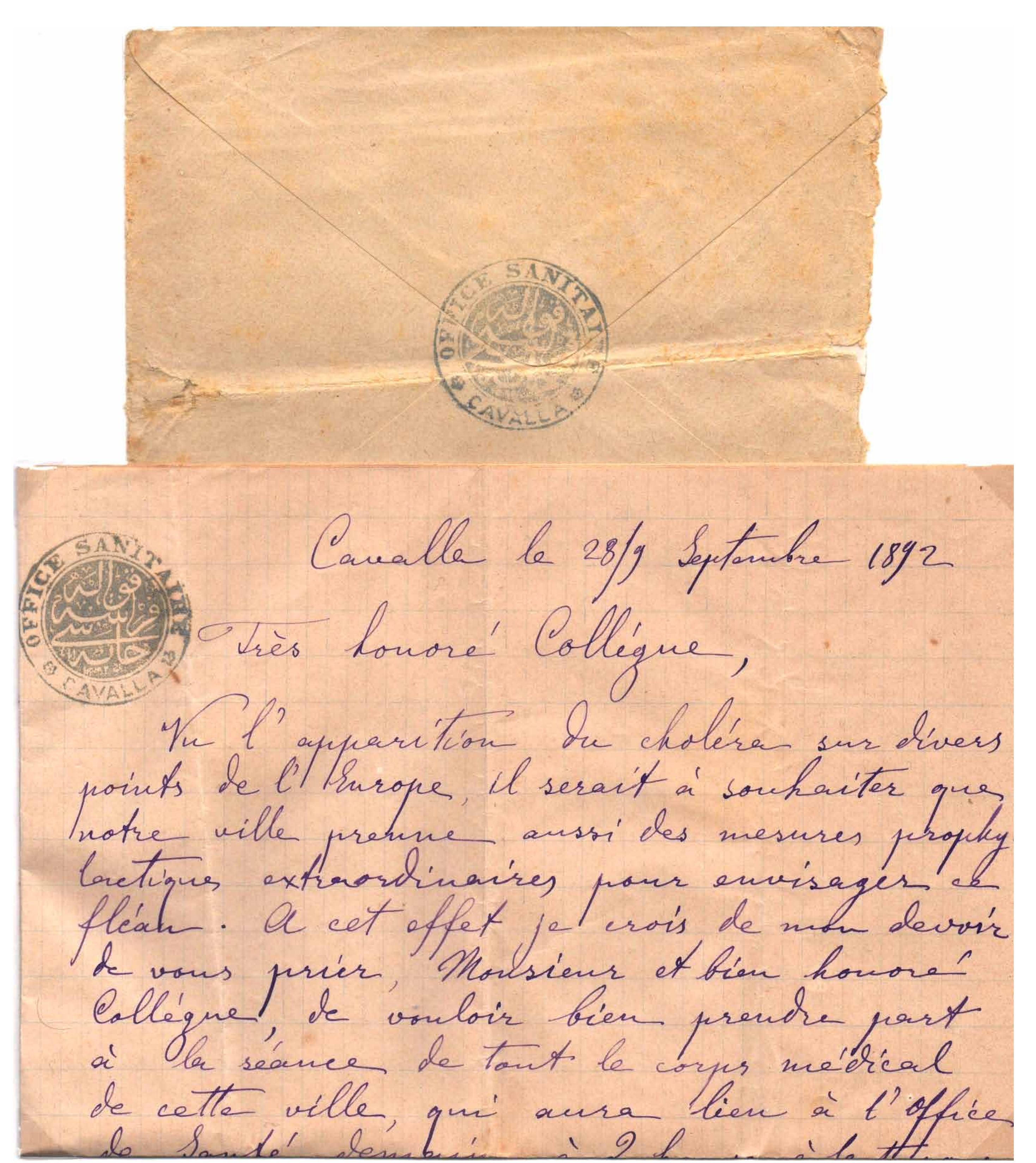
"Το παρελθόν Σάββατο ήτοι την 26^η Μαρτίου συνέβη ενταύθα διαδήλωσης των χριστιανών κατοίκων της πόλεως εναντίον των εβραίων δια την εξής αιτία. Διεδόθη μετ' επιτάσεως ότι μια κορασιά χριστιανή προσκληθείσα παρά τινός εβραίου όπως εκτελέσει υπηρεσίαν τινά εις τον οίκο του εκρατήθη και δέθεν εκακοποιήθη και μόλις κατόρθωσε να εξέλθει της εβραϊκής οικίας και να διαδόση το πράγμα. Τοῦτο εξερέθησε τον φανατισμόν των χριστιανών και συνεκέντρωσε υπέρ της τριεσ χιλιάδας, όπτινες εζήτουν να παραβιάσωσι την οικίαν ταύτην και να αναζητήσωσι και άλλα χριστιανόπαιδα διότι εν τω μεταξύ διεδόθη ψευδώς ότι και δεύτερον παιδα συνέλαβον και κρύπτουσιν οι Εβραίοι. Μόλις και μετά βίας κατορθώσαμεν να πείσωμεν τον εκμανέντα λαόν να διαλυθή, υποσχόμενοι ότι θέλομεν εξετάσει και εξακριβώσει το πράγμα. Εάν δεν υπήρχε η διάλυσις αυτή, κύριος είδε οποίας φοβερὰς σκηνὰς θα εβλέπομεν, τόσον είχαν εξαφθεί τα πάθη. Εν τω μεταξύ κατόρθωσε και η αστυνομία να επαναφέρει την τάξιν. Ταῦτα πάντα συνέβαιναν εν ώρα νυκτός. Την επαύριον τηλεγραφικώς προσεκλήθη ο Αρχιερεύς όστις και έφθασε. Ηδη το κοράσιον εξακολουθεί να ισχυρίζεται ότι απειράραθσαν να το πνίξωσιν οι Εβραίοι, αλλά δεν φαίνεται το πράγμα πιθανόν, διότι ουδεμία περί τούτου απόδειξις φέρεται. Το πιθανότερον είναι ότι προκατειλημμένον υπό της ιδέας ήτις επικρατεί παρά τω λαώ περί της χρήσεως του χριστιανικού αίματος παρά τοις Εβραίοις, συνέλαβεν υποψίας και εν τη παιδική αυτού φαντασία εμεγαλοποίησε το πράγμα. Οπωσδήποτε εταράχθησαν αι υφιστάμενα αγαθαί σχέσεις των δυο εθνών ενταύθα και προέκυψε δυσπιστία μεγάλη".

Το κείμενο της επιστολής Β

διατηρείται η ορθογραφία της εποχής

"Ενταύθα τους πάντας διακατέχει ο φόβος της χολέρας, ήτις φαίνεται ότι εν Κωνσταντινοπόλει εσηπλώθει αρκούντως. Επειδή δε ουδεμία τίθεται κάθαρσις εις τας εκείθεν προσελύσεις και ουδεμία καταβάλλεται φροντίς περί καθαριότητος της πόλεως ενδεχομένης να αναφανεί και ενταύθα ο Θεός ας μας διαφυλάξη!"

Ατελής επιστολή του Υγειονομείου Καβάλας ταχυδρομημένη στις 28 Σεπτεμβρίου 1892. Η επιστολή απευθύνεται σε τοπικό γιατρό και ασχολείται με την εμφάνιση της χολέρας στην Ευρώπη και τα απαραίτητα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπισή της.

Ταχυδρομικές περιπέτειες

Αλληλογραφία 1890-1920

1890's

Η μεγάλη τεχνολογική και οικονομική ανάπτυξη του κόσμου κατά τον 19^ο αιώνα, που οδήγησε στη σημερινή "παγκόσμια κοινότητα", συμπίπτει χρονικά, αλλά και οφείλεται στην τεράστια επαύξηση της δυνατότητας της ανθρώπινης επικοινωνίας, μέσω των μεταφορών, του εμπορίου, της αλληλογραφίας και οπωσδήποτε της δημιουργίας και ανάπτυξης του θεσμού των ταχυδρομείων. Σημαντικότερος σταθμός στην πορεία ανάπτυξης των ταχυδρομείων αποτελεί η ίδρυση της UPU (Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση) το 1874.

Από το 2^ο μισό του 19^{ου} αιώνα μπορούσες με ένα αντίτιμο να "ρίξεις" μία επιστολή σε έναν μαγικό μηχανισμό που αναλάμβανε να την μεταφέρει στην άλλη άκρη του κόσμου. Σε κάποιες περιπτώσεις όμως ο μηχανισμός αυτός αστοχούσε, με αποτέλεσμα να προκύπτουν μεγάλες ταχυδρομικές περιπέτειες, πολύ γοητευτικές για τον συλλέκτη της ταχυδρομικής ιστορίας.

Στην έκθεση περιλαμβάνονται τρεις επιστολές που ταξίδεψαν σε ηπείρους, χάθηκαν σε πολέμους, σε λογοκρισίες, σε άλλες διαδρομές και ωστόσο ύστερα από χρόνια βρήκαν τελικά τον προορισμό τους.

Στις 10 Φεβρουαρίου του 1915 στάλθηκε από το Demir-Tache της Θράκης προς τη Θεσσαλονίκη ο φάκελος της εικόνας, συστημένος, με απόδειξη παραλαβής (Avis de Reception). Ο φάκελος ανοίχτηκε από την τουρκική λογοκρισία, πιθανότατα στην Κωνσταντινούπολη, και αποφασίστηκε να κρατηθεί, ενώ σφραγίστηκε REGISTRATION CANCELLED [ακυρώνεται η επί συστάσει παράδοση] και DETAINED BY TURKISH CENSORSHIP [κρατείται από την τουρκική λογοκρισία]. Το 1920, κατά τη διάρκεια της Διανομής της Κατοχής της Κωνσταντινούπολης, το γράμμα αποκαλύπτεται και επιτέλους αποστέλλεται στη Θεσσαλονίκη, όπου φθάνει στις 20 Μαρτίου του 1920, ύστερα από καθυστέρηση 61 μηνών!

Στις 14 Οκτωβρίου 1915, ο φάκελος της εικόνας ταχυδρομείται από την Τράπεζα της Ανατολής, στη Θεσσαλονίκη, προς τη Νις της Σερβίας. Η επιστολή χάθηκε στις συγκρούσεις του Βαλκανικού Μετώπου του 1^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου (ή κρατήθηκε από κάποιον από τις διάφορες λογοκρισίες της περιοχής). Τον Φεβρουάριο του 1918 επανεμφανίζεται στην Ταχυδρομική Υπηρεσία του Σερβικού Στρατού από όπου προωθείται (με καθυστέρηση μηνών και πάλι) στη Νις όπου φθάνει τον Νοέμβριο του 1918 και σφραγίζεται PARVENU AU MAUVAIS ETAT [παρελήφθη σε κακή κατάσταση]. Όταν όμως προωθήθηκε στον παραλήπτη, αυτός είχε πεθάνει! Έτσι, πάνω στη διεύθυνση επικολλήθηκε μία ετικέτα με χειρόγραφο "ο παραλήπτης πέθανε, να επιστραφεί στον αποστολέα". Τελικά, επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη στις 20 Δεκεμβρίου του 1918, ύστερα από καθυστέρηση 38 μηνών! Επιμύθιον: όταν χάνετε ένα γράμμα από το ταχυδρομείο (πράγμα που εσχάτως συμβαίνει συχνά σε όσους επιμένουν στην ταχυδρομική αλληλογραφία), μη χάνετε την ελπίδα. Είναι πιθανό κάποτε να έρθει, φθάνει να ζητεί να το παραλάβετε.

Επιστολικό Δελτάριο που ταχυδρομήθηκε το 1894 με το Αυστριακό Ταχυδρομείο από Θεσσαλονίκη προς Περναμπύκο της Βραζιλίας και από εκεί προς Σαν Φραντσίσκο των ΗΠΑ, κενηώντας τον παραλήπτη του, ο οποίος όμως είχε ήδη αναχωρήσει για τη Γιοκχάμα στην Ιαπωνία. Το δελτάριο απέτυχε να προλάβει τον παραλήπτη και, αφού έκανε τον γύρο του κόσμου ως μη παραληφθέν, επιστράφη στον αποστολέα του στη Θεσσαλονίκη, ύστερα από 170 ημέρες!

Ο πρώτος Βαλκανικός Πόλεμος ξεκινά με τη μάχη στο Γρίμποβο

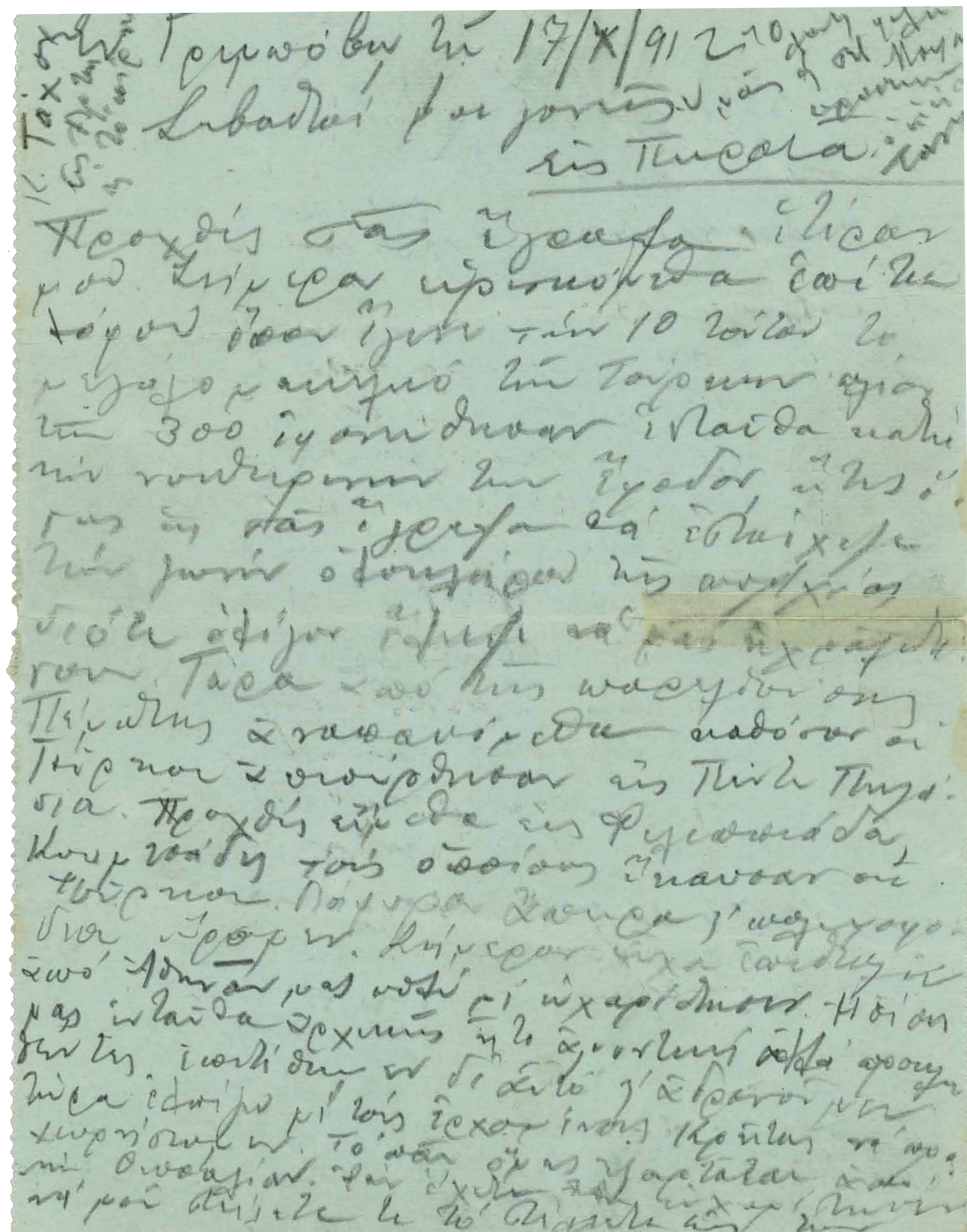
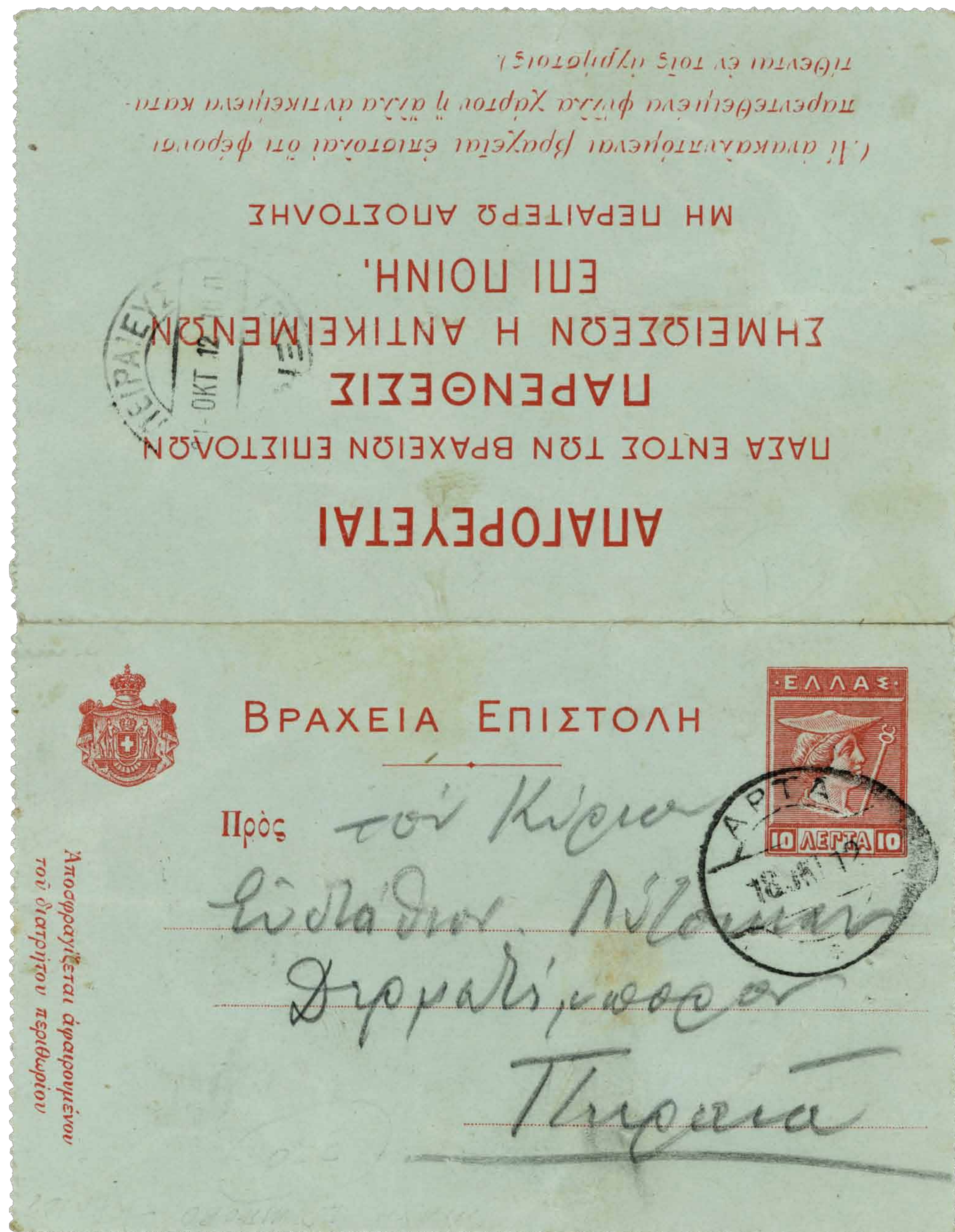
Βραχεία επιστολή του 1912

1912

Το Γρίμποβο, μικρό χωριό της Ηπείρου μεταξύ Άρτας και Φιλιππιάδας, είναι γνωστό από τις δύο σημαντικές μάχες που διεξήγαγε στην περιοχή ο Ελληνικός Στρατός.

Η πρώτη μάχη του Γριμπόβου (1897) έλαβε χώρα κατά τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, ενώ η δεύτερη μάχη (1912) με την έναρξη του Α΄ Βαλκανικού Πόλεμου. Την 5^η Οκτωβρίου 1912 τα βαλκανικά κράτη Ελλάδα, Σερβία, Μαυροβούνιο και Βουλγαρία κηρύττουν πόλεμο κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Στις 9 Οκτωβρίου 1912 στο Γρίμποβο διεξάγεται σημαντικότερη μάχη με στρατηγό τον Κ. Σαπουντζάκη. Η μάχη είναι νικηφόρα, καταλαμβάνεται η Φιλιππιάδα και η Πρέβεζα και ανοίγει ο δίαυλος για μία σειρά απελευθερωτικών μαχών στα Πέντε Πηγάδια και αργότερα στο Μπιζάνι, για να ακολουθήσει η απελευθέρωση των Ιωαννίνων και ολόκληρης της Ηπείρου. Η μάχη υπήρξε εξαιρετικά σφοδρή λόγω των εκατέρωθεν ανακαταλήψεων των υψωμάτων, με τελική επικράτηση του ελληνικού στρατού.

Στη βραχεία επιστολή που εκτίθεται ο στρατιώτης-αποστολέας δίνει σημαντικές πληροφορίες για τη μάχη. Πρέπει να σημειωθεί ότι, λίγο καιρό μετά (και κυρίως με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο), θα αρχίσει η αυστηρή λογοκρισία της στρατιωτικής αλληλογραφίας. Για τον λόγο αυτό, ελάχιστες επιστολές με στρατιωτικές πληροφορίες έχουν διασωθεί σε ολόκληρο τον 20^ο αιώνα.

Ο στρατιώτης γράφει στην οικογένειά του στις 17 Οκτωβρίου:

Σήμερα ευρισκόμεθα επί του λόφου όπου έγινε την 10^η τούτου το μεγάλο μακελειό των Τούρκων, πλέον των 300 εφονεύθησαν ενταύθα κατά την νυκτερινή των έφοδον, ήτις όμως θα εστοίχιζε την ζωή ολοκλήρου της πυροβολαρχίας, διότι ολίγον έλειπε να μας ηγματολήσουν. Τώρα από της παρελθούσης Πέμπτης αναπαυόμεθα, καθόσον οι Τούρκοι αποσύρθησαν εις Πέντε Πηγάδια. Προχθές είμεθα εις Φιλιππιάδα, Κουμιτάδες τους οποίους έκαυσαν οι Τούρκοι. Λάφυρα άπειρα και πολεμοφόδια εύρομεν. Σήμερον είχα επιστολή από Αθήνας μας, πολύ με ευχαρίστησε. Η θέσις μας ενταύθα αρχικώς ήτο αμυντική, αλλά προκληθέντες επιτέθημεν, δι' αυτό και [τώρα] αδρανούμε. Τώρα ελπίζω με τους ερχόμενους Κρήτας να προχωρήσουμεν. Το παν όμως εξαρτάται από την Θεσσαλία.

Λαϊκή λιθογραφία του Σωτ. Χρηστίδη που εικονίζει τη μάχη στο Σαραντάπορο

Η απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης

Ταχυδρομημένα ντοκουμέντα της εποχής 1912-13

1912

Οι πληρεξούσιοι αξιωματικοί του αρχιστρατήγου Κωνσταντίνου, Β. Δούσανης και Ι. Μεταξάς, και η Οθωμανική Διοίκηση υπέγραψαν το πρωτόκολλο για την παράδοση της Θεσσαλονίκης στις 26 Οκτωβρίου 1912. Ύστερα από 482 χρόνια οθωμανικής κατοχής, η πόλη επιστρέφει σε χέρια ελληνικά και χριστιανικά. Ο διάδοχος του θρόνου Κωνσταντίνος εισήλθε στην πόλη επικεφαλής του ελληνικού στρατού στις 27 Οκτωβρίου 1912, ενώ ο βουλγαρικός στρατός ήδη είχε πλησιάσει στους λόφους που περιβάλλουν την Θεσσαλονίκη την ίδια μέρα.

Στην έκθεση περιλαμβάνονται καρτ ποστάλ και επιστολές των ημερών της απελευθέρωσης.

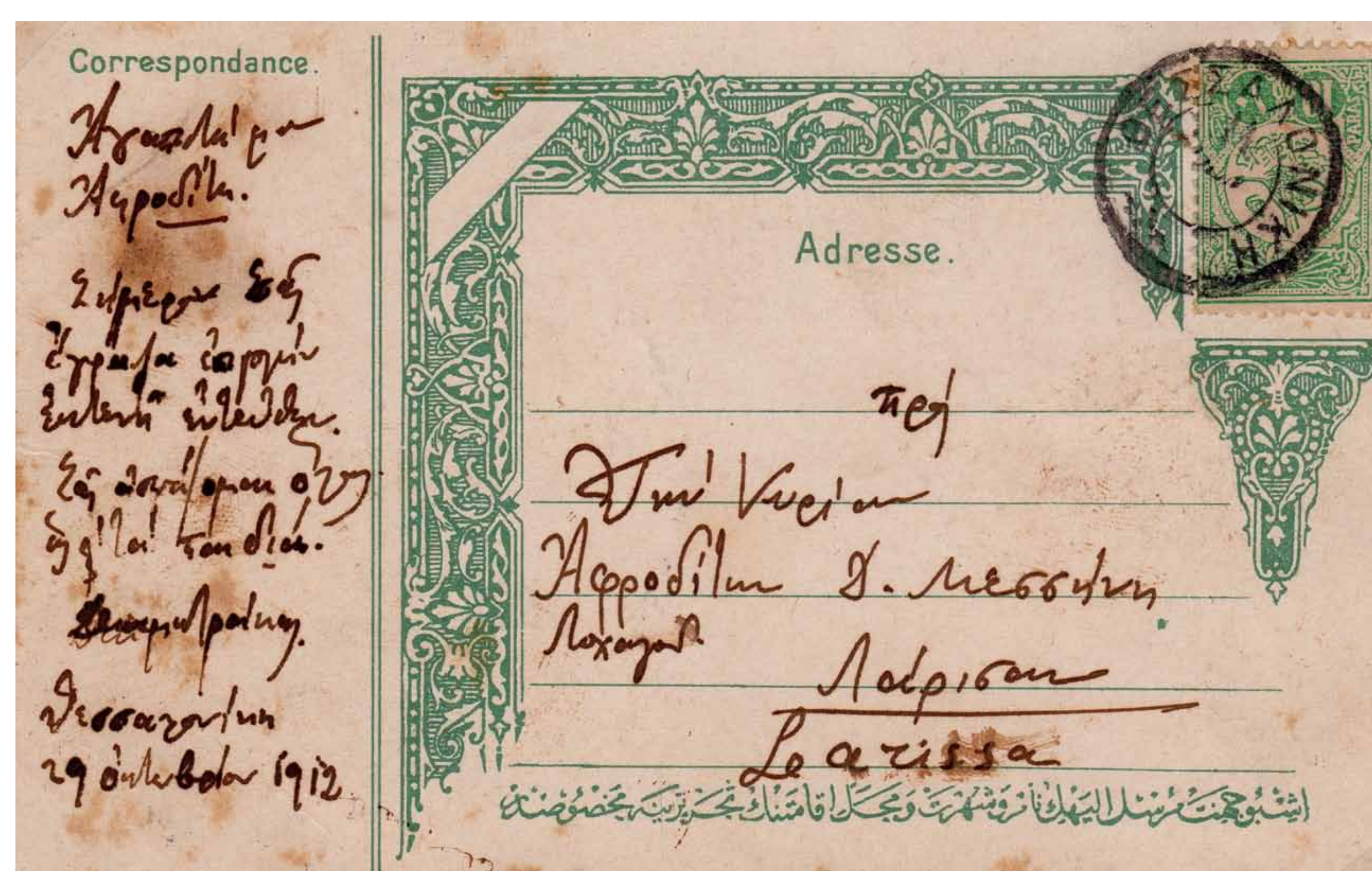
Η είσοδος του Βασιλιά Γεώργιου στην απελευθερωμένη Θεσσαλονίκη, σε καρτ ποστάλ ταχυδρομημένες τις πρώτες μέρες της απελευθέρωσης.

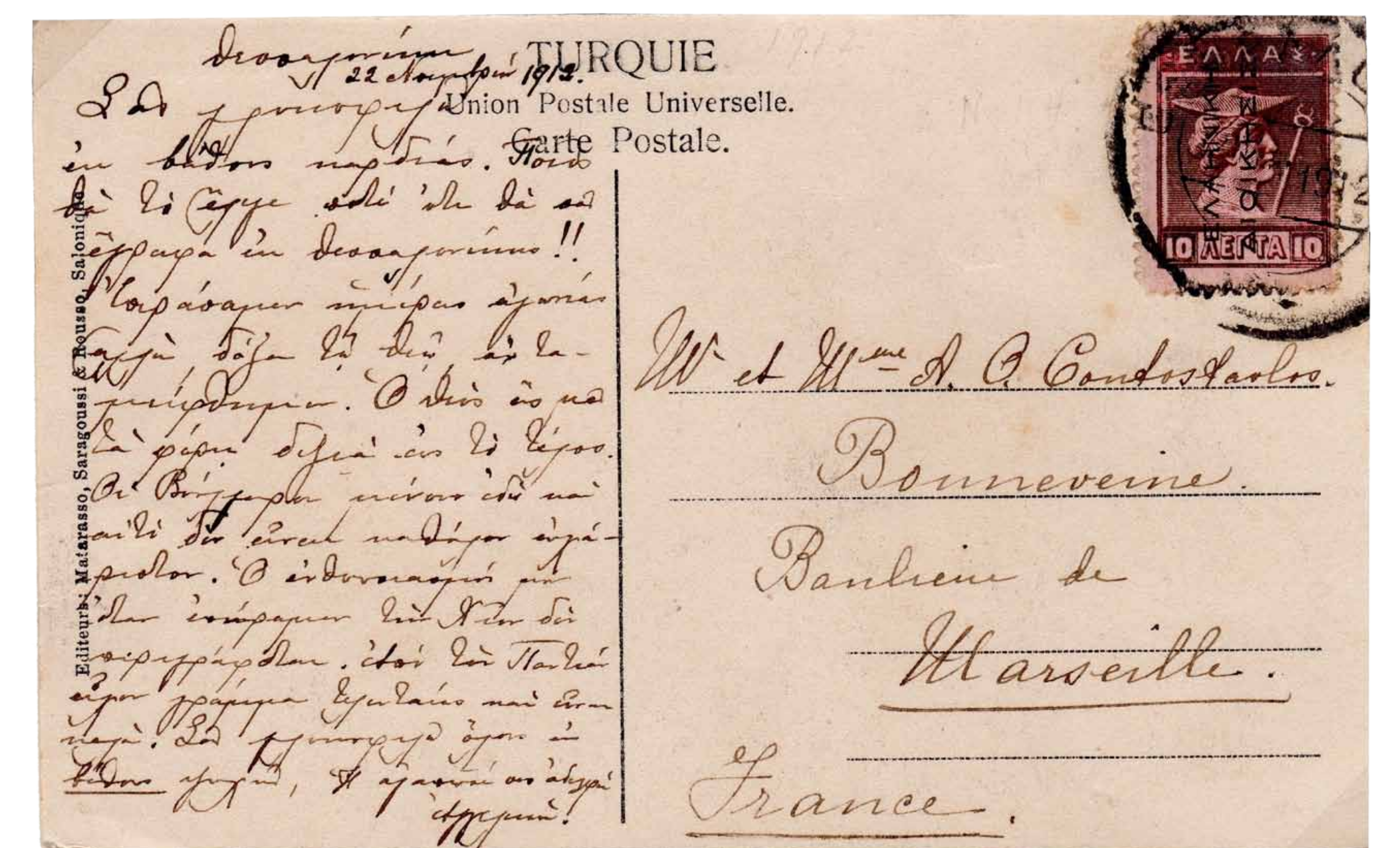
Από την είσοδο του ελληνικού στρατού στην απελευθερωμένη Θεσσαλονίκη: **Αυτοκίνητο με τους επιτελείς ΚΑ. ΚΛΕΟΜΕΝΗ και ΜΙΛ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗ.** **Κλεομένης Κλεομένου:** Διοικητής της 7ης Μεραρχίας (που απελευθέρωσε την Πιερία και προέλασε προς Θεσσαλονίκη), συνταγματάρχης πυροβολικού, καθηγητής της Οχυρωματικής στη Σχολή Ευελπίδων. **Μιλιάδης Νεγροπόντης:** Συμμετείχε στους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-1913), στους οποίους διοργάνωσε τη στρατιωτική υπηρεσία αυτοκινήτων. Το 1914 διορίστηκε πρόεδρος της επιτροπής αποκαταστάσεως προσφύγων στην Θεσσαλονίκη. Υπήρξε μέλος της διοργανωτικής επιτροπής των Ολυμπιακών Αγώνων του 1906.

Ο Τodorov, ως Διοικητής της 7ης Μεραρχίας Πεζικού, διέυθνε την επίθεση στη Θεσσαλονίκη. Ο **Βούλγαρος Στρατηγός TODOROV** φωτογραφίζεται ατενίζοντας την πόλη, που για λίγα εικοσιτετράωρα δεν κατάφερε να κατακτήσει, από το ύψωμα πίσω από το Δημοτικό Νοσοκομείο.

Θεσσαλονίκη 1912-13: Απελευθέρωση-Χρήση Τουρκικών Γραμματοσήμων
 "Αγαπητή μου Αφροδίτη, σήμερα σας έγραφα επιστολήν εκτενή ενταύθα. Σας ασπάζομαι όλους ως και τα παιδιά. Δημητράκης. Θεσσαλονίκη, 29 Οκτωβρίου 1912".
 Εικονογραφημένη καρτ ποστάλ σταλμένη από λοχαγό του ελληνικού στρατού προς τη σύζυγό του στη Λάρισα, γραμμένη και ταχυδρομημένη την τρίτη ημέρα μετά την απελευθέρωση. Ο αποστολέας χρησιμοποίησε το τρέχον τουρκικό γραμματοσήμο των 10 παράδων που αντιστοιχούσε στο τέλος εικονογραφημένου δελταρίου εσωτερικού. Η αλληλογραφία, η οποία ταχυδρομούνταν στα κατά τόπους τουρκικά γραμματοκιβώτια τις πρώτες ημέρες της απελευθέρωσης, κάποια στιγμή μέσα στον Νοέμβριο συγκεντρώθηκε και σφραγίστηκε με την ελληνική ακυρωτική σφραγίδα V τύπου. Η συγκεκριμένη έχει ημερομηνία 14 Νοεμβρίου.

Θεσσαλονίκη 1912-13: Απελευθέρωση-Μαρτυρίες
 "Θεσσαλονίκη, 22 Νοεμβρίου 1912.
 Σας γλυκοφιλώ εκ βάθους καρδιάς. Ποιος θα το έλεγε ότι θα σας έγραφα εκ Θεσσαλονίκης! Περάσαμε ημέρες αγωνίας αλλά δόξα τω Θεώ ανταμώθημεν. Ο Θεός να μας τα φέρει δεξιά ως το τέλος. Οι Βούλγαροι μένουν εδώ και αυτό δεν είναι καθόλου ευχάριστο. Ο ενθουσιασμός μου που επήραμε την Χίον δεν περιγράφεται... Σας γλυκοφιλώ όλους εκ βάθους ψυχής. Η αγαπητή σας αδελφή Αγγελική"
 Εικονογραφημένη καρτ ποστάλ σταλμένη από την Αγγελική Κοντοσταύου στα αδελφία της στη Μασσαλία. Το ταχυδρομικό τέλος των 10 λεπτών πληρώθηκε με ελληνικό γραμματοσήμο επισήμως ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ.

Επιστολή από Λειψία 7.1.1913 (νέο ημερολόγιο) απευθυνόμενη στο "Ελληνικό Ταχυδρομείο, Θεσσαλονίκη, Τουρκία". Η Διεύθυνση του Ταχυδρομείου Θεσσαλονίκης επέστρεψε στον αποστολέα την επιστολή με την ένδειξη στα γαλλικά "en retour, il n'y a pas plus Salonique Turquie" (επιστροφή, δεν υπάρχει πια Θεσσαλονίκη Τουρκία).

Φάκελος σταλμένος από την Sarlat, Dordogne, Γαλλία, στις 5 Φεβρουαρίου 1913 στη Θεσσαλονίκη. Στον προορισμό του, τη Θεσσαλονίκη, (άρφιξη 10 Φεβρουαρίου), ο φάκελος **απορρίφθηκε από το Ταχυδρομείο επειδή απευθύνονταν στη Θεσσαλονίκη, Τουρκία** (η Θεσσαλονίκη είχε ήδη απελευθερωθεί από τον ελληνικό στρατό). Η διεύθυνση ακυρώθηκε με κόκκινο μολύβι και ο φάκελος στάλθηκε πίσω στη Γαλλία. (Σφραγίδα του ταχυδρομείου "Retour a l' Envoyeur 5095": η Θεσσαλονίκη ήταν το υπ' αριθ. 5095 γραφείο των Γαλλικών Ταχυδρομείων).

Ελληνικά γραμματοσήμα με επίσημηση ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ χρησιμοποιήθηκαν από τις αρχές Νοεμβρίου. Η κάρτα που εκτίθεται έχει ημερομηνία 3 Νοεμβρίου 1912 και είναι πιθανότατα η **παιλιότερη γνωστή με ελληνικά γραμματοσήμα.**

Για την κάλυψη των ταχυδρομικών αναγκών των Νέων Χωρών, η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε αμέσως σε επίσημηση των γραμματοσήμων και ταχυδρομικών δελταρίων που ήδη κυκλοφορούσαν στην Ελλάδα, με τις λέξεις **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ**. Τα επίσημανθέντα γραμματοσήμα προωθήθηκαν άμεσα για χρήση στη Θεσσαλονίκη και στις άλλες περιοχές που απελευθερώθηκαν. Επειτα από μια σειρά διαδικασιών που περιλάμβαναν την επικύρωση διεθνών συνθηκών, την ενσωμάτωση των ταχυδρομικών υπηρεσιών στις αντίστοιχες μητροπολιτικές και τη δημοσίευση διαταγμάτων για την ισχύ στις νέες περιοχές της ελληνικής ταχυδρομικής νομοθεσίας, επετράπη πλέον η νόμιμη χρήση ελληνικών γραμματοσήμων στη Θεσσαλονίκη και στις άλλες περιοχές που απελευθερώθηκαν. Οι πρώτες σφραγίδες που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι σφραγίδες τύπου V (3 διαφορετικοί τύποι).

Η Ελληνική παρουσία στη Σμύρνη

Ταχυδρομημένα ντοκουμέντα της εποχής 1919-22

Τον 19^ο αιώνα, σύμφωνα με την απογραφή του αγγλικού προξενείου που έγινε το 1891, η ευρύτερη περιοχή της Σμύρνης (βιλαέτι του Αϊδινίου) είχε συνολικό πληθυσμό 207.000 κατοίκους, από τους οποίους οι Έλληνες αριθμούσαν 107.000, οι Τούρκοι 52.000 και οι υπόλοιποι ήταν Λεβαντίνοι, Εβραίοι και Αρμένιοι. Η επικρατούσα γλώσσα ήταν η ελληνική και η πόλη είχε καθαρά ελληνικό χαρακτήρα με ανεπτυγμένο εμπόριο και πολιτιστικές εκδηλώσεις, ώστε οι μουσουλμάνοι να την αποκαλούν "Γκιαούρ Ιζμίρ".

Με τη Συνθήκη των Σεβρών η Σμύρνη, μητρόπολη του Ελληνισμού για αιώνες στην ανατολική πλευρά του Αιγαίου, τέθηκε υπό Ελληνική Διοίκηση. Δυστυχώς, η Ελληνική Διοίκηση διατηρήθηκε μόνον για το διάστημα 1919-22. Με τη Μικρασιατική Καταστροφή η Σμύρνη κήκε και χάθηκαν αιώνες ελληνικής παρουσίας και πολιτισμού.

Στην έκθεση περιλαμβάνονται 5 ντοκουμέντα από την μεγάλη αυτή περιπέτεια του Ελληνισμού.

1919-22

Δύο καρτ ποστάλ της περιόδου 1920-22 με θέματα που απεικονίζουν την κρατική ελληνική παρουσία στην πόλη, το Κεντρικό Ελληνικό Ταχυδρομείο της περιόδου και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, και φέρουν τον χαρακτηρισμό "SMYRNE GRECE".

Συνθήκη των Σεβρών. Η Ελλάδα αποκτά κυριαρχικά δικαιώματα στη Σμύρνη

Σύμφωνα με το τέταρτο μέρος της Συνθήκης των Σεβρών της 10^{ης} Αυγούστου 1920 (άρθρα 65-83) "η άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων επί της πόλεως της Σμύρνης και των συνημμένων σ' αυτήν εδαφών", δηλαδή επί της περιοχής που περικλείεται από τις μικρασιατικές ακτές που βρίσκονται έναντι της Μυτιλήνης μέχρι της Σάμου και σε βάθος περίπου 150 χλμ., μεταβιβάζεται στην Ελλάδα, η οποία και αναλαμβάνει τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφαλείας. Το άρθρο 72 της Συνθήκης προβλέπει τη συγκρότηση ενός τοπικού κοινοβουλίου, κατόπιν εκλογών που θα διεξαχθούν με αναλογικό σύστημα, το οποίο θα έχει εγκριθεί από το Συμβούλιο της Κοινωνίας των Εθνών. Οι κάτοικοι θα διατηρούν την οθωμανική υπηκοότητα, αλλά "θα χαίρουν μεταχειρίσεως Έλληνας πολίτου". Τη διεθνή εκπροσώπηση της περιοχής και τις εξωτερικές της υποθέσεις θα αναλάβει η Ελλάδα.

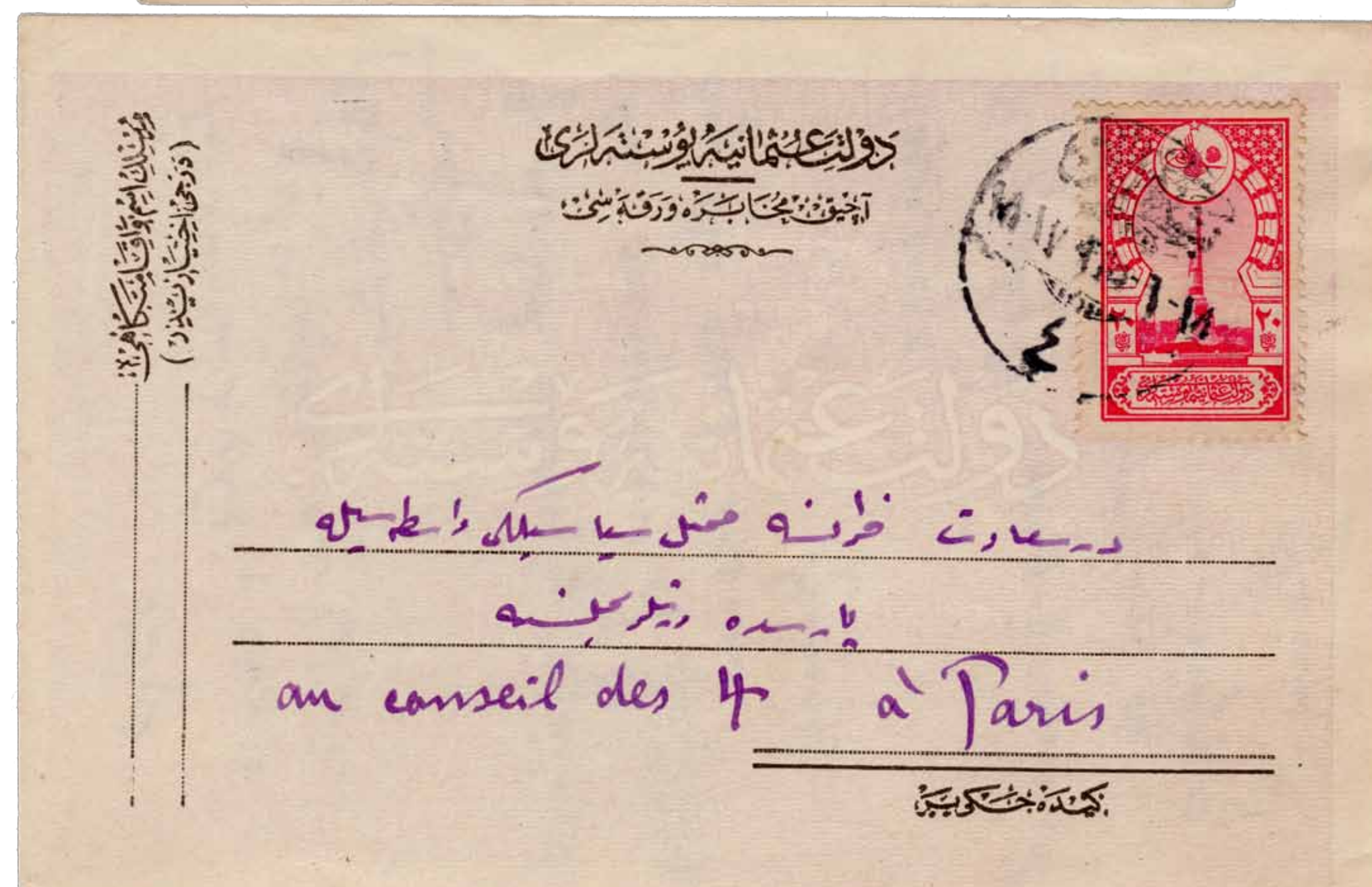
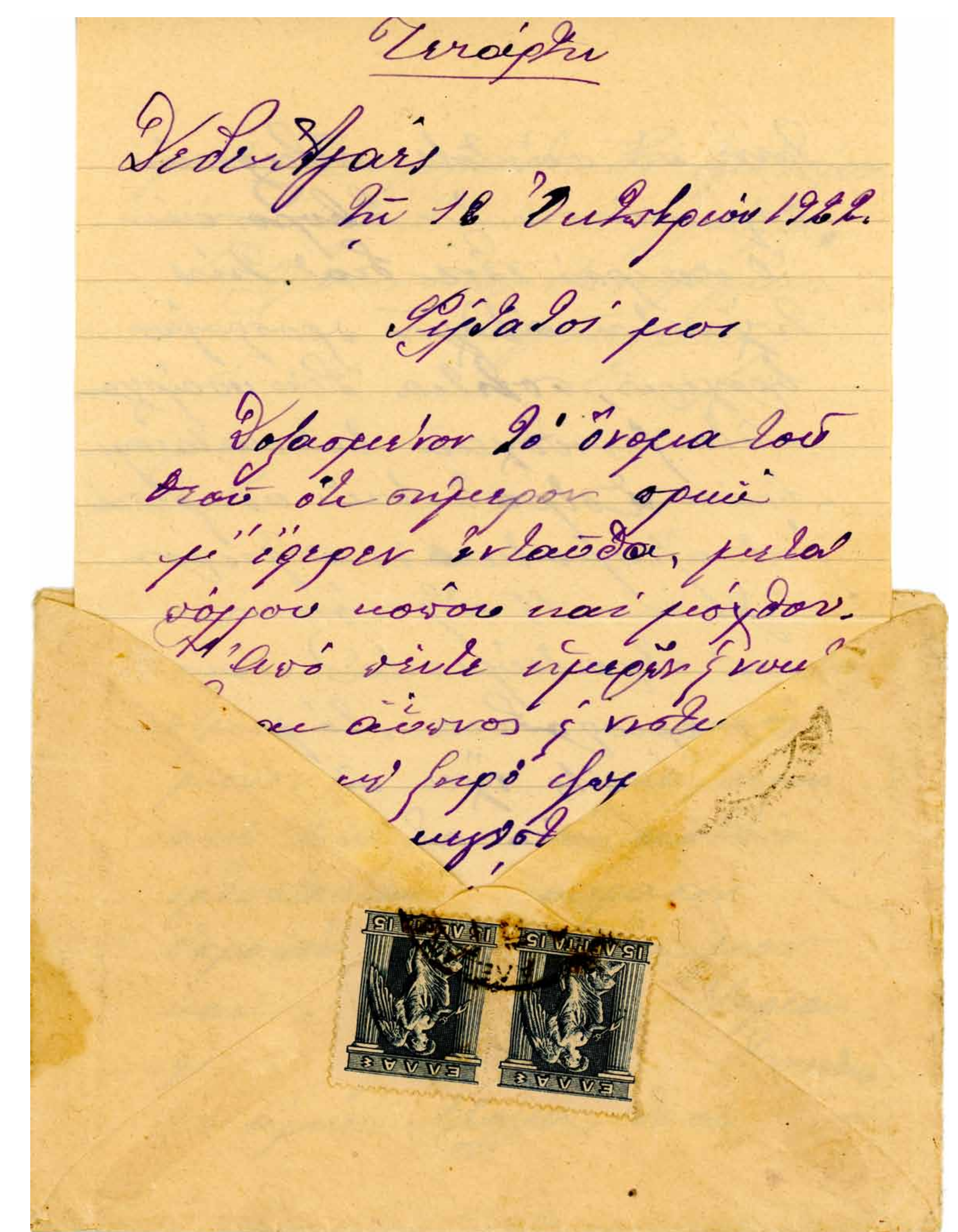
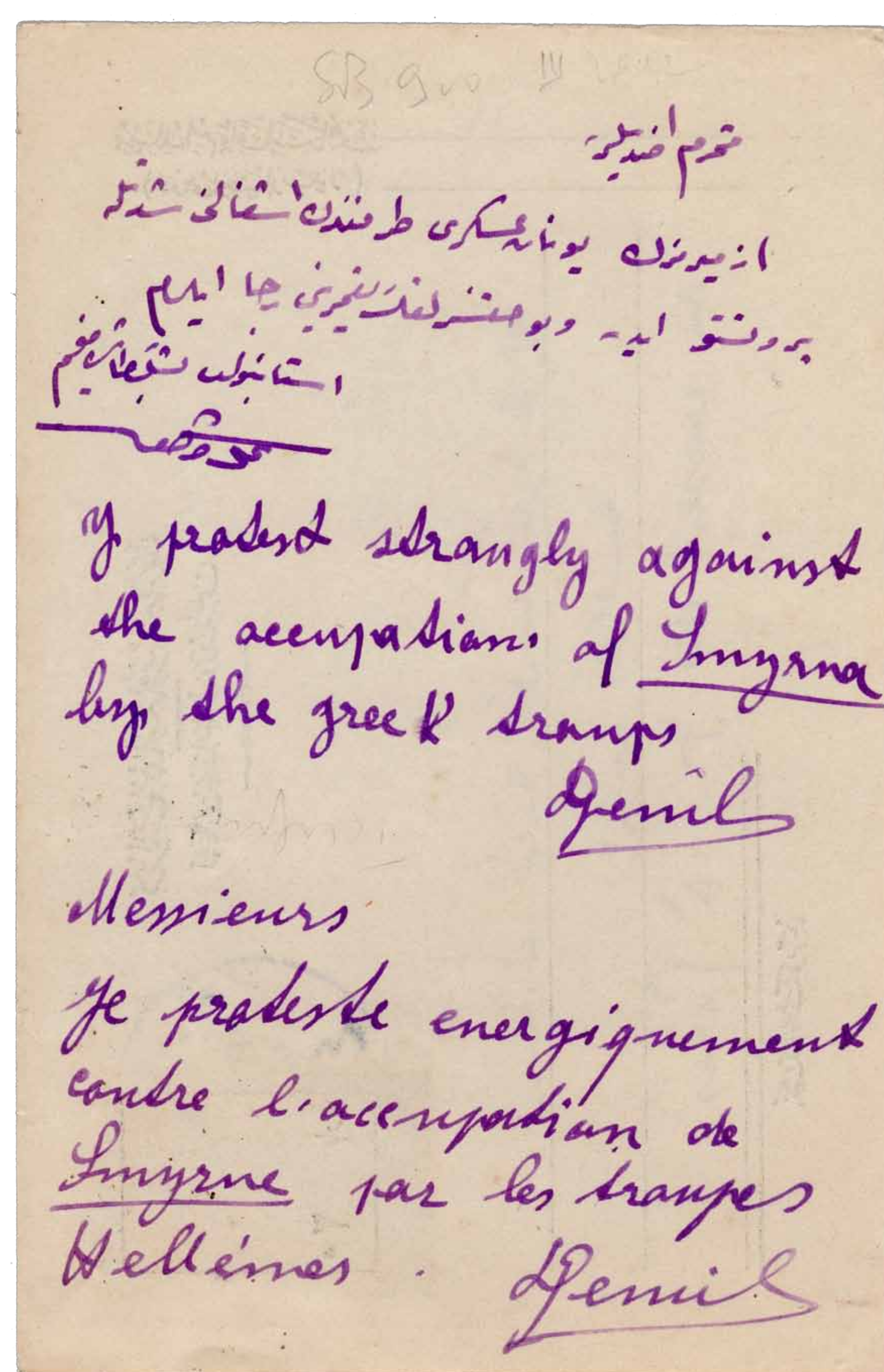
Η ήττα. Καταστροφή της Σμύρνης

Η μεθοδευμένη επίθεση κατά της Ελληνικής Κυριαρχίας
Επιστολή με το κείμενο «Διαμαρτυρία ενότια κατά της κατοχής της Σμύρνης από τα ελληνικά στρατεύματα». Επιστολές με το κείμενο αυτό στέλλονταν ενορχηστρωμένα κατά χιλιάδες προς το Συμβούλιο των Τεσσάρων.

Το Συμβούλιο των Τεσσάρων (επίσης γνωστό ως Big Four) είναι το όνομα που δόθηκε στους ηγέτες των τεσσάρων μεγάλων συμμαχικών χωρών, μετά το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου όταν συναντήθηκαν τον Ιανουάριο του 1919 στη Διάσκεψη Ειρήνης του Παρισιού (Fontainebleau). Αυτές οι προσωπικότητες είναι οι Woodrow Wilson (Ηνωμένες Πολιτείες), ο David Lloyd George (Ηνωμένο Βασίλειο), ο Vittorio Orlando (Ιταλία) και ο Georges Clemenceau (Γαλλία).

Ο νικητής Κεμάλ
Ταχυδρομημένος φάκελος από τον στρατηγό Berthier Pacha στο Fontainebleau (πιθανώς, εκπρόσωπος της Τουρκίας στο Συμβούλιο των 4) προς τον Αρχιστράτηγο **Ghazi Mustafa Kemal Pacha (Κεμάλ Ατατούρκ)** στην Σμύρνη, μερικές μέρες (25.9.22) μετά την πτώση και καταστροφή της πόλης (17.9.22).

Η άτακτη υποχώρηση
Ταχυδρομημένος φάκελος με επιστολή γραμμένη στην Αλεξανδρούπολη (Δεδεαγάτς) στις 12 Οκτωβρίου 1922, από κάποιον που επιβίωσε. Το κείμενο: "Δοξασιμένον το όνομα του Θεού ότι σήμερα πρωί με έφεραν ενταύθα, μετά πολλού κόπου και μάχου. Από πέντε ημερών και νυχτών είμαι άπυνος και νηστικός, μόνο με ξηρό ψωμί, πλην από την μεγίστη αυτήν ορθοστασίαν και κούρασιν επροίσθηκα τα πόδια μου και σήμεραν ξεκουράζομαι φιλοξενούμενος στους Ανδρονίκην και Γιάγκον Μαλλού, όπου εύρον την ως πάντοτε αδελφικήν περιποίησιν των Σβοροναίων. Ο καιρός είναι δια την τύχην των ατυχών προσφύγων βροχερός, σπίνια δεν υπάρχουν ούτε ξενοδοχεία, τα καταλαμβάνουν η Ψατραπετική υπηρεσία και οι αξιωματικοί, σήμεραν έφθασαν 15 ατμόπλοια με στρατεύματα και πολεμοφόδια, το μικρόν Δεδεαγάτς έχει ασφυκτικώς πλημμυρήσει από κόσμο".

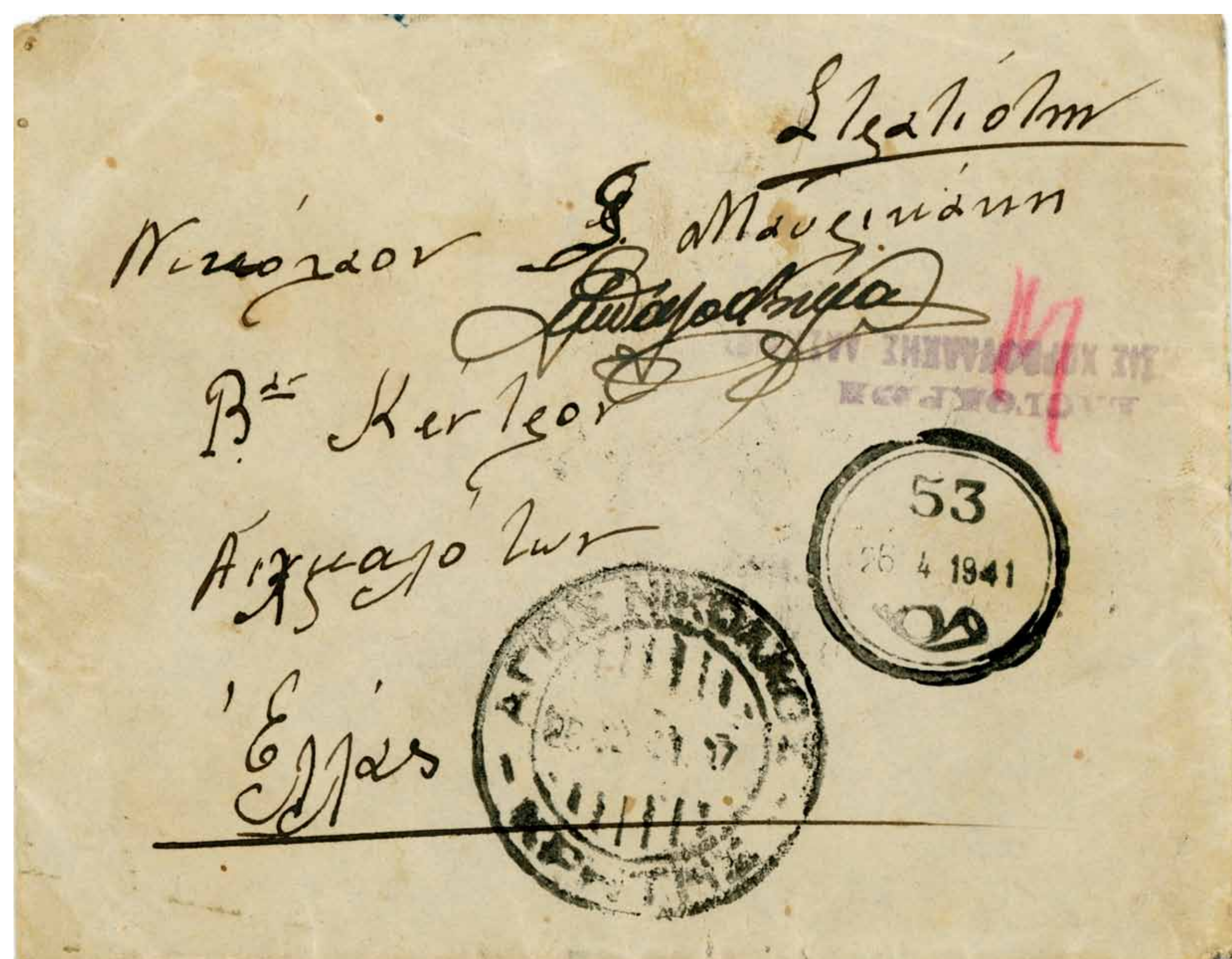
Από τη Μάχη της Κρήτης στις μέρες της απελευθέρωσής της Κρητικά ταχυδρομημένα ντοκουμέντα της εποχής

1941-44

Η Κρήτη κατακτήθηκε από τους Γερμανούς τις τελευταίες ημέρες του Μαΐου του 1941, έπειτα από σκληρές μάχες. Ήταν το τελευταίο ευρωπαϊκό οχυρό, πριν από τα μέτωπα της Μέσης Ανατολής. Κατά συνέπεια, θεωρούνταν από τους κατακτητές σε όλη τη διάρκεια του πολέμου "Διαρκές Μέτωπο" και ονομάστηκε "Festung Kreta" (Φρούριο της Κρήτης).

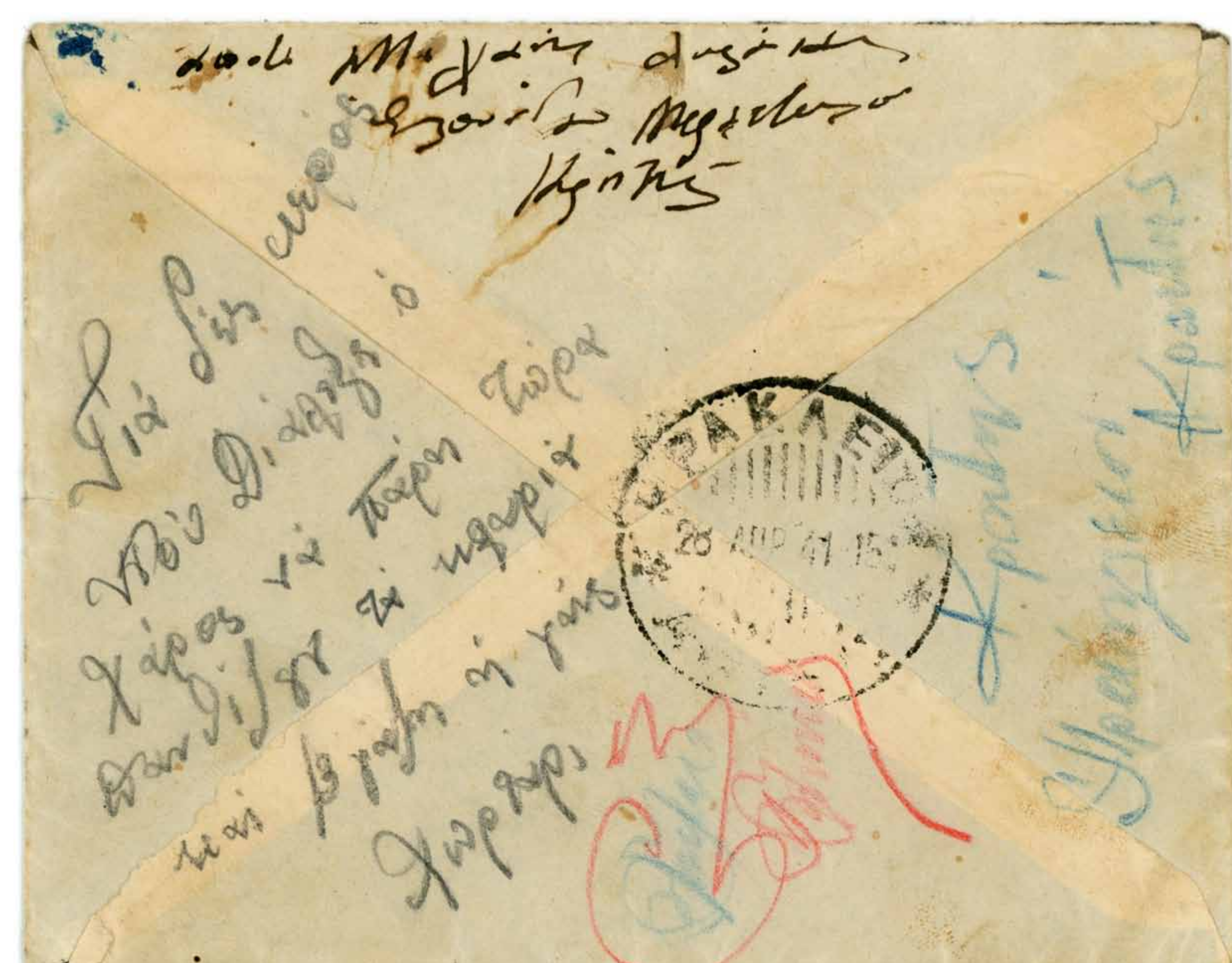
Για σχεδόν 1 χρόνο (Καλοκαίρι 1941 έως Μάιος 1942) οι Κρητικοί υποχρεώθηκαν να ανταλλάσσουν αλληλογραφία γραμμένη αποκλειστικά στα γερμανικά. Για όλη τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής, η αλληλογραφία επιτρεπόταν μόνο με ανοιχτές κάρτες, η χρήση φακέλων απαγορευόταν. Αυτά, βέβαια, δεν ίσχυαν για την περίοδο (χειμώνας 1941 έως το 1943) της πολύ ελαστικότερης ιταλικής κατοχής του Λασιθίου.

Στην έκθεση περιλαμβάνονται ταχυδρομημένα ντοκουμέντα από τη Μάχη της Κρήτης, τη Γερμανική Κατοχή και την αποχώρηση των Γερμανών.

Η Μάχη της Κρήτης

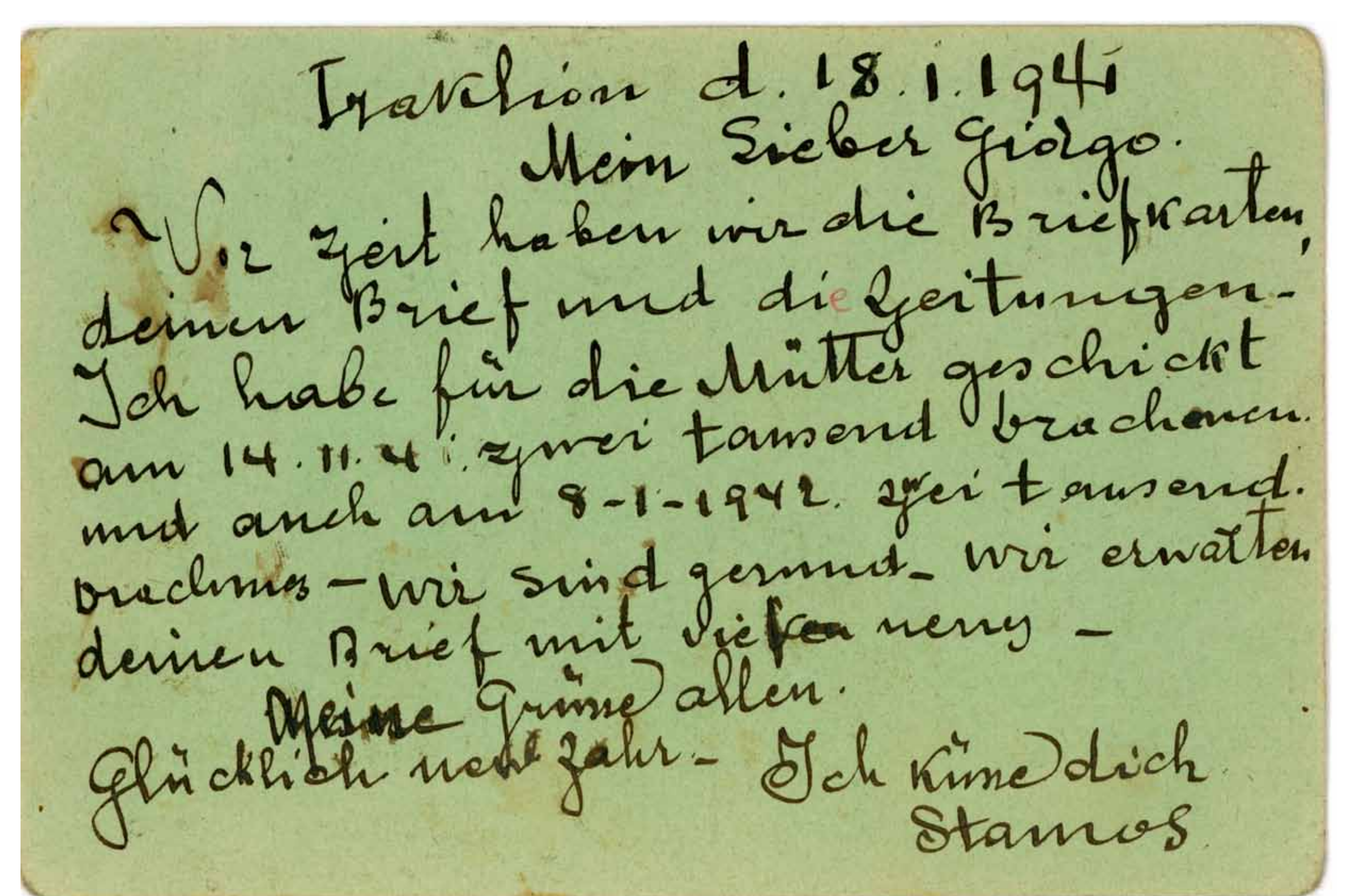
Η Ελληνική Διοίκηση στην ηπειρωτική Ελλάδα έληξε στις 23 Απριλίου 1941, με την είσοδο των Γερμανών στην Αθήνα. Αμέσως κάθε επικοινωνία της Κρήτης με την Ελλάδα διακοπήκε.

Φάκελος με επιστολή που στάλθηκε στις 26 Απριλίου 1941 από την Ελούντα Μεραμπέλλου Κρήτης (Αγροτική σφραγίδα 53), στο 2ο Κέντρο Αιχμαλώτων Πολέμου. Πάνω στο φάκελο είναι γραμμένο χειρόγραφο το περίφημο ρητό του Αθανάσιου Διάκου: "Για δεξ καιρό που διάλεξε ο χάρος να με πάρει, τώρα που ανθίζουν τα κλαδιά και βγάζει η γης χορτάρι".

3 φάκελοι με επιστολές που ταχυδρομήθηκαν από την Κρήτη το 2ο δεκαετημέριο του Απριλίου του 1941 και επιστράφηκαν στον αποστολέα επειδή η επικοινωνία με την Ελλάδα είχε διακοπεί.

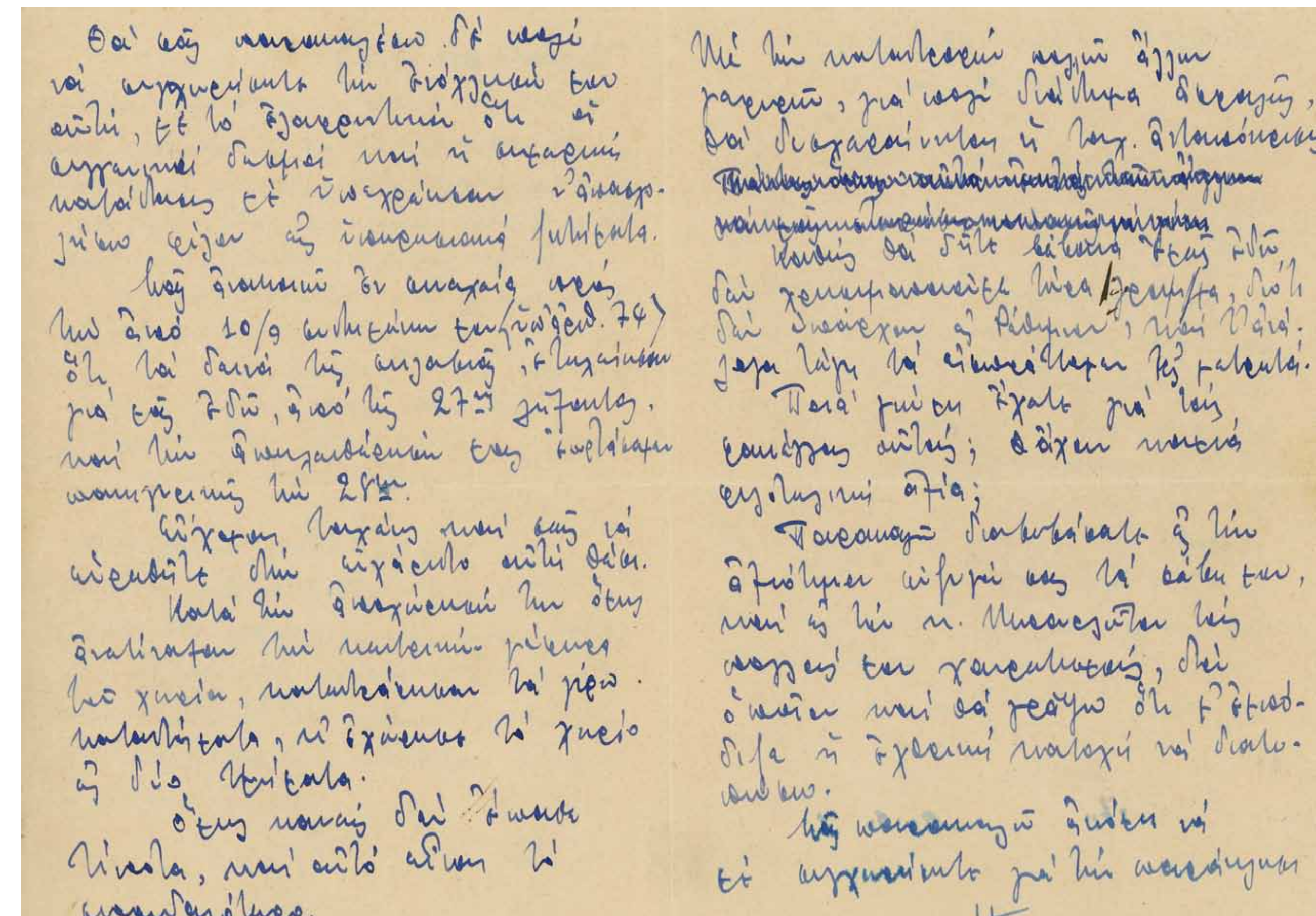
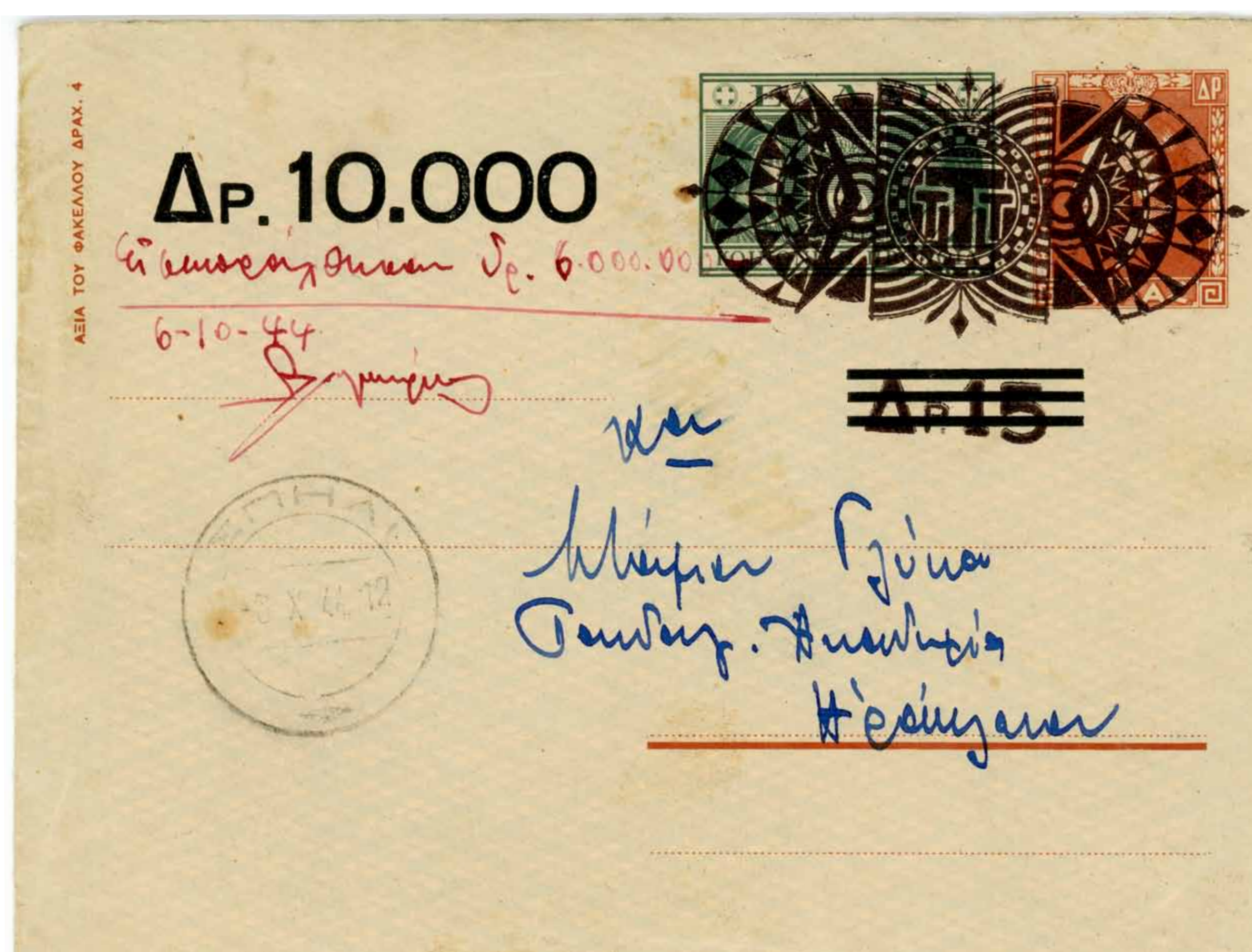
Η αλληλογραφία έπρεπε να είναι γραμμένη στα γερμανικά!!!

Εμπρόσθια όψη

Οπίσθια όψη

Η γερμανική αποχώρηση

Εντυπος ταχυδρομικός φάκελος που στάλθηκε στις 3 Οκτωβρίου 1944 (περίοδος υψηλότερου πληθωρισμού: 15.9.1944 έως 11.11.1944), από το Σπήλι, μέσω Ρεθύμνου, στο Ηράκλειο. Ταχυδρομικό τέλος 6.000.000 δραχ. +25.000 τέλος κοινωνικής προνοίας. Το χαμηλής αξίας γραμματόσημο κοινωνικής προνοίας ήταν διαθέσιμο και επικολληθήκε στο πίσω μέρος του φακέλου. Ενώ για το κανονικό ταχυδρομικό τέλος ο ταχυδρόμος έγραψε ότι "έχουν καταβληθεί 6 εκατομμύρια δραχμές", αντί γραμματόσημου και το υπέγραψε.

Απόσπασμα από το γράμμα, μέσα στον φάκελο: "Όπως βλέπετε, δεν χρησιμοποιούμε για γραμματόσημα, γιατί δεν υπάρχουν γραμματόσημα στο Ρέθυμνο και πληρώνουμε για τα ταχυδρομικά τέλη με μετρητά". Και κάποιες ιστορικές πληροφορίες, και πάλι από το γράμμα: "Οι Γερμανοί εγκατέλειψαν την περιοχή στις 27 Σεπτεμβρίου, αλλά έχουν καταστρέψει τις γέφυρες". Γι' αυτό, το γράμμα χρειάστηκε 7 ημέρες για να φτάσει από το Σπήλι στο Ηράκλειο (απόσταση λίγων δεκάδων χιλιομέτρων).

Αλληλογραφία και προπαγάνδα

Ταχυδρομημένα ντοκουμέντα της εποχής του Ψυχρού Πολέμου

1950's

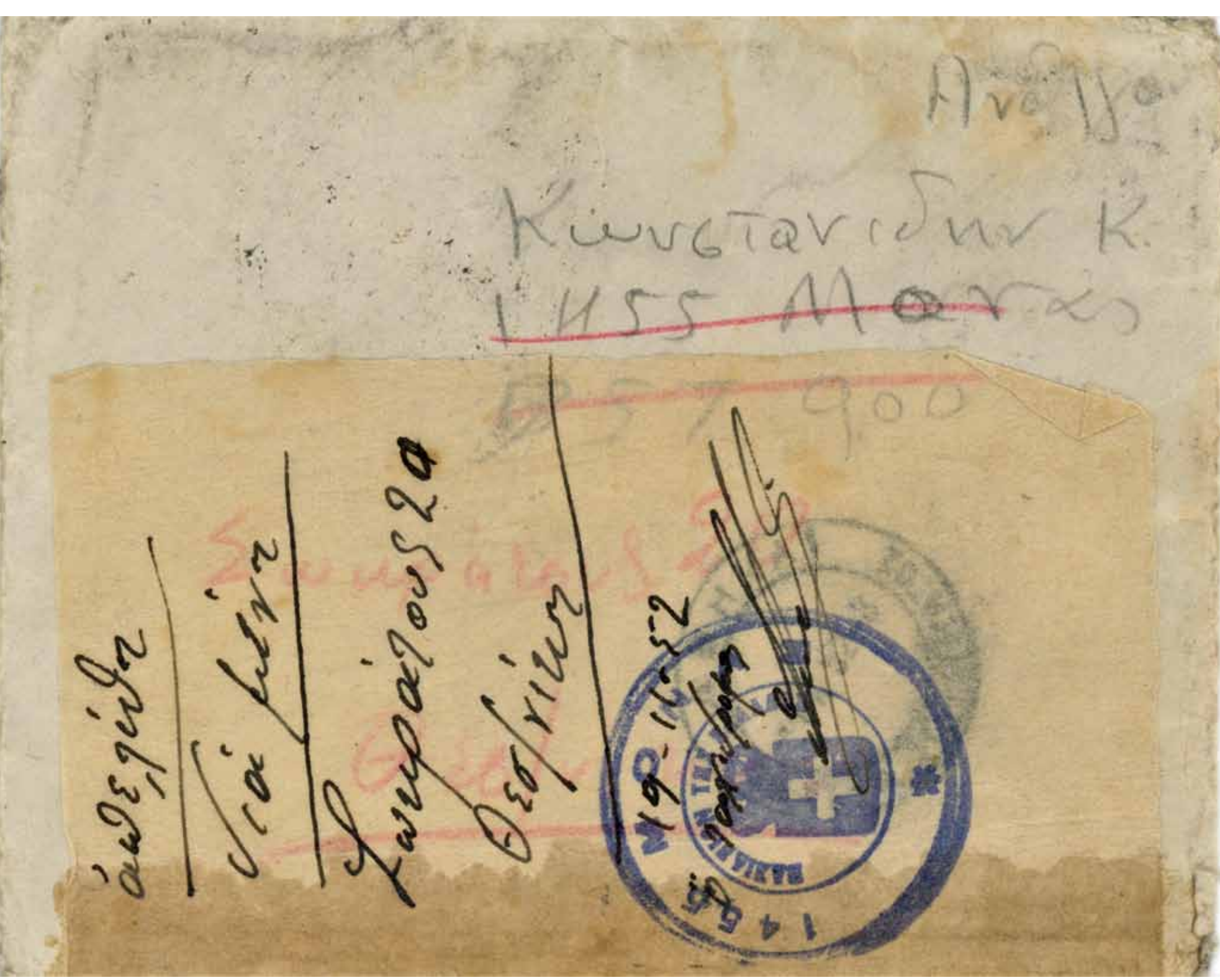
Μία σφραγίδα του '49 που αναφέρει ότι "εις την ελληνικήν χερσόνησον δεν υπάρχει, ούτε ποτέ υπήρχεν σλαυομακεδονική εθνότης. Υπάρχουν μόνον Έλληνες Μακεδόνες". Μία άλλη που γράφει ότι "είμεθα υπερήφανοι για την ελληνική καταγωγή μας".

Μια παράνομη προκήρυξη της ΕΠΟΝ που καλεί τους φαντάρους ν' αγωνιστούν για την ειρήνη, για 12μηνη θητεία, για να φύγει η Ελλάδα από το "άρμα του ιμπεριαλισμού", για να μη τους στέλνει "ο απατεώνας Πλαστήρας" στον πόλεμο της Κορέας.

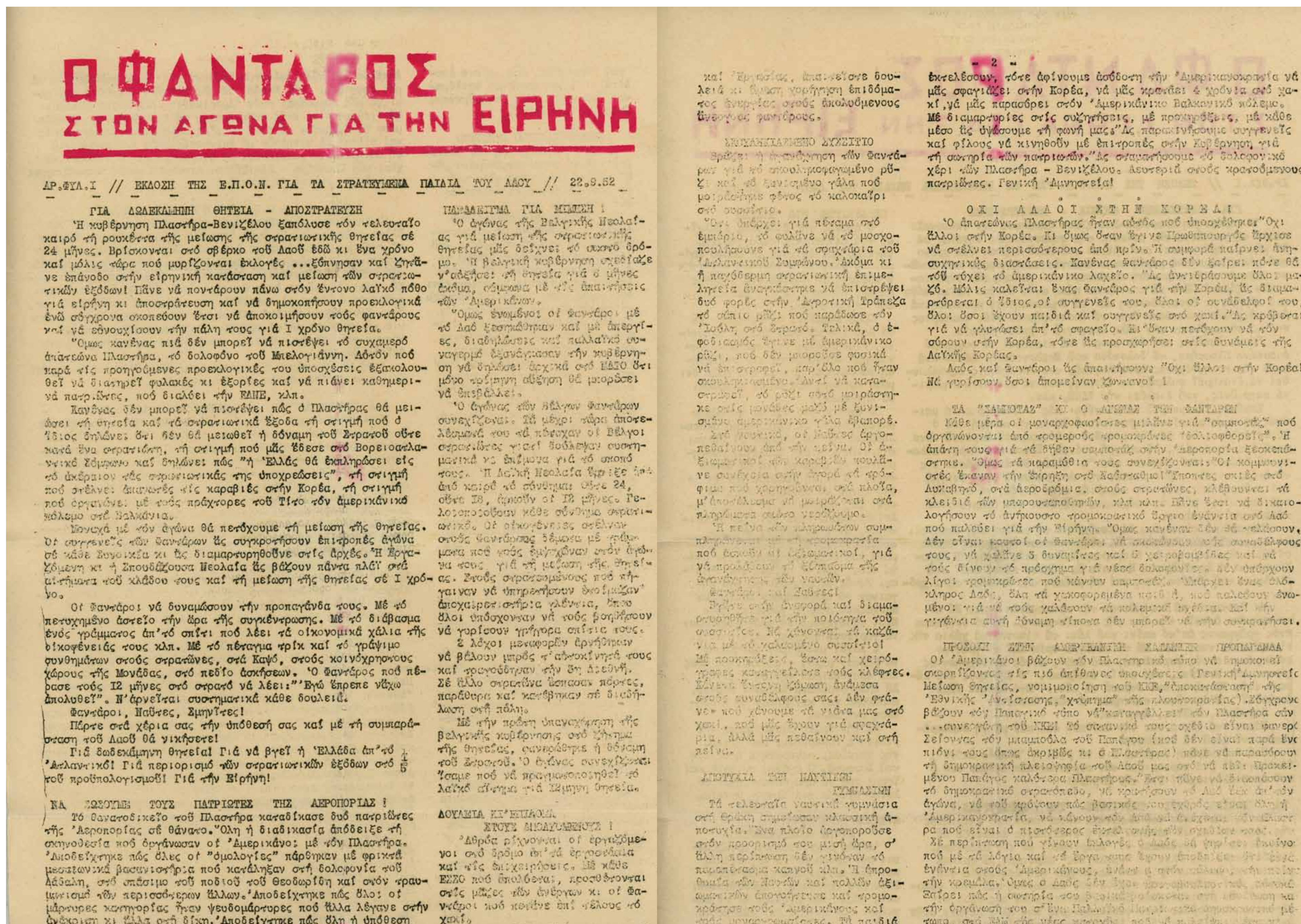
Ένα ελληνικό γραμματόσημο με τον ήρωα της αντίστασης κατά των Σοβιετικών, τον Ούγγρο πρωθυπουργό Imre Naghi, που κυκλοφόρησε σε "αντίποινα" ενός σοβιετικού γραμματόσημου με τον ήρωα της ελληνικής αντίστασης Μανώλη Γλέζο που καταδικάστηκε σε πέντε χρόνια για κατασκοπεία από την ελληνική δικαιοσύνη. 1949-1959.

Τα χρόνια που ο κόσμος επιχειρεί να σταθεί στα πόδια του από τα δεινά του ναζισμού και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η μετεμφυλιακή Ελλάδα παραμένει διχασμένη. Η πρώτη πράξη του Ψυχρού Πολέμου παίζεται στη ΝΑ Ευρώπη, η δεύτερη στη ΝΑ Ασία. Το πολιτικό φρόνημα βρίσκεται στο επίκεντρο της σύγκρουσης. Έτσι, οι αντίπαλοι χρησιμοποιούν κάθε μέσο, συνεπώς σφραγίδες, γραμματόσημα σε επιστολές και προκηρύξεις, για να χειραγωγήσουν την κοινή γνώμη. Από τη μία πλευρά οι κυβερνώντες, κάποιοι από τους οποίους έχουν συνεργαστεί με τους ναζί και δίνουν συγχωροχάρτια στους δωσίλογους και από την άλλη οι ηττημένοι του εμφυλίου που καλούν τον κόσμο ν' αντισταθεί.

Το ΚΚΕ στο στρατό

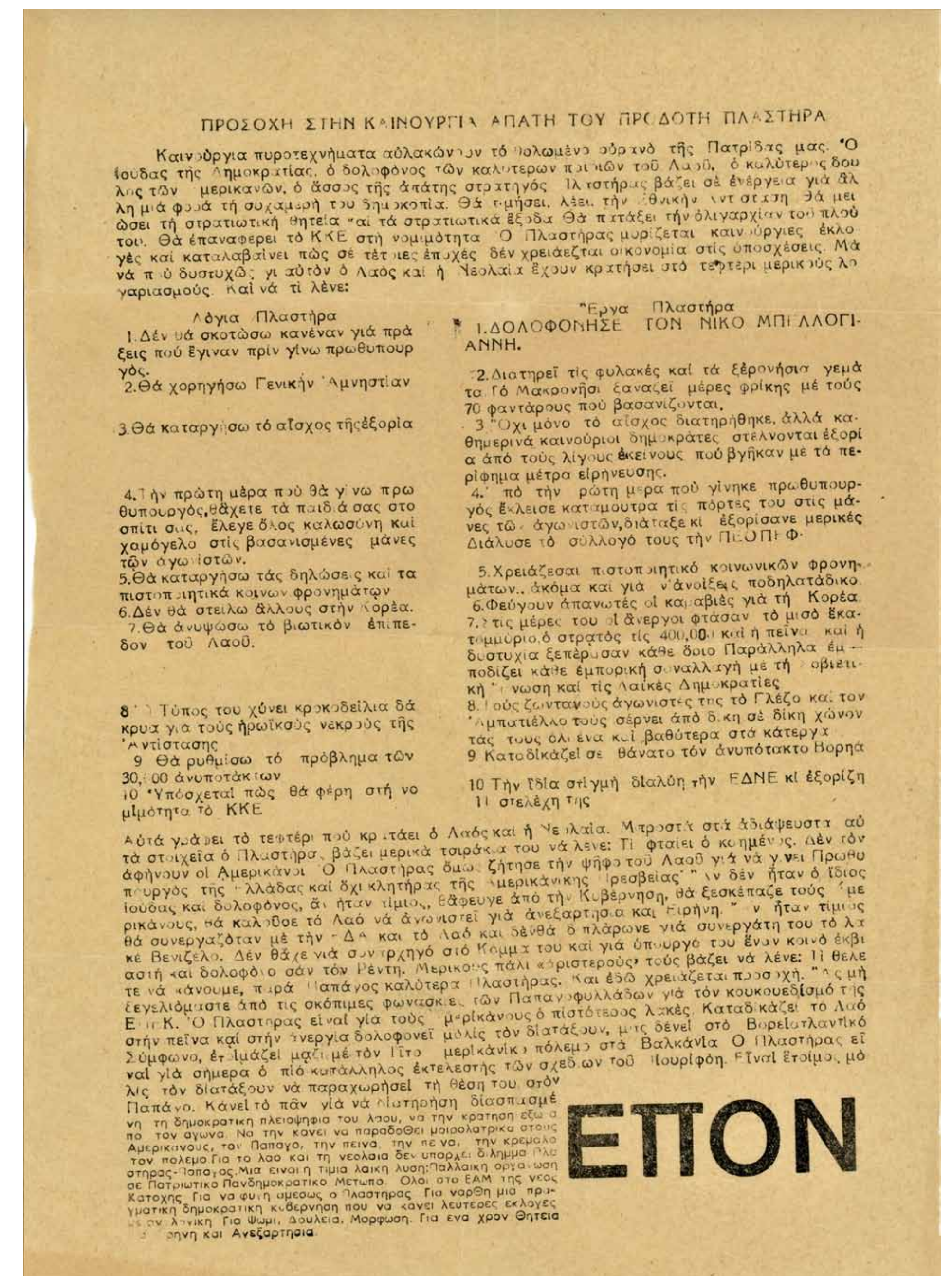

Φάκελος σταλμένος το 1952 προς υπηρετούμενα ανθυπολογάγο με εσωκλειστή προκήρυξη της ΕΠΟΝ, καθώς και την έκδοση της ΕΠΟΝ για τα στρατευμένους "Ο Φαντάρος στον Αγώνα για την Ειρήνη". Ευτυχώς για τον ανθυπολογάγο, όταν έφθασε η επιστολή, είχε ήδη απολυθεί.

Εμπρόσθια όψη

Οπίσθια όψη

ΕΠΟΝ

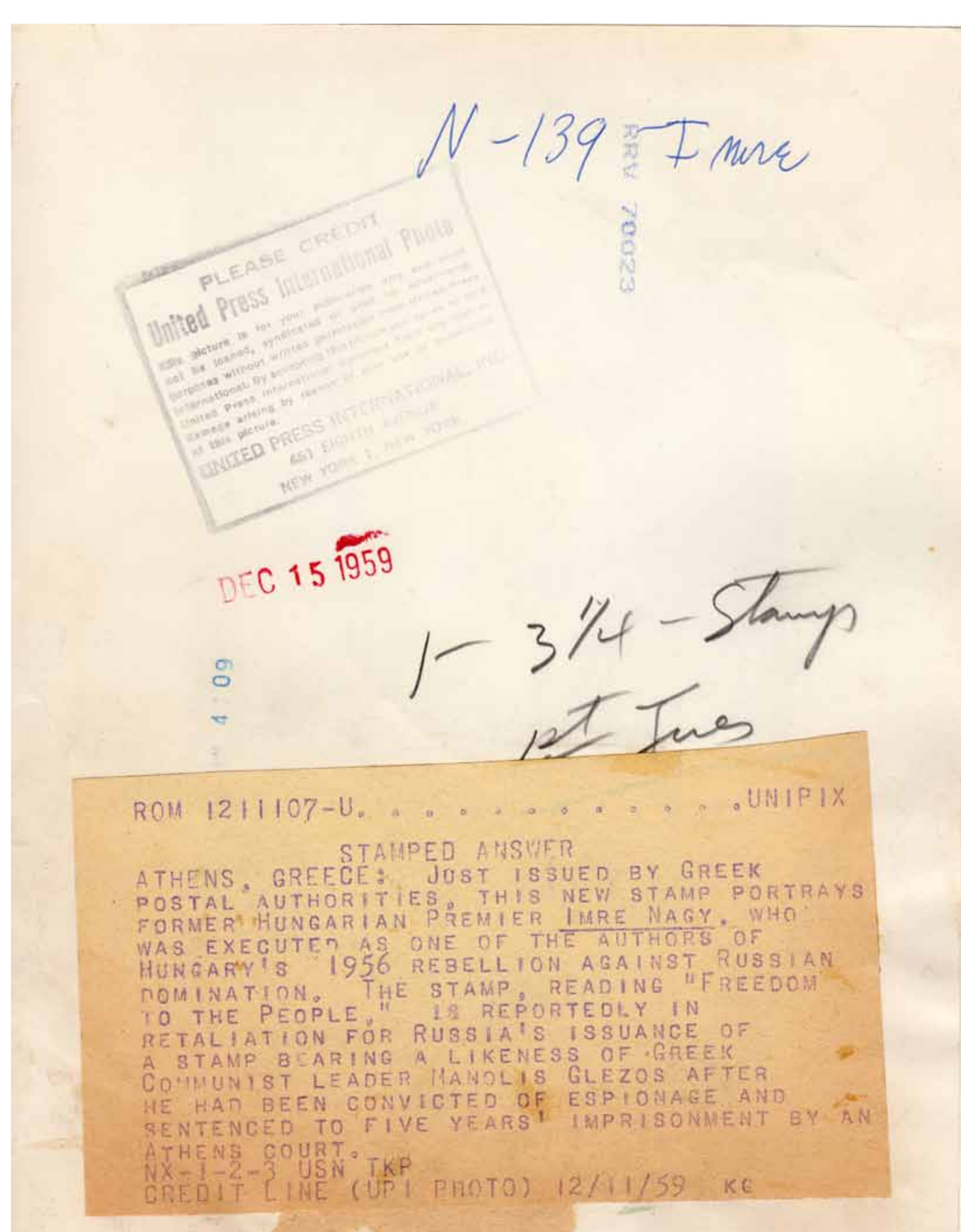
Κυβερνητική προπαγάνδα

Οι δύο εκδόσεις γραμματόσημων (Γλέζος και Imre Naghi) αποσύρθηκαν από την κυκλοφορία, κοινή συναισείσι των δύο κρατών, εντός ολίγων ημερών. Γι' αυτό, είναι σπάνια γραμματόσημα όταν είναι χρησιμοποιημένα σε κανονική αλληλογραφία.

Φάκελος ταχυδρομημένος από την Ελλάδα στην Ολλανδία το 1959, με το γραμματόσημο του Imre Naghi.

Το ελληνικό γραμματόσημο με τον ήρωα της αντίστασης κατά των Σοβιετικών Ούγγρο πρωθυπουργό Imre Naghi, που κυκλοφόρησε σε "αντίποινα" της κυκλοφορίας σοβιετικού γραμματόσημου με τον ήρωα της ελληνικής αντίστασης, Μανώλη Γλέζο.

Φωτογραφικό δόκιμο του γραμματόσημου του Imre Naghi που στάλθηκε στο United Press για δημοσίευση της σχετικής ιστορίας.

Φάκελος ταχυδρομημένος από τη Σοβιετική Ένωση (ΕΣΣΔ) στη Γαλλία το 1960, με το γραμματόσημο του Μ. Γλέζο.

Το 1967 ιδρύεται το Πατριωτικό Αντιδικτατορικό Μέτωπο

Ταχυδρομημένα ντοκουμέντα της εποχής 1919-22

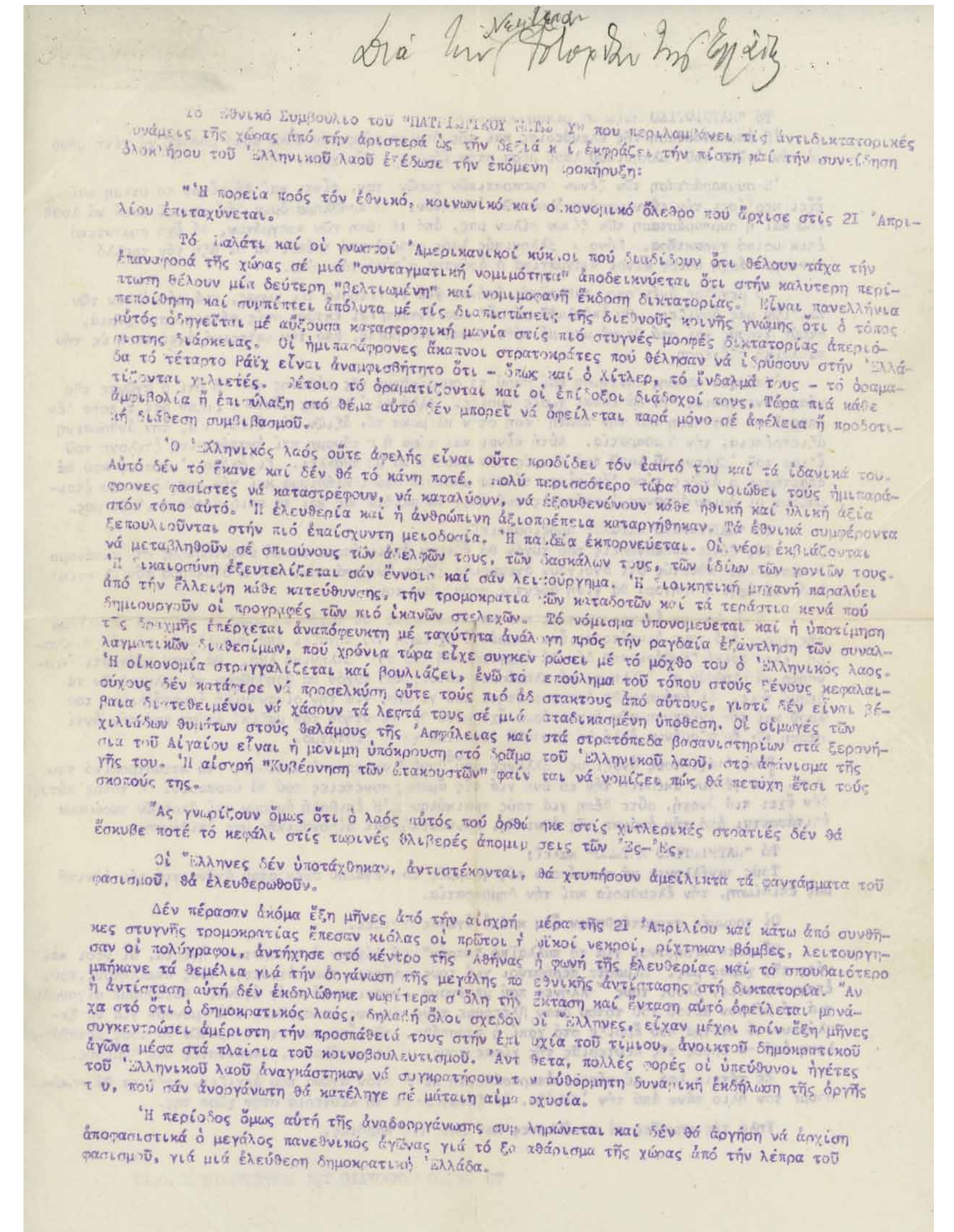
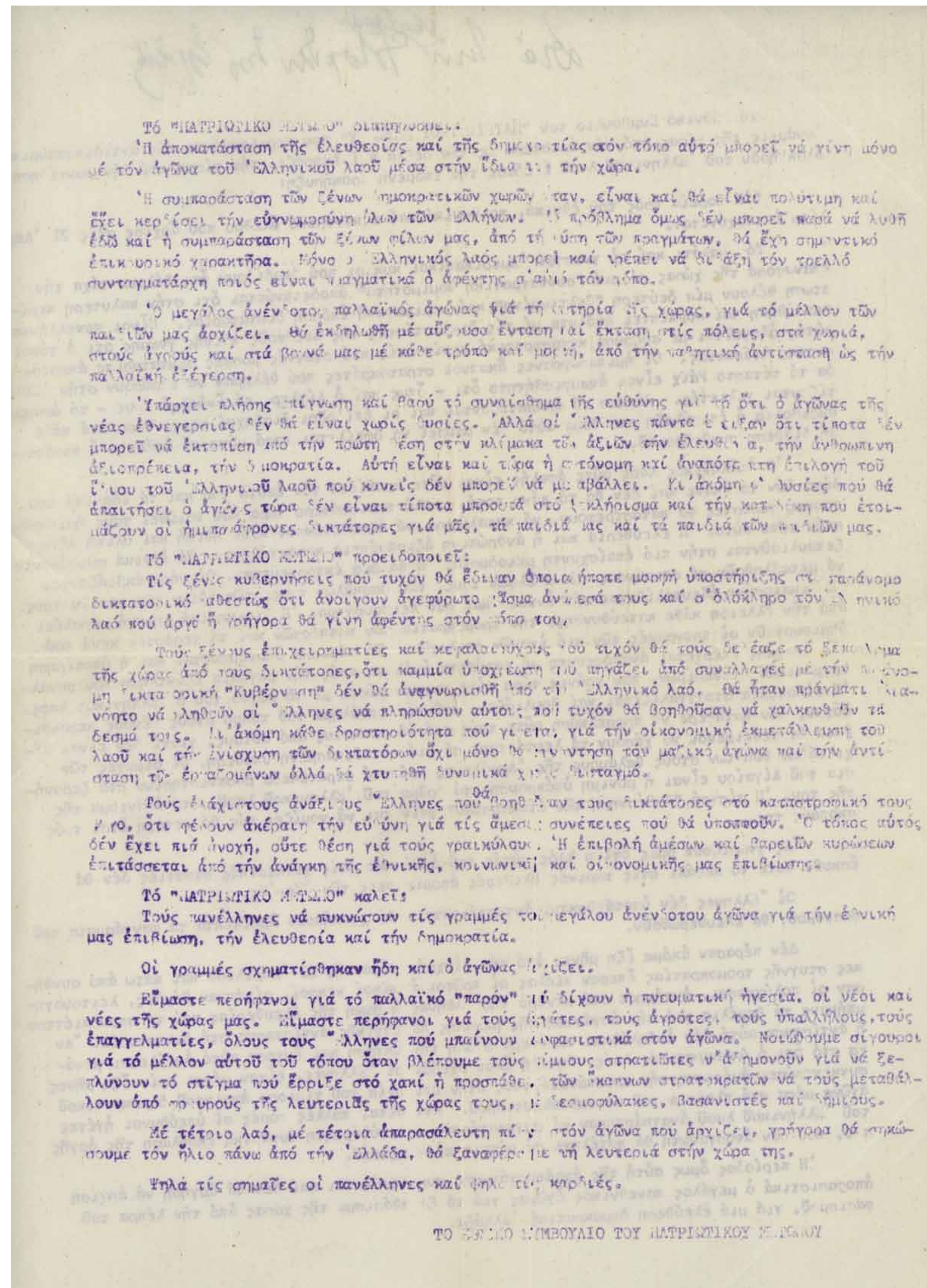
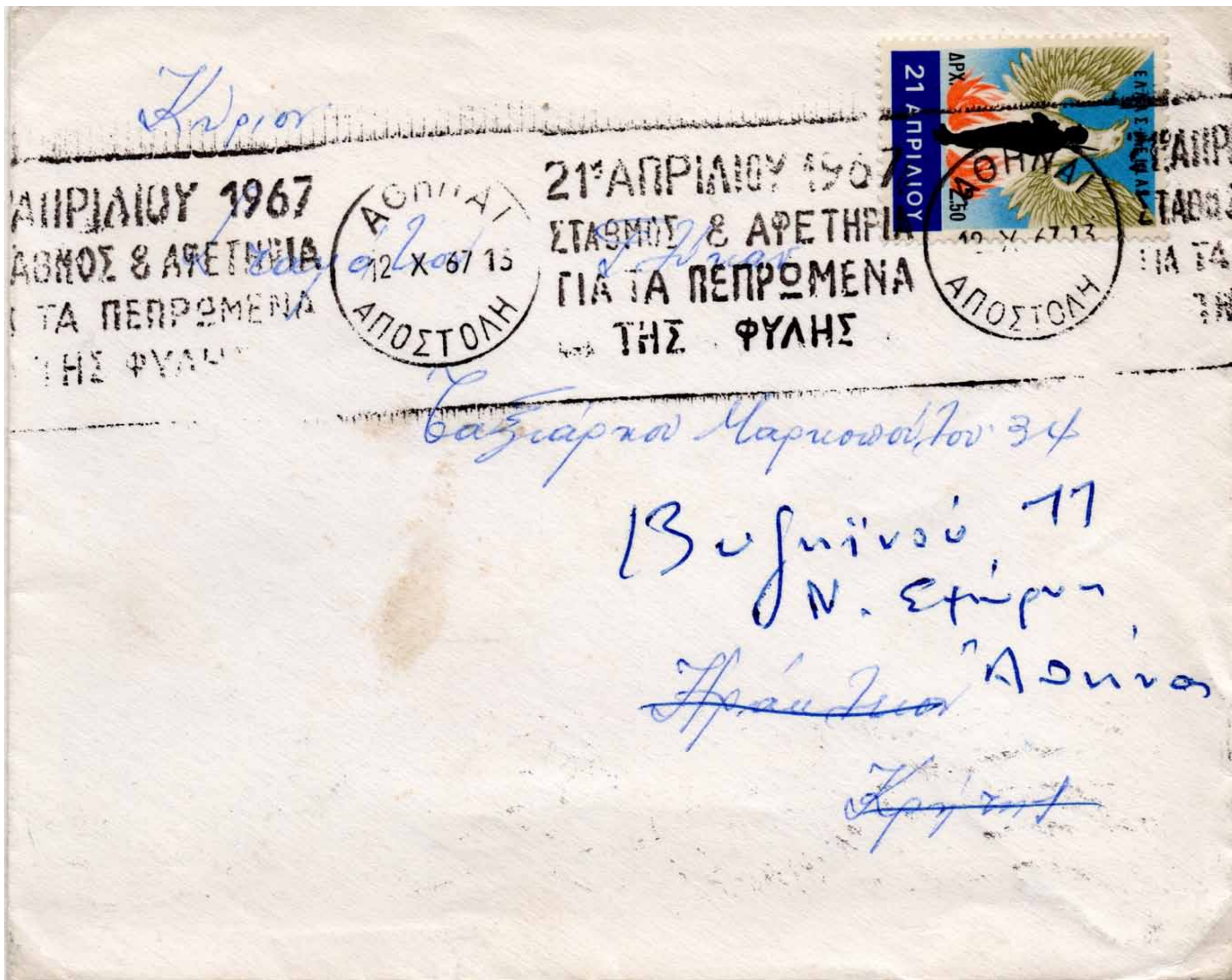
1967

21 Απριλίου 1967. Η χούντα των συνταγματαρχών καταλύει τη δημοκρατία στη χώρα που τη γέννησε. Στο στόχαστρο των πραξικοπηματιών οι προοδευτικές ιδέες, οι δημοκράτες, οι αριστεροί. Συλλήψεις, διώξεις, βασανιστήρια, εξορίες, δολοφονίες, δίκες-παρωδία, απαγόρευση στη διακίνηση και πώληση “αντεθνικών” βιβλίων, kitsch παρελάσεις, εθνικιστική μαύρη προπαγάνδα σε όλα τα επίπεδα του δημόσιου βίου και εναγκαλισμοί με Αμερικανούς αξιωματούχους.

Αρχές Μαΐου 1967. Με πρωτοβουλία στελεχών της ΕΔΑ και του ΚΚΕ, και πρωτεργάτη τον μουσικοσυνθέτη Μίκη Θεοδωράκη, ιδρύεται το Πανελλήνιο (ή Πατριωτικό) Αντιδικτατορικό Μέτωπο. Θα ακολουθήσουν κι άλλες, συνολικά σαρανταέξι, οργανώσεις σε Ελλάδα και εξωτερικό που αγωνίζονται για την ανατροπή της χούντας. Το ΠΑΜ ζητά τον σχηματισμό κυβέρνησης εθνικής ενότητας, τη διενέργεια ελεύθερων εκλογών και την αποκατάσταση των ατομικών δικαιωμάτων και των πολιτικών ελευθεριών.

15 Νοεμβρίου 1967. Στο Έκτακτο Στρατοδικείο Αθηνών αρχίζει η δίκη τριανταενός αγωνιστών του Πατριωτικού Μετώπου. Ο Θεοδωράκης, παρότι έχει συλληφθεί, δεν είναι μεταξύ των κατηγορουμένων, διότι η χούντα φοβάται τις επιπτώσεις. Τρεις μέρες αργότερα ο πρόεδρος του στρατοδικείου ανακοινώνει τις ποινές. Ισόβια κάθειρξη στον Κώστα Φιλίνη και τον Γιάννη Λελούδα και φυλάκιση από ένα έως δεκαπέντε χρόνια σε άλλους δεκαεννέα κατηγορούμενους. Δέκα αθωώνονται. Ανάλογες μεγάλες δίκες μελών του ΠΑΜ ακολουθούν στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Καταλήψεις πανεπιστημιακών σχολών, κίνημα του Πολεμικού Ναυτικού, ανταρσία του “Βέλος”, εξέγερση του Πολυτεχνείου, πραξικόπημα στην Κύπρο, εισβολή του “Αττίλα” στη Μεγαλόνησο.

24 Ιουλίου 1974. Η χούντα καταρρέει. Η δημοκρατία επανέρχεται. Οι απειλές όμως είναι ακόμη εδώ.

Φάκελος του 1967 με εσώκλειστη προκήρυξη του ΠΑΜ, ταχυδρομείται “Δια την Νεωτέραν Ιστορίαν της Ελλάδος”

Στις 12 Οκτωβρίου του 1967, λίγους μήνες μετά την επιβολή της δικτατορίας, ο θαρραλέος αποστολέας στέλνει στον παραλήπτη έναν φάκελο με εσώκλειστη μια από τις πρώτες προκηρύξεις του Πατριωτικού Μετώπου! Κατά μία τραγική ειρωνεία, ο φάκελος φέρει το γνωστό γραμματόσημο της χούντας και είναι σφραγισμένος με προπαγανδιστική, υπέρ της χούντας, ατέρμονη σφραγίδα! Ο παραλήπτης έχει μετακομίσει από το Ηράκλειο της Κρήτης στη Νέα Σμύρνη, αλλά, ευτυχώς γι’ αυτόν, ο ταχυδρομικός διανομέας είναι γνωστός του, και έτσι του στέλνει χειρόγραφα χαιρετίσματα και τον φάκελο στη σωστή διεύθυνση.

Αφίσες του ΠΑΜ στα ιταλικά και στα αγγλικά

ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΗΜΕΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΔΥΟ ΑΙΩΝΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΚΑΙ ΦΑΚΕΛΟΥΣ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ, ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΗΜΕΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Κατ' αρχήν θα πρέπει να αποδώσουμε τα εύσημα στον φιλοτελισμό. Από τα τέλη του 19ου αιώνα και για όλο τον 20ό αιώνα, ο φιλοτελισμός αποτέλεσε την κύρια συλλεκτική δραστηριότητα της μεσαίας τάξης των κοινωνιών κυρίως της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής. Με την ανάπτυξη της αλληλογραφίας, το γραμματόσημο μπήκε σε κάθε σπίτι. Χωρίς να έχει απαιτήσεις χώρου, αφού σε δύο άλμπουμ χωρούν χιλιάδες γραμματόσημα, ήταν ένα μικρό έργο τέχνης, που διεύρυνε τους γνωστικούς ορίζοντες, βοηθούσε στην καλλιέργεια του πνεύματος και ήταν εύκολο στη μεταφορά.

Ο φιλοτελισμός αναπτύχθηκε, γιατί είχε καθοδήγηση-προσανατολισμό (κατάλογοι γραμματισμών, τεράστια φιλοτελική βιβλιογραφία) και επενδυτική-χρηματιστηριακή δυναμική.

Στην έκθεση «Σελίδες Ταχυδρομημένης Ιστορίας» περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων ένας αναμνηστικός φάκελος για την φυλάκιση του Σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ στη Βίλα Αλλαίνην στη Θεσσαλονίκη, την άνοιξη του 1909. Πρόκειται για ένα φιλοτελικό προϊόν της εποχής με οθωμανικά γραμματόσημα, χαρτόσημα και σφραγίδες (ANCIEN MAISON PHILATELISTE SALONIQUE 1885), που αποδεικνύει ότι ήδη από το 1885 υπήρχε φιλοτελική δραστηριότητα στην Θεσσαλονίκη.

Μελετώντας ό,τι σχετίζεται με τα ταχυδρομεία, (όπως π.χ. σφραγίδες, ταχυδρομικά τέλη, δρομολόγια, προορισμούς, ειδικές υπηρεσίες, γραμματόσημα που χρησιμοποιήθηκαν κλπ.), μια συλλογή ταχυδρομικής ιστορίας μπορεί να καταγράψει την ανάπτυξη των ταχυδρομικών υπηρεσιών ενός τόπου ή μιας περιόδου και συγχρόνως να προβάλλει τις ιστορικές μεταβολές και τα σημαντικά ιστορικά γεγονότα μέσα από ταχυδρομικά ντοκουμέντα.

Ο συλλέκτης ταχυδρομικής ιστορίας έρχεται συνεχώς σε επαφή με φακέλους και επιστολές και διαπιστώνει ότι, πέρα από την φιλοτελική και ταχυδρομική σημασία τους, μια επιστολή μπορεί να είναι και ένα γοητευτικό τεκμήριο πραγματικής ιστορίας. Μια επιστολή ενδέχεται να περιέχει μια μικρή αφήγηση που να αναφέρεται

σε κομβικά σημεία της σύγχρονης ιστορίας ή να περιγράφει ένα γεγονός με μεγάλο αποτύπωμα στην ιστορία. Μπορεί ο συντάκτης ή ο παραλήπτης της επιστολής να είναι ένα σημαντικό πρόσωπο, κάποιος από τους πρωταγωνιστές της ιστορίας. Μπορεί όμως να είναι και κάποιος κοινός άνθρωπος, ο οποίος μέσα σε μερικές αράδες έχει περιγράψει στοιχεία της καθημερινότητάς του, τα οποία ούτως ή άλλως είναι σημαντικά, αλλά και προβάλλουν τον αντίτυπο των ιστορικών γεγονότων στην κοινωνία.

Η τιμή πώλησης ενός αγαθού πρώτης ανάγκης το 1880, η περιγραφή ενός χώρου ή μιας πόλης, το είδος των φιλικών επαφών ή κοινωνικών συνηθειών, αλλά και η άποψή του για το μεγάλο γεγονός εκείνων των ημερών είναι πληροφορίες ανεκτίμητες για τον ιστορικό που προσπαθεί να κατανοήσει την ατμόσφαιρα μιας εποχής, ώστε μελετώντας και συνδυάζοντας τα γεγονότα και τις στάσεις των ανθρώπων,

να καταγράψει αυτό που πιστεύει πως είναι η ιστορία.

Ένα τέτοιο σύνολο επιστολών αποτελεί αναμφισβήτητα μια «Συλλογή Ταχυδρομημένης Ιστορίας». Πρόκειται για επιστολές που γράφθηκαν από σημαντικούς ανθρώπους, που έμειναν στην ιστορία, αλλά και επιστολές απλών ανθρώπων που γράφθηκαν σε σημαντικές στιγμές της ιστορίας οι οποίες όρισαν τη ζωή τους. Ο φιλέλληνας στην Αμερική που καταγράφει στην επιστολή του, το 1824, τα σχέδια των πρώτων λάβρων της ελληνικής επανάστασης, ο

Καποδίστριας που ανησυχεί στις επιστολές του ή δίνει οδηγίες σε συνεργάτες του, ο ταχυδρόμος στη Θεσσαλονίκη το 1912 που επιστρέφει στον αποστολέα έναν φάκελο με την επισήμανση πως η πόλη βρίσκεται πια στην Ελλάδα και όχι στην Τουρκία, ο αγράμματος Κρητικός που όντας στον τόπο του το 1942 υποχρεώνεται από τις δυνάμεις Κατοχής να αλληλογραφήσει στα γερμανικά και αρκετοί άλλοι θα μας μεταφέρουν σε ένα γοητευτικό ταξίδι ελληνικής ιστορίας από το 1824 μέχρι τις μέρες μας.

Καθό ταξίδι!

Γιούργος Θωμαρένης

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΟΙ ΣΥΛΛΕΚΤΕΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΩΜΑΡΕΗΣ, ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΩΜΑΡΕΗΣ, ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΥΛΟΣ ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: LINEADESIGN, ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΙΑ ΤΟ Κ.Ι.Θ.: ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΤΡΑΖΑΝΗΣ